

โครงการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชน
ในจังหวัดชายแดนภาคใต้และเครือข่ายในพื้นที่ภาคใต้
ด้วยกระบวนการเรียนรู้ผ่านสื่อสารคดี :

โรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

จัดทำโดย

สถาบันรามจิตติ

โครงการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้

และเครือข่ายในพื้นที่ภาคใต้ด้วยกระบวนการ

เรียนรู้ผ่านสื่อสารคดี : โรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม

สารบัญ

	หน้า
โครงการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้และเครือข่ายในพื้นที่ภาคใต้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ผ่านสื่อสารคดี : โรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม	๑
๑. หลักการและความเป็นมา	๑
๒. วัตถุประสงค์	๒
๓. เป้าหมายในการดำเนินกิจกรรม	๒
๔. วิธีดำเนินงาน	๓
๕. แผนการดำเนินงาน	๕
๖. ระยะเวลา	๕
๗. กิจกรรมโครงการโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม	๕
- การลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ	๕
- การจัดประชุมชี้แจงโครงการและเปิดรับสมัครโรงเรียนเข้าร่วมโครงการ	๖
- การประกาศผลโรงเรียนที่ผ่านเข้าร่วมโครงการ	๑๑
- การจัดค่ายอบรมโครงการโรงเรียนทำหนังสารคดีวัฒนธรรม	๑๑
- การจัดประชุมติดตามและนำเสนอผลงานของโครงการโรงเรียนทำหนังสารคดีวัฒนธรรม	๒๒
- การจัดประชุมเสวนาปิดโครงการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้และเครือข่ายในพื้นที่ภาคใต้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ผ่านสื่อสารคดี : โรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม	๒๔
- งานมหกรรมโรงเรียนทำหนังสารคดีทางวัฒนธรรมปีที่ ๒	๒๗
- สรุปตารางกิจกรรมโรงเรียนทำหนังสารคดีวัฒนธรรม	๓๗
๘. สรุปรายชื่องานวิจัย ชื่อหนังสือสารคดีสั้น ชื่อโรงเรียนและกลุ่มยูวีวิจัยที่จัดทำและครูที่ร่วมในโครงการ	๓๘
๙. การถอดบทเรียนการดำเนินงานโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม	๔๕
๑๐. การบริหารจัดการโครงการ	๕๔
๑๑. ผู้รับผิดชอบโครงการ (คณะผู้วิจัย)	๕๕
ภาคผนวก	๕๖

บทสรุปผู้บริหาร

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ) ในฐานะหน่วยงานหลักของกระทรวงวัฒนธรรมที่ทำหน้าที่เป็นองค์กรแห่งความรู้ และการขับเคลื่อนงานวัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญา ตระหนักถึงความสำคัญของการทำงานวัฒนธรรมบนฐานความรู้ โดยที่ผ่านมามีได้พัฒนายุทธศาสตร์เชิงรุกทางวัฒนธรรม โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนงานทางวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาประเทศ

สถาบันจิตติในฐานะที่มีประสานงานด้านเด็กเยาวชนปีการศึกษา สกว. ได้ดำเนินโครงการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้และเครือข่ายในพื้นที่ภาคใต้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ผ่านสื่อสารคดี : โรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม ภายใต้การสนับสนุนของกระทรวงวัฒนธรรม ที่เน้นการใช้ยุทธศาสตร์การวิจัยและสื่อสารคดีเป็นเครื่องมือส่งเสริมการเรียนรู้และสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรมให้กับเยาวชน

ทั้งนี้ในการดำเนินโครงการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้และเครือข่ายในพื้นที่ภาคใต้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ผ่านสื่อสารคดี : โรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาเยาวชนในพื้นที่ภาคใต้และจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการให้ทุนสนับสนุนเยาวชนผลิตสื่อสารคดีจำนวน ๒๑ เรื่อง รวมเยาวชนในโครงการทั้งสิ้น ๑๐๕ คนจากโรงเรียน ๒๐ โรงเรียน แยกเป็นสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา ๑ สถาบัน (๕ กลุ่ม) โรงเรียน ๑๒ โรงเรียน และ ๓ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งได้ดำเนินโครงการมาตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๓ – เดือนตุลาคม ปี๒๕๕๔ โดยมีกระบวนการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้เรื่องกระบวนการวิจัย และกระบวนการผลิตสารคดี กิจกรรมติดตามผลและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กิจกรรมเยี่ยมเยียนให้คำปรึกษาและเสริมพลัง รวมถึงกิจกรรมประชุมถอดบทเรียนการทำงาน อันก่อให้เกิดการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนและการสร้างผลงานจากกลุ่มเยาวชนทั้งสิ้นจำนวน ๒๑ เรื่องตามวัตถุประสงค์ของโครงการ นอกจากนี้ยังได้จัดให้มีการประกวดสารคดีเชิงวัฒนธรรมระดับภูมิภาคและระดับประเทศเพื่อเป็นการสร้างขวัญกำลังใจและเป็นเวทีเผยแพร่ผลงานสารคดีของเยาวชนในโครงการ

ผลจากการดำเนินโครงการที่ผ่านมาสรุปได้ว่าได้เกิดผลลัพธ์และผลกระทบที่ดี โดยผลลัพธ์ก่อให้เกิดการสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรมให้แก่เด็กและเยาวชน โดยเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรมจำนวนมากได้สะท้อนให้เห็นว่าการเข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรมได้ทำให้พวกเขา

เขารู้สึกตระหนก เข้าใจ และหวงแหนวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตนเองมากยิ่งขึ้น การรู้สึกตระหนก เข้าใจ และหวงแหนวัฒนธรรมในท้องถิ่นของเหล่ายูววิจัยเกิดจากการรู้ถึงประวัติความเป็นมาของท้องถิ่นที่นำไปสู่ การเข้าใจในประวัติศาสตร์และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมที่แต่ละกลุ่มได้ทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง อีกทั้งยังมีส่วนลดช่องว่างระหว่างวัยให้ผู้สูงอายุและเยาวชนได้ใกล้ชิดกันมากขึ้น

สร้างการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น และการเรียนรู้ร่วมกันระหว่าง เยาวชนและครูพี่เลี้ยงมากกว่านั้นยังนำไปสู่การเปิดโลกการเรียนรู้และการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้เฒ่า ปราชญ์ และชุมชน อันนำไปสู่การสำนึกต่อการเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเองที่ยัง เชื่อมโยงและผูกร้อยความสัมพันธ์ในภูมิภาคและประเทศ ทั้งนี้ในส่วนของผลผลิตเกิดหนังสือสารคดีทั้งสิ้น ๒๑ เรื่อง และมีสารคดีคุณภาพที่ได้ผ่านการคัดเลือกระดับภูมิภาคเพื่อเข้าประกวดสารคดีวัฒนธรรมระดับประเทศ ถึง ๘ เรื่อง มีสารคดีที่ชนะเลิศระดับภูมิภาคที่มีชื่อเรื่อง “คลองร้อยสาย” โรงเรียนสุราษฎร์พิทยา และเรื่อง “สายสัมพันธ์ต่างศาสนา” มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดผลกระทบและการต่อยอดนำไปใช้ในสถานศึกษาในหลากหลายรูปแบบ อาทิ การก่อตั้งชุมนุม การชักชวนรุ่นน้องให้เข้าร่วมโครงการในรุ่นต่อไป ครูผู้สอนนำไปปรับประยุกต์ใช้ใน ประเด็นอื่นๆ เช่น โรงเรียนพัฒนาวิทยา จ.ยะลา ได้ตั้งชมรม “คนฉายหนัง หนึ่งฉายคน” เพื่อใช้กระบวนการ ทำหนังเป็นกระบวนการเรียนรู้สำหรับเด็กในโรงเรียน และผลงานของเด็กรุ่นนี้ยังผ่านเข้ารอบ สุดท้ายของงานประกวดหนังสือสารคดี “กบนอกกะลา” ในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ อีกด้วย ส่วนของโรงเรียนอัครศาสน์ วิทยา(มูลนิธิ) จังหวัดนราธิวาสได้มีการจัดตั้งชมรม ASW Cinta Films ซึ่งเป็นชมรมหนังสือที่เปิดการ อบรมให้กับน้องๆนักเรียนภายในโรงเรียน เป็นการขยายผลจากยูววิจัยที่ได้รับการอบรมจากโรงเรียนทำ หนังวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังได้รับเชิญเป็นวิทยากรอบรมให้กับโรงเรียนในเครือข่ายที่อยู่ใกล้เคียงอีกด้วย ฯลฯ และเกิดการขยายผลเผยแพร่โดยสื่อมวลชน เช่น ทีวีไทย กบนอกกะลาของทีวีบูรพา เป็นต้น ผลกระทบจากการทำนบเป็นผลที่ดีทั้งต่อการทำงานพัฒนาวัฒนธรรมระดับพื้นที่และวัฒนธรรมการ เรียนรู้ของคนรุ่นใหม่ที่เป็นเครือข่ายและพลังเยาวชนจะเป็นพลังสำคัญในยุคศาสตร์การทำงานเชิงรุก ของกระทรวงวัฒนธรรมในอนาคตอีกด้วย ที่สำคัญข้อค้นพบจากการทำงานชี้ให้เห็นแนวทางการขยายผล ไปสู่ยุทธศาสตร์ของกระทรวงวัฒนธรรมอีกหลายมิติ อาทิ ยูววิจัยวัฒนธรรมอาเซียน โรงเรียนทำหนัง วัฒนธรรมสำหรับเด็กด้อยโอกาส เช่นเด็กพิเศษ หรือเด็กในสถานพินิจ เป็นต้น หรือโรงเรียนทำหนัง วัฒนธรรมสำหรับชาติพันธุ์ เพื่อตอบสนองวัฒนธรรมที่หลากหลายจากคนหลายชาติพันธุ์ในพื้นที่ชายขอบ เองก็เป็นสิ่งที่น่าสนใจ

**โครงการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้
และเครือข่ายในพื้นที่ภาคใต้ด้วยกระบวนการ
เรียนรู้ผ่านสื่อสารคดี : โรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม**

๑. หลักการและความเป็นมา

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ) ในฐานะหน่วยงานหลักของกระทรวงวัฒนธรรมที่ทำหน้าที่เป็นองค์กรแห่งความรู้ และการขับเคลื่อนงานวัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญา ตระหนักถึงความสำคัญของการทำงานวัฒนธรรมบนฐานความรู้ โดยที่ผ่านมาได้พัฒนายุทธศาสตร์เชิงรุกทางวัฒนธรรม โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนงานทางวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาประเทศ

สถาบันรามจิตติในฐานะผู้ประสานงานเครือข่ายด้านเด็ก เยาวชน และการศึกษา ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) ได้ยกให้เรื่องความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม เป็นประเด็นวิจัยเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Research Issue – SRI) และมุ่งดำเนินงานขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมของสังคมไทยบนฐานความรู้ ทั้งนี้ในรอบปีที่ผ่านมา สถาบันรามจิตติได้ร่วมมือกับร่วมกระทรวงวัฒนธรรม ภายใต้การสนับสนุนของสวช. ได้ดำเนินโครงการ “โครงการวิจัยและขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมของสังคมไทย ระยะที่ ๑” โดยมีการติดตามสภาวะการณ์ทางวัฒนธรรมของประเทศในมิติต่าง ๆ งานโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม และการผลิตสารคดีเพื่อการสื่อสารสาธารณะเพื่อสร้างความตระหนักรู้ทางวัฒนธรรมในมิติต่าง ๆ ต่อสังคม

อย่างไรก็ตาม จากการดำเนินงานดังกล่าว ได้เกิดผลลัพธ์และผลกระทบที่ดีหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม ซึ่งสถาบันรามจิตติ ได้ดำเนินโครงการดังกล่าวภายใต้ยุทธศาสตร์ “การเรียนรู้บนฐานการวิจัยและการสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรม” โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้เครือข่ายยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ดำเนินการผลิตหนังสือประวัติศาสตร์ท้องถิ่นหรือสารคดีทางวัฒนธรรมขึ้นเพื่อเผยแพร่ความรู้และเรื่องราวเกี่ยวกับวิถีชีวิตวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเพื่อการเรียนรู้สำหรับสังคมไทย ทั้งนี้ในรอบปีที่ผ่านมา ได้มีการสนับสนุนให้เครือข่ายยูววิจัยฯ ดำเนินงาน “ผลิตหนังวัฒนธรรม” ขึ้น โดยได้มีการให้ทุนสนับสนุนการทำงานของกลุ่มเยาวชนนาร์องใน ๒ พื้นที่ ๔ จังหวัด ได้แก่ ภาคเหนือที่จังหวัดลำปาง และสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส) มีโครงการที่ได้รับทุนทั้งสิ้น ๔๐ เรื่อง ซึ่งผลจากการดำเนินโครงการดังกล่าวจึงมีเพียงแต่เป็นการต่อยอดความรู้จากงานวิจัยของยูววิจัยฯ ที่นำไปสู่ผลผลิตเป็นสารคดีเชิงวัฒนธรรม ๔๐ เรื่อง แต่ยังไม่ส่งผลต่อการเสริมสร้างศักยภาพเครือข่ายยูววิจัยฯ โดยอาศัยกระบวนการผลิตสารคดีเป็นเครื่องมือ อันนำไปสู่การเรียนรู้และสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรมที่เข้มแข็งยิ่งขึ้นในเยาวชน นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่นและเครือข่ายการเรียนรู้วัฒนธรรมให้เข้ามามีพลังขับเคลื่อนงานวัฒนธรรมที่ขยายวงกว้างออกไปอีกด้วย

โดยเหตุนี้ สถาบันรามจิตติในฐานะผู้ประสานงานเครือข่ายการวิจัยของ สกว. จึงขอเสนอโครงการ “โรงเรียนทำหนังวัฒนธรรมเพื่อเสริมสร้างศักยภาพเด็กและเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้และเครือข่าย” ต่อทางสวช. และกระทรวงวัฒนธรรม เพื่อสานต่อเจตนารมณ์ของกระทรวงวัฒนธรรมที่จะอาศัย “ยุทธศาสตร์สี่สร้างวัฒนธรรม” เป็นเครื่องมือสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็ก เยาวชน โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้และเครือข่ายพื้นที่ใกล้เคียง โดยโครงการโรงเรียนทำหนังมุ่งที่จะขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ดังกล่าวที่ขยายเครือข่ายไปในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อหวังว่าการขับเคลื่อนงานที่ขยายผลเป็นเครือข่ายในพื้นที่ภาคใต้จะยิ่งเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้การดำเนินงานทางวัฒนธรรมของกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรมในพื้นที่ภาคใต้ และเป็นทุนสร้างภูมิคุ้มกันและความมั่นคงทางสังคมและวัฒนธรรมของพื้นที่นี้ต่อไปในระยะยาว

๒. วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อฝึกอบรมและสนับสนุนการเรียนรู้การผลิตหนังทางวัฒนธรรมในกลุ่มเยาวชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้และเครือข่ายพื้นที่ใกล้เคียงผ่านการขยายผลการวิจัยในชุดโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของ สกว.
- ๒) เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการเรียนรู้และการผลิตสารคดีในขั้นที่สูงขึ้นในกลุ่มยุววิจัยที่เคยผ่านการผลิตสารคดีมาแล้วในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้และเครือข่ายพื้นที่ใกล้เคียง
- ๓) เพื่อขยายเครือข่ายยุววิจัยและนักผลิตสารคดีรุ่นเยาว์โดยให้กลุ่มเยาวชนที่เคยผ่านโครงการเป็นแกนนำในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้และเครือข่ายพื้นที่ใกล้เคียง
- ๔) เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ ภูมิปัญญาและความงดงามของวัฒนธรรมผ่านสื่อสารคดีในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้และเครือข่ายพื้นที่ใกล้เคียง

๓. เป้าหมายในการดำเนินกิจกรรม

- ๑) เยาวชนไม่น้อยกว่า ๔๐๐ คน จาก ๖๐ โรงเรียนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้และ ๒๐ โรงเรียนจังหวัดต่างๆ ในพื้นที่ใกล้เคียงในเขตภาคใต้ได้รับการพัฒนาศักยภาพและการผลิตสารคดีทางวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้
- ๒) เกิดสื่อสารคดีทางวัฒนธรรมที่ผลิตโดยเยาวชนจากการต่อยอดโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ไม่น้อยกว่า ๔๐ เรื่อง
- ๓) เกิดพื้นที่ส่งเสริมศักยภาพการวิจัยและเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวัฒนธรรมในจังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่ใกล้เคียงไม่น้อยกว่า ๔ เวทีใหญ่ และชุมชนความรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและชุมชนเรื่องเล่าทางวัฒนธรรมไม่น้อยกว่า ๘๐ ชุมชน
- ๔) การมีส่วนร่วมระหว่างครูที่ปรึกษา กลุ่มพ่อแม่และผู้เฒ่า ชุมชนและประชาคมท้องถิ่น รวมถึงนักวิชาการในท้องถิ่น รวมไม่น้อยกว่า ๒,๐๐๐ คน และเครือข่ายเยาวชน ๔ เครือข่ายหลัก

๕) เกิดศูนย์เครือข่ายวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและการผลิตสารคดีเชิงวัฒนธรรมอย่างน้อย ๓ แห่งในพื้นที่ใน ๓ จังหวัดชายแดนใต้

๔. วิธีดำเนินงาน

วัตถุประสงค์	กิจกรรมหลัก	ผลลัพธ์
๑. เพื่อฝึกอบรมและสนับสนุนการเรียนรู้การผลิตหนังทางวัฒนธรรมในกลุ่มเยาวชนผ่านการขยายผลการวิจัยในชุดโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของ สกว.	๑. ค่ายอบรมโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม	๑. ผู้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรมมีความรู้ความสามารถในการผลิตสารคดีทางวัฒนธรรม
๒. เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการเรียนรู้และการผลิตสารคดีในชั้นที่สูงขึ้นในกลุ่มยูววิจัยที่เคยผ่านการผลิตสารคดีมาแล้ว	๒. การดำเนินการเสริมศักยภาพและติดตามการผลิตสารคดีของเด็กและเยาวชนในแต่ละพื้นที่ที่ได้รับทุนสนับสนุน	๒. ผู้เข้าร่วมโครงการได้กระบวนกรเรียนรู้ผ่านกระบวนกรผลิตสารคดี
๓. เพื่อขยายเครือข่ายยูววิจัยและนักผลิตสารคดีรุ่นเยาว์โดยให้กลุ่มเยาวชนที่เคยผ่านโครงการเป็นแกนนำในพื้นที่	๓. การจัดเวทีนำเสนอและวิพากษ์ผลงานของเด็กและเยาวชนในแต่ละพื้นที่ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพในการดำเนินการผลิตสื่อสารคดี	๓. เกิดเครือข่ายยูววิจัยและนักผลิตสารคดีเชิงวัฒนธรรม
๔. เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ ภูมิปัญญา และความงดงามของวัฒนธรรมผ่านสื่อสารคดี	๔. การจัดตลาดนัดหนังวัฒนธรรมที่รวมสื่อสารคดีที่ผลิตได้จากทุกพื้นที่ให้เกิดการเผยแพร่สู่สาธารณชน	๔. ผลงานหนังสสารคดีเชิงวัฒนธรรมจากยูววิจัยไม่ต่ำกว่า ๔๐ ชิ้นพร้อมกับการนำเสนอสู่สาธารณชน

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเครือข่ายยูววิจัยได้รับการฝึกอบรมการผลิตสื่อ เพื่อการขยายผลและต่อยอดจากโครงการเดิมในกลุ่มจังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่ใกล้เคียงในเขตภาคใต้ ซึ่งจะแบ่งออกเป็น ๒ กลุ่มดังนี้

- พื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ ๓ จังหวัด ประกอบด้วย ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส (๓ ครั้ง)

ทีมประสานดูแลเครือข่ายยูววิจัย ได้แก่ อาจารย์สุดาวรรณ ศุภเกษร อดีตหัวหน้าโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นสามจังหวัดชายแดนใต้

- พื้นที่จังหวัดภาคใต้ (๑ ครั้ง)ภาคใต้ ๖ จังหวัด ได้แก่ นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี ตรัง พัทลุง สงขลา และสตูล

ทีมประสานดูแลเครือข่ายยูววิจัย ได้แก่ ดร.เลิศชาย ศิริชัย มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

วิธีดำเนินการ :

๑) การดำเนินการจัดค่ายอบรมการผลิตสื่อสารคดีทั้งสิ้น ๓ ครั้ง ในพื้นที่ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส และ ดำเนินการจัดค่ายอบรมการผลิตสื่อสารคดี ๑ ครั้ง ในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี ตรัง พัทลุง สงขลา และสตูล โดยในแต่ละค่ายจะมีโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไม่ต่ำกว่า ๒๐ โรงเรียน และได้รับความร่วมมือจากสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ในการจัดค่ายอบรมและติดตามดูแลกระบวนการผลิตสื่อสารคดีของเครือข่ายยูววิจัย/เครือข่ายเยาวชน

- การดำเนินการ **พัฒนาเครือข่ายโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม** ในพื้นที่ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส โดยดำเนินการจัดค่ายอบรมการผลิตสื่อสารคดีทั้งสิ้น ๓ ครั้ง เพื่อเพิ่มศักยภาพกลุ่มนักผลิตสารคดีรุ่นเยาว์จากโครงการเดิมที่เป็นพี่เลี้ยง และขยายเครือข่ายไปยังโรงเรียนอื่นๆในพื้นที่ใกล้เคียง
- การดำเนินการเพื่อการขยายผลใน พื้นที่จังหวัดภาคใต้ (๑ ครั้ง) ภาคใต้ ๖ จังหวัด ได้แก่ นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี ตรัง พัทลุง สงขลา และสตูล โดยจัดค่ายอบรมการผลิตสื่อสารคดี ๑ ครั้ง

๒) การดำเนินการเสริมศักยภาพและติดตามการผลิตสารคดีของเด็กและเยาวชนในแต่ละพื้นที่ที่ได้รับทุนสนับสนุน

๓) การจัดเวทีนำเสนอและวิพากษ์ผลงานของเด็กและเยาวชนในแต่ละพื้นที่ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพในการดำเนินการผลิตสื่อสารคดี

๔) การจัดตลาดนัดหนังวัฒนธรรมที่รวมสื่อสารคดีที่ผลิตได้จากทุกพื้นที่ ให้เกิดการเผยแพร่สู่สาธารณชน

โดยในการดำเนินงานจะมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในพื้นที่เพื่อให้สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดร่วมกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่สามารถสานต่องานประวัติศาสตร์ท้องถิ่นให้มีความยั่งยืนและส่งผลดีความตระหนักในรากเหง้าและอัตลักษณ์ของประชาคมในท้องถิ่น

๕. แผนดำเนินงาน

แผนงาน	ปี ๒๕๕๓					ปี ๒๕๕๔							
	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มี.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	
๑.สำรวจศักยภาพเยาวชนเตรียมการโรงเรียนทำหนังสือ													
๒.ดำเนินการอบรม (๔ครั้ง)													
๓. เสริมศักยภาพติดตามการผลิตสารคดี													
๔.การจัดเวทีนำเสนอและวิพากษ์ผลงาน													
๕. การจัดตลาดนัดหนังสือวัฒนธรรม													

๖. ระยะเวลาดำเนินงาน ๑ ปี (พฤศจิกายน ๒๕๕๓– ตุลาคม ๒๕๕๔)

๗. กิจกรรมโครงการโรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรม

๗.๑ การลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการจัดการความรู้และการผลิตสื่อสารคดีทางวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาเยาวชน

สถาบันรามจิตติได้ดำเนินการให้เกิดการลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างสถาบันรามจิตติกับสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ดำเนินโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการจัดอบรมยุววิจัยให้มีทักษะในการนำกระบวนการทำหนังสือสารคดีไปประยุกต์ใช้ในการเผยแพร่งานประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนี้ครับ

จังหวัดชายแดนภาคใต้

การลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างสถาบันรามจิตติกับคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชยะลา ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ โดยผศ.เกสรี ลัดเลีย ประธานหลักสูตร การศึกษาปฐมวัยผศ.กฤษฏา กุณทล คณบดีคณะครุศาสตร์ ผศ.ไกรสร ศรีไตรรัตน์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา และดร.อมรวิชัย นาคทรพรพ ผู้อำนวยการสถาบันรามจิตติได้ลงนามในบันทึกข้อตกลง โดยมีนักวิจัยและคณาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชยะลา

ภาพการลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ
ระหว่างสถาบันรามจิตติกับคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชยะลา ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๓

๗.๒ การจัดประชุมชี้แจงโครงการและเปิดรับสมัครโรงเรียนเข้าร่วมโครงการ

การจัดประชุมชี้แจงโครงการและเปิดรับสมัครโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการอบรมโรงเรียนทำหนังสือพัฒนาธรรม โดยทางโครงการจะทำการประชาสัมพันธ์โครงการผ่าน ๓ ช่องทาง คือ การให้กลุ่มเยาวชนที่เคยผ่านโครงการโรงเรียนทำหนังสือพัฒนาธรรม อาจารย์สุดาวรรณ ศุภเกษร อดีตหัวหน้าโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นสามจังหวัดชายแดนใต้ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา จ.ยะลา โดยผ่านทาง ผศ.เกสรลัดเลีย ประธานหลักสูตร การศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ร่วมกับ และดร.เลิศชาย ศิริชัย มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ หัวหน้าโครงการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภาคใต้ เป็นหน่วยงานในการประชาสัมพันธ์กับโรงเรียนในเครือข่ายยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเดิมของ สกว.และโรงเรียนในท้องถิ่นที่เป็นโรงเรียนใหม่ โดยคำนึงถึงเกณฑ์ความพร้อม เหมาะสมหรือโรงเรียนที่ขาดโอกาส โดยโรงเรียนขาดโอกาสนี้โครงการจัดสรรอัตราส่วนให้แต่ละจังหวัดไม่เกิน ๒ โรงเรียน วิธีการประชาสัมพันธ์ คือ ติดป้ายประชาสัมพันธ์ที่โรงเรียน อีกช่องทางคือ สถาบันรามจิตติติดต่อโดยตรงกับโรงเรียนที่เคยผ่านโครงการโรงเรียนทำหนังสือพัฒนาธรรมในระยะแรกมาแล้วและมีความตั้งใจต่อเนื่องในโครงการ ช่องทางสุดท้ายคือ การประชาสัมพันธ์ผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ อาทิ อีเมล (e-Mail) และเฟสบุค (Facebook) ซึ่งทำให้มีโรงเรียนที่สนใจเข้าร่วมงานประชุมชี้แจงโครงการและสมัครเข้าร่วมอบรมการผลิตหนังสือคดีในทั้งสองพื้นที่ ดังนี้

ภาคใต้

การจัดประชุมชี้แจงโครงการและเปิดรับสมัครโรงเรียนเข้าร่วมโครงการได้มีการดำเนินงาน ณ วิทยาลัยภูมิปัญญาท้องถิ่นชุมชน มหาวิทยาลัยทักษิณ จ.พัทลุง ในวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๔ โดยมีโรงเรียน และสถานศึกษาที่สนใจเข้าร่วมโครงการทั้งสิ้น ๑๐ โรงเรียน จากพื้นที่ ๕ จังหวัดในเขตภาคใต้ และเพิ่มเติมศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน อำเภอเมือง อำเภอแม่ลาน และอำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ร่วมในโครงการนี้

การประชุมชี้แจงโครงการโรงเรียนทำหนังสือสารคดีวัฒนธรรม ปีที่ ๒ เขตภาคใต้ นำโดย ผู้อำนวยการสถาบันรามจิตติ ดร.อมรวิรัช นาคทรพรพ ดร.จุฬากรณี มาเสถียรวงศ์ รองผู้อำนวยการสถาบันรามจิตติ และครูใหญ่โรงเรียนทำหนังสือสารคดีวัฒนธรรม นายสรราชย์ หนองตรุด ได้นำที่มหาวิทยาลัยโครงการโรงเรียนทำหนังสือสารคดีวัฒนธรรมจัดประชุมชี้แจงโครงการและเปิดรับสมัครโรงเรียนเข้าร่วม พร้อมทั้งจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ "เตรียมความพร้อมสู่การเป็นนักสารคดี" ให้แก่ตัวแทนเครือข่ายยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเขตภาคใต้ จากสถานศึกษาในเขตพื้นที่ภาคใต้ อาทิ โรงเรียนควนรุษ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๖ จังหวัดนครศรีธรรมราช โรงเรียนจันทวีโชะเชียว โรงเรียนตรังรังษฤษฎร์ จังหวัดตรัง โรงเรียนพูนพิทยาคมโรงเรียนสุราษฎร์พิทยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเมือง อำเภอแม่ลาน และอำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี เป็นต้น

ซึ่งการประชุมเปิดตัวในครั้งนี้สถาบันรามจิตติได้รับความร่วมมือจากวิทยาลัยภูมิปัญญาชุมชนมหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดพัทลุง ในการสนับสนุนสถานที่จัดงาน และ ได้รับเกียรติจากดร.เลิศชาย ศิริชัย หัวหน้าชุดโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นพื้นที่ภาคใต้เป็นผู้กล่าวเปิดการประชุม และชี้แจงวัตถุประสงค์ของความร่วมมือซึ่งกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรมในการเข้ามาสนับสนุนต่อยอดโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นซึ่งสกว.ได้ริเริ่มไว้

การประชุมในครั้งนี้นอกจากการชี้แจงโครงการและรับสมัครโรงเรียนเข้าร่วมแล้ว ทางทีมวิทยากรยังได้เตรียมความพร้อมยุววิจัยเกี่ยวกับเทคนิคในการตั้งโจทย์ การสร้างคำถามวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการลงพื้นที่เก็บข้อมูล การสัมภาษณ์ เทคนิคในการลงพื้นที่เก็บข้อมูล และการรวบรวมข้อมูลเอกสารเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการเขียนสคริปและใช้ในการสมัครเข้าร่วมโครงการต่อไป ซึ่งระหว่างการประชุมที่มหาวิทยาลัยได้เข้าไปแนะนำ และช่วยยุววิจัยเลือกสรรโจทย์จากเรื่องที่เหล่ายุววิจัยสนใจ เช่น ลูกปัดศรีวิชัย มโนราห์แทงแข่ง ถ่านโกงกาง เป็นต้น นอกจากนี้ที่มหาวิทยาลัยได้อบรมเทคนิคเบื้องต้นในการถ่ายภาพ และถ่ายวิดีโอ ทำให้เหล่ายุววิจัยและอาจารย์ที่ปรึกษาได้แนวทางในการทำหนังสือสารคดีวัฒนธรรม

จังหวัดชายแดนภาคใต้

การจัดประชุมชี้แจงโครงการและเปิดรับสมัครโรงเรียนเข้าร่วมโครงการได้มีการดำเนินงาน ณ ศาลากลางจังหวัดปัตตานี ในวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๓ โดยมีโรงเรียน และสถานศึกษาที่สนใจเข้าร่วมจากพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนใต้ คือ จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส และน้องๆเครือข่ายพลังเยาวชนในเขตภาคใต้จากโครงการ Child Watch ภาคใต้เข้าร่วมประชุมและรับฟังการชี้แจงโครงการครั้งนี้

การประชุมชี้แจงโครงการโรงเรียนทำหนังสือสารคดีวัฒนธรรม ปีที่ ๒ เขตภาคสามจังหวัดภาคใต้นำโดยผู้อำนวยการสถาบันรามจิตติ ดร.อมรวิรัช นาคกรรพ ดร.จุฬากรณ์ มาเสถียรวงศ์ รองผู้อำนวยการสถาบันรามจิตติ ดร.สุภาพ หัวหน้า โครงการ Child Watch ภาคใต้ หัวหน้าโครงการพัฒนาศักยภาพชายแดนใต้ และนายสรรชัย หนองตรุด ครูใหญ่โรงเรียนทำหนังสือสารคดีวัฒนธรรม ได้นำทีมวิทยากรโครงการโรงเรียนทำหนังสือสารคดีวัฒนธรรมจัดประชุมชี้แจงโครงการและเปิดรับสมัครโรงเรียนเข้าร่วม ให้แก่ตัวแทนเครือข่ายยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเขตสามจังหวัดชายแดนใต้ จากสถานศึกษาในเขตพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนใต้ อาทิ โรงเรียนเตรียมศึกษาวิทยา จังหวัดปัตตานี โรงเรียนอัครศาสน์วิทยา(มูลนิธิ) จังหวัดนราธิวาส นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา จังหวัดยะลา และกลุ่มเครือข่ายพลังเยาวชนในเขตภาคใต้ เป็นต้น

การประชุมชี้แจงโครงการครั้งนี้นอกจากจะเป็นการประชุมเพื่อชี้แจงโครงการโรงเรียนทำหนังสือสารคดีวัฒนธรรม ปีที่ ๒ โดยการเปิดสารคดีตัวอย่างของโครงการโรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรมปีที่ ๑ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการเขียนสคริปและเป็นแรงจูงใจในการเข้าร่วมโครงการ ลำดับสุดท้ายเป็นการชี้แจงการเข้าร่วมโครงการ เกณฑ์การคัดเลือกเข้าร่วมโครงการ การสมัครรับทุน และรายละเอียดสัญญาฯรับทุนแล้วยังเป็นเวทีที่เปิดโอกาสให้เครือข่ายพลังเยาวชนในเขตภาคใต้ ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับตัวแทนเครือข่ายยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเขตสามจังหวัดชายแดนใต้ เพื่อเป็นการเสริมสร้างพลังเครือข่ายเยาวชนในเขตภาคใต้ให้กว้างและมากขึ้น

๗.๓ การประกาศผลโรงเรียนที่ผ่านเข้าร่วมโครงการ

การประกาศผลโรงเรียนที่ผ่านเข้าร่วมการอบรมโครงการโรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรมในเขตภาคใต้ และสามจังหวัดชายแดนใต้ ได้มีการประกาศผลการคัดเลือกผ่านทางเว็บไซต์ www.facebook.com : โรงเรียนทำหนังสือ สถาบันรามจิตติ โดยในการคัดเลือกได้ทำการคัดเลือกโรงเรียนจากใบสมัครที่ทุกโรงเรียนจะทำการส่งสคริปหนังสือที่แต่ละกลุ่มตั้งใจจะทำเข้ามา ซึ่งโรงเรียนที่มีสคริปที่เหมาะสมสามารถสร้างเป็นสารคดี และมีผลกระทบต่อท้องถิ่น จะผ่านกระบวนการคัดเลือกเพื่อเข้าร่วมการอบรมของโครงการ โดยทางโครงการมีเกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการ (เอกสารแนบที่) โดยโครงการจัดสรรจำนวนโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการตามเกณฑ์ดังกล่าว ผลการคัดเลือกทำให้ได้โรงเรียนที่เข้าร่วมอบรมทั้งสิ้น ๒๐ แห่ง ประกอบด้วยนักเรียนจำนวน ๑๐๕ คน และครูผู้สอนจำนวน ๔๒ คน ในหนังสือสารคดีทั้งสิ้น ๒๑ เรื่อง กระจายตัวในภาคใต้และพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ และทางโครงการได้ทำการประกาศผลการคัดเลือกผ่านเว็บไซต์ www.facebook.com : โรงเรียนทำหนังสือ สถาบันรามจิตติ ในวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๓ สำหรับสามจังหวัดชายแดนใต้และวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ สำหรับภาคใต้ตั้งรายชื่อโรงเรียนต่อไปนี้

รายชื่อโรงเรียนที่ผ่านเข้าร่วมอบรมโครงการโรงเรียนทำหนังสือสารคดีวัฒนธรรมปีที่ ๒

เขตภาคใต้

โรงเรียน	จังหวัด	ชื่อหนังสือสารคดี
๑ โรงเรียนบ้านควนรุษ	นครศรีธรรมราช	นกกรงหัวจุกกับชาวควนรุษ : จากกรงแขวนชายคาถึงลานแข่งเสียง
๒ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 6	นครศรีธรรมราช	คลองปาง
๓ โรงเรียนจุ่งหัวไช้เซียว	ตรัง	มโนราห์แทงเข้
๔ โรงเรียนตรังรังสฤษฎ์	ตรัง	ป่าชายเลน
๕ โรงเรียนพุนพินพิทยาคม	สุราษฎร์ธานี	ย้อนรอยเมืองท่าข้าม
๖ โรงเรียนสุราษฎร์พิทยา	สุราษฎร์ธานี	คลองร้อยสาย
๗ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเมือง	ปัตตานี	ปอเนาะที่รัก
๘ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอแม่ลาน	ปัตตานี	ชุมชนสองวิถี
๙ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอยะหริ่ง	ปัตตานี	ป่าชายเลนยะหริ่ง
๑๐ โรงเรียนนาขยาด	ปัตตานี	ตามรอย ชุนอูปลุมภ์ นรากร

โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการจำนวน ๑๐ โรงเรียน ซึ่งเป็นนักเรียนทั้งสิ้น ๕๐ คนและครูผู้สอนจำนวนทั้งสิ้น ๒๐ คน ที่จะทำให้เกิดหนังสือสารคดีจำนวน ๑๐ เรื่อง

ผู้ประสานงานและศูนย์ประสานงานเขตภาคใต้

ผู้ประสานงาน : ดร.เลิศชาย ศิริชัย

ศูนย์ประสานงานโครงการโรงเรียนทำหนังสือสารคดีเขตภาคใต้ : สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

เขตจังหวัดชายแดนภาคใต้

โรงเรียน	จังหวัด	ชื่อหนังสือสารคดี
๑ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา	จังหวัดยะลา	“นกเขาชวา เสียงแห่งมนต์ขลัง ณ แดนใต้”
๒ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา	จังหวัดยะลา	“วาบูนแล (ว่าวงเดือน)”
๓ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา	จังหวัดยะลา	“สายสัมพันธ์ต่างศาสนา”
๔ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา	จังหวัดยะลา	“มัสยิดวาดีอัลฮูเซ็น”
๕ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา	จังหวัดยะลา	“ตำนานกริชรามัน”

โรงเรียน	จังหวัด	ชื่อหนังสือ	
๖	โรงเรียนดรุณารอเกาะช	จังหวัดปัตตานี	“ย้อนรอยศูนย์เด็กกำพร้า ยากจน และอนาถา”
๗	โรงเรียนสตรีพัฒนาศึกษา	จังหวัดปัตตานี	“หอยหาย”
๘	โรงเรียนเตรียมศึกษาวิทยา	จังหวัดปัตตานี	“อุโมงค์หิ่งห้อย”
๙	โรงเรียนบำรุงอิสลาม	จังหวัดปัตตานี	“ต้นหยงลูโละ”
๑๐	โรงเรียนอัครศาสน์วิทยา(มูลนิธิ)	จังหวัด นราธิวาส	“ ไปไม่สีทอง ‘มหัศจรรย์หนึ่งเดียวในโลก’ ” “ถนนสายเก่า ‘เรื่องเล่าชาวนราข’ ”

โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการจำนวน ๑๐ โรงเรียน ซึ่งเป็นนักเรียนทั้งสิ้น ๕๕ คนและครูผู้สอนจำนวนทั้งสิ้น ๒๒ คน ที่จะทำให้เกิดหนังสือจำนวน ๑๑ เรื่อง

ผู้ประสานงานและศูนย์ประสานงานเขตพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้

ผู้ประสานงาน : อาจารย์สุดาวรรณ ศุภเกษร และ ผศ.เกสรี่ ลัดเลีย

ศูนย์ประสานงานโครงการโรงเรียนทำหนังสือคดีเขต : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา จังหวัดยะลา

๗.๔ การจัดค่ายอบรมโครงการโรงเรียนทำหนังสือคดีวัฒนธรรม

การดำเนินการจัดค่ายอบรมโครงการโรงเรียนทำหนังสือคดีวัฒนธรรมสำหรับโรงเรียน/กลุ่มที่ผ่านการคัดเลือกในภาคใต้และพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ มีการดำเนินงานทั้งในส่วนของการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ (Work Shop) ที่เน้นเทคนิคการถ่ายภาพ การเขียนสคริป การคิดเป็นภาพ และการตัดต่อหนังสือคดี ตามหลักสูตรการอบรมกระบวนการผลิตสารคดี (เอกสารแนบ) ซึ่งนักเรียนยูววิชัยที่เข้าร่วมโครงการทุกคนจะได้ทดลองถ่ายทำหนังสือคดีกลุ่มละ ๑ เรื่อง โดยเข้าจัดค่ายอบรมระยะเวลา 2 วัน ดังตัวอย่างกำหนดการ

วันแรก	
8.30 – 9.00 น.	ลงทะเบียน
9.00 – 9.10 น.	แนะนำกระบวนการอบรมผลิตสารคดี
9.10 – 9.30 น.	กล่าวต้อนรับคณะครูและนักเรียนที่เข้าร่วมอบรม
9.30 – 10.00 น.	กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ <u>“เราพลังกลุ่ม โรงเรียนทำหนังสือ”</u>
10.30 – 11.30 น.	(work shop) “เทคนิคเก็บภาพอย่างไรให้หนังสือคดีสวยไม่แพ้มือโปร”
11.30 – 11.45 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
11.45 – 12.30 น.	(work shop) “กลยุทธ์การเขียนสคริปท์หนังสือคดีอย่างเขียน”
12.30 – 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวันเป็นกลุ่ม
13.00 – 13.30 น.	กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ <u>“แบ่งกลุ่มโรงเรียนทำหนังสือที่ฮอลลีวูด”</u>
13.30 – 14.30 น.	(work shop) “เทคนิคการคิดเป็นภาพ”
14.30 – 16.00 น.	(work shop) “ผู้กำกับมือใหม่ one-man/ one-short”
	แบ่งกลุ่มลงพื้นที่ถ่ายทำจริง (1 กลุ่ม 1 เรื่อง)
16.30 น.	นัดหมายกิจกรรมช่วงเย็น
20.45 น.	นัดหมายกิจกรรมวันที่สอง

17.00 – 17.30 น.	รับประทานอาหารเย็นเป็นกลุ่ม
17.30 – 18.00 น.	กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์
18.00 – 20.30 น.	ฉายผลงานสารคดี 1 กลุ่ม 1 เรื่อง พร้อมให้ข้อเสนอแนะ
20.30 – 20.45 น.	สรุปกิจกรรม one-man/ one-short
วันที่สอง	
6.30 – 7.00 น.	โยคะรับอรุณ
7.00 – 8.30 น.	กิจกรรมส่วนตัว รับประทานอาหารเช้า
8.30 น.	พร้อมเพรียงกัน ณ ห้องประชุมเอนกประสงค์
8.30 – 9.00 น.	กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ “เร้าพลังกลุ่ม โรงเรียนทำหนัง”
9.00 – 10.00 น.	(work shop) เรื่อง “เทคนิคการตัดต่อเบื้องต้น”
10.00 – 10.15 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
10.00 – 11.30 น.	แบ่งกลุ่ม work shop เทคนิคเฉพาะด้าน กลุ่มที่ 1 เทคนิคการตัดต่อ โดย วิทยากรทีมตัดต่อ กลุ่มที่ 2 เทคนิคการถ่ายภาพ โดย วิทยากรทีมถ่ายภาพ กลุ่มที่ 3 เทคนิคการเขียนสคริปต์และอัดเสียงบรรยาย โดย วิทยากรทีมสคริปท์
11.30 – 12.30 น.	รับประทานอาหารกลางวันเป็นกลุ่ม
12.30 – 14.00 น.	นำเสนอ TEASER หนึ่ง (ตัวอย่างหนึ่งของแต่ละโรงเรียน)
14.00 – 15.00 น.	แบ่งกลุ่มพบพี่เลี้ยงประจำกลุ่ม
15.00 – 15.30 น.	สรุปการอบรมและมอบทุนโครงการโรงเรียนทำหนังสารคดี
15.30 น.	เดินทางกลับบ้านโดยสวัสดิภาพ
* การแต่งกายนักเรียนใส่ชุดพลประจำโรงเรียน (วันที่ 1) และกางเกงขายาวรองเท้าผ้าใบ (วันที่ 2)	
* คุณครูพี่เลี้ยงเข้าร่วมกระบวนการอบรมพร้อมกับผู้เรียนทุกชั้นตอน	

โดยในการจัดค่ายอบรมโครงการโรงเรียนทำหนังสารคดีวัฒนธรรมในแต่เขตภาคใต้และพื้นที่
สามจังหวัดชายแดนใต้มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ภาคใต้

การจัดค่ายอบรมโครงการโรงเรียนทำหนังสารคดีวัฒนธรรมในพื้นที่ภาคใต้ในวันที่ ๒๕ – ๒๖
พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ณ วิทยาลัยภูมิปัญญาชุมชน มหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดพัทลุงสถาบันรามจิตติ
โดยรองผู้อำนวยการสถาบันรามจิตติ ดร.จุฬารักษ์ มาเสถียรวงศ์ และหัวหน้าฝ่ายและสื่อและสารคดี
สถาบันรามจิตติและครูใหญ่โรงเรียนทำหนังสารคดีวัฒนธรรม นายสรรัชต์ หนองตรุด ได้นำทีมวิทยากร
โครงการโรงเรียนทำหนังสารคดีวัฒนธรรมลงพื้นที่อบรมเชิงปฏิบัติการ “เรียนรู้คู่คมเลนส์” ให้แก่ตัวแทน
เครือข่ายยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเขตภาคใต้ ซึ่งได้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนทำหนังสารคดี ภายใต้

การสนับสนุนจากกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม ณ วิทยาลัยภูมิปัญญาชุมชน มหาวิทยาลัยทักษิณ

การอบรมครั้งนี้ เป็นการติดตามความคืบหน้าของการทำงานของกลุ่มยุววิจัยโรงเรียนทำหนังสือสารคดีวัฒนธรรมและเป็นการอบรมครั้งที่ 2 หลังจากทีครั้งแรกที่มหาวิทยาลัยกระบี่ได้อบรมแนวทางในการลงพื้นที่เก็บข้อมูล การสัมภาษณ์ เทคนิคในการลงพื้นที่เก็บข้อมูล และการรวบรวมข้อมูลเอกสารเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการเขียนสคริป การอบรมครั้งนี้นอกจากจะได้ให้เครือข่ายยุววิจัยฯ นำเสนอความก้าวหน้าของการเก็บข้อมูลแล้ว ทีมวิทยากรยังได้อบรมเทคนิคการถ่ายภาพการถ่ายทำ การวางมุมกล้อง การจัดองค์ประกอบ การเลือกสถานที่ในการถ่ายทำ การเลือกใช้เสียง และการอัดเสียง ซึ่งในส่วนนี้คณะวิทยากรได้เปิดโอกาสให้เหล่ายุววิจัยฯ ได้ทดลองถ่ายทำ และทดลองอัดเสียงเพื่อนำข้อมูลและภาพถ่าย ภาพวิดีโอต่างๆ ที่เหล่ายุววิจัยฯ ได้มาทดลองตัดต่อเป็นตัวอย่างหนังสือสารคดี ซึ่งทำให้เหล่ายุววิจัยฯ เกิดความตื่นตัว และเห็นตัวอย่างแนวทางในการสร้างหนังสือสารคดีวัฒนธรรมให้ดูน่าสนใจ

สำหรับการติดตามความก้าวหน้าในครั้งต่อไป ทีมวิทยากรได้มีการนัดหมายยุววิจัยฯ และอาจารย์ที่ปรึกษาให้ส่งงานความก้าวหน้าอย่างน้อยร้อยละ 80 ภายในเดือนกุมภาพันธ์ เพื่อให้วิทยากรประจำกลุ่มให้ข้อเสนอแนะ ก่อนจัดส่งหนังสือสารคดีวัฒนธรรมฉบับสมบูรณ์ในเดือนมีนาคม เพื่อที่จะส่งเข้าประกวดหนังสือสารคดีวัฒนธรรมยอดเยี่ยมต่อไป

การอบรมวิธีการลงพื้นที่เก็บข้อมูลและการตั้งคำถาม

การอบรมเชิงบรรยาย "เทคนิคเก็บภาพอย่างไรให้หนังสือไม่แพ้มือโปร"

กิจกรรมวางแผนเตรียมความพร้อมก่อนลงพื้นที่ภาคสนาม

กิจกรรมกลุ่มฝึกถ่ายทำหนังสือสารคดีในพื้นที่

ฝึกเทคนิคการติดต่อ การเลือกดนตรีประกอบ และฝึกการใส่เอฟเฟกต์

กิจกรรม “คลินิกการอัดเสียงบรรยาย และการลงพื้นที่ถ่ายทำและสัมภาษณ์”

ถ่ายภาพร่วมกัน

จังหวัดชายแดนภาคใต้

สถาบันรามจิตติ นำโดย ดร.อมรวิรัช นาคทรพรพ ผู้อำนวยการสถาบันรามจิตติ ดร.จุฬารักษ์ มาเสถียรวงศ์ รองผู้อำนวยการสถาบันรามจิตติ นายสรรชัย หนองตรุด หัวหน้าฝ่ายสื่อ และสารคดี สถาบันรามจิตติ ครูใหญ่โรงเรียนทำหนังสือสารคดีวัฒนธรรม และทีมวิทยากร จัดการอบรมกระบวนการผลิตสารคดี โครงการโรงเรียนทำหนังสือสารคดีวัฒนธรรม ปีที่ ๒ เขตสามจังหวัดชายแดนใต้ในวันที่ ๒๙

พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ให้กับน้องๆนักเรียน นักศึกษาในเขตสามจังหวัดชายแดนใต้ การอบรมครั้งนี้ได้รับความอนุเคราะห์และความร่วมมืออย่างดีจาก คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ในการสนับสนุนด้านสถานที่จัดการอบรม และส่งนักศึกษา สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษาเข้าร่วมอบรม โดยในการอบรมครั้งนี้มีนักเรียนและกลุ่มนักศึกษาที่สนใจเข้าร่วมดังนี้

1. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา จังหวัดยะลา ทำสารคดีเรื่อง “นกเขาชวา เสียงแห่งมนต์ขลัง ณ แดนใต้”
2. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา จังหวัดยะลา ทำสารคดีเรื่อง “วาบูนแล (ว่าวงเดือน)”
3. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา จังหวัดยะลา ทำสารคดีเรื่อง “สายสัมพันธ์ต่างศาสนา”
4. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา จังหวัดยะลา ทำสารคดีเรื่อง “มัสยิดวาตีอัลฮูเซ็น”
5. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา จังหวัดยะลา ทำสารคดีเรื่อง “ตำนานกริชรามัน”
6. โรงเรียนดารุลบารอกะซ จังหวัดปัตตานี ทำสารคดีเรื่อง “ย้อนรอยศูนย์เด็กกำพร้า ยากจน และอนาถา”
7. โรงเรียนสตรีพัฒนาศึกษา จังหวัดปัตตานี ทำสารคดีเรื่อง “หอยหาย”
8. โรงเรียนเตรียมศึกษาวิทยา จังหวัดปัตตานี ทำสารคดีเรื่อง “อุโมงค์หึ่งห้อย”
9. โรงเรียนบำรุงอิสลาม จังหวัดปัตตานี ทำสารคดีเรื่อง “ต้นหยงลูโละ”
10. โรงเรียนอัครศาสน์วิทยา(มูลนิธิ) จังหวัดนราธิวาส ทำสารคดีเรื่อง “ไปไม้สีทอง ‘มหัศจรรย์หนึ่งเดียวในโลก’ ” และ “ถนนสายเก่า ‘เรื่องเล่าชาวพระราช’ ”

กระบวนการอบรมได้รับเกียรติจากอาจารย์ดร.อมรรวิชช์ นาครทรรพ เป็นประธานเปิดการอบรมและให้โอวาทแก่นักเรียน นักศึกษาทุกคนที่เข้าร่วมการอบรม และเข้าประเด็นการอบรมในเรื่อง “การตั้งโจทย์วิจัย และการลงพื้นที่เก็บข้อมูล” โดยดร.จุฬารณ มาเสถียรวงศ์ และนายสรรชัย หนองตรุด เป็นวิทยากรในช่วงนี้จะนำน้องๆทุกคนเรียนรู้ร่วมกันถึงวิธีการตั้งโจทย์วิจัยในงานสารคดีของตนเอง และเทคนิคการตั้งคำถามในงานสารคดีของตน ตั้งคำถามอย่างไรจึงจะได้คำตอบที่ชัดเจนและสื่อความหมายได้ดีที่สุด การลงพื้นที่เก็บข้อมูล ทำอย่างไรจึงจะได้ข้อมูลที่ดี มีคุณค่า และสามารถเล่าเรื่องราวสารคดีของตนเองได้ดี

พิธีเปิดโดยอาจารย์ดร.อมรรวิชช์ นาครทรรพ

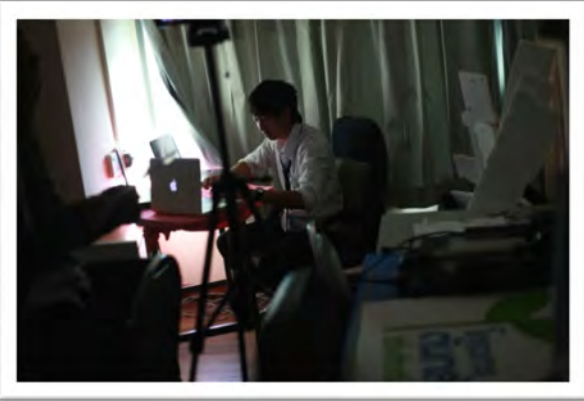
ภาพบรรยากาศกิจกรรม“การตั้งโจทย์วิจัย และการลงพื้นที่เก็บข้อมูล”

ช่วงต่อมาของการอบรมเป็นช่วงที่จะให้น้องๆได้เรียนรู้กับเทคนิคการถ่ายภาพ การจัดองค์ประกอบภาพในงานสารคดีของตนเองจากวิทยากร 2 ท่าน คือนายธนาวัฒน์ วยาจุต และนายจิรศักดิ์ อุดหนุน ซึ่งจะช่วยให้น้องๆเข้าใจในพื้นฐานของการถ่ายภาพ ถ่ายอย่างไรให้สวย ให้สื่อความหมายได้อย่างที่ต้องการ และเทคนิคการถ่ายต่างๆในการลงพื้นที่ถ่ายทำสารคดีของน้องๆเอง

ภาพบรรยากาศกิจกรรม“เทคนิคเก็บภาพอย่างไรให้หนังสวยไม่แพ้มือโปร”

ช่วงบ่ายเป็นช่วงกิจกรรม One Man One Shot โดยวิทยากร นายสรรัชต์ หนองตรุด เป็นกิจกรรมที่เตรียมความพร้อมให้น้องๆในการลงพื้นที่ถ่ายทำกันในช่วงบ่ายครับ โดยเริ่มจากให้น้องๆทุกคนแบ่งเป็นกลุ่มๆ และแต่ละกลุ่มเลือกเรื่องหรือสิ่งที่ตนเองสนใจจะนำเสนอกลุ่มละ 1 เรื่อง และให้น้องๆทุกคนคิดประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของกลุ่มตนเองคนละ 1 ประเด็น นำมาคิดว่าจะทำอย่างไรให้ได้ภาพที่สื่อความหมายได้ตรงกับประเด็นที่คิดไว้ และให้น้องๆทุกคนนำมาเรียงร้อยกันให้เป็นเรื่องราวเมื่อร้อยเรียงกันเป็นเรื่องราวแล้ว จึงนำสู่การลงพื้นที่ถ่ายจริง โดยให้ทุกกลุ่มลงพื้นที่ถ่ายทำจริงตามที่นำประเด็นของแต่ละคนมาร้อยเรียงกัน โดยใช้บริเวณพื้นที่รอบๆคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาเป็นพื้นที่ถ่ายทำ น้องๆทุกคนตั้งใจในการถ่ายทำมากโดยดูได้จากผลงานของน้องๆที่มานำเสนอกันในกิจกรรมช่วงค่ำ คือกิจกรรมหน้าหน้าไมค์ โดยให้แต่ละกลุ่มเสนอผลงานสารคดีสั้นของแต่ละกลุ่ม และช่วยกันวิพากษ์งานของตนเอง และเพื่อนๆ เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการลงพื้นที่ถ่ายทำจริงในงานสารคดีของน้องๆต่อไป

ภาพบรรยากาศกิจกรรม One Man One Shot ฝึกถ่ายทำหนังสั้นในพื้นที่

กิจกรรมการอบรมช่วงเช้าในวันที่ ๒ ของการอบรมเป็นการแบ่งกิจกรรมออกเป็น ๓ ฐาน โดย ฐานที่ ๑ คือ ฐานเทคนิคการถ่ายทำ และการสัมภาษณ์ โดยน้องๆจะได้เรียนรู้เทคนิคการถ่ายทำ และได้รับการแนะนำจากพี่วิทยากรอย่างใกล้ชิด เกี่ยวกับเทคนิคการใช้ถ่ายต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการ แพนกล้องในแนวขวาง การแพนกล้องในแนวตั้ง การซูม การเคลื่อนกล้องไปพร้อมกับแบบ ฯลฯ และการถ่ายสัมภาษณ์อย่างไรให้ภาพออกมาดูดี ได้มุมที่สื่อความหมาย โดยนายพุฒิพัฒน์ ลีลาวัฒนะกุล และนายจิรศักดิ์ อุดหนุน ฐานที่ ๒ ฐานการเขียนบทบรรยาย และการอัดเสียง น้องๆจะได้เรียนรู้ เทคนิคในการเขียนบรรยายเรื่องราว การใช้คำอย่างไรที่จะสื่อความหมาย และร้อยเรียงเป็นเรื่องราวที่น่าติดตาม และการอัดเสียงบรรยาย อัดเสียงอย่างไรให้ชัดเจน การใช้น้ำเสียงการบรรยาย ใช้เสียง อย่างไรให้งานสารคดีสื่อความหมาย และน่าติดตาม ฐานที่ ๓ คือ ฐานเทคนิคการตัดต่อวิดีโอ น้องๆจะได้เรียนรู้ถึงพื้นฐานการตัดต่อ ตั้งแต่การลงโปรแกรมตัดต่อ การนำวิดีโอเข้าโปรแกรม ไปจนถึงการใช้ เอฟเฟกต่างๆจนถึงการนำวิดีโอออกเพื่อนำเสนอผลงาน

ภาพบรรยากาศกิจกรรมการแบ่งฐานเรียนรู้การถ่ายทำ การสัมภาษณ์
การเขียนบทบรรยาย การอัดเสียง และการตัดต่อวิดีโอ

ในช่วงปลายของการอบรมวันที่ 2 จะเป็นช่วงปฏิบัติที่ให้นักๆได้ลงมือตัดต่องานของน้องๆโดยใช้ความรู้ที่ได้มาทั้งหมดที่ได้อบรมมาผลิตผลงานสารคดีตัวอย่าง และนำเสนองานแข่งกันให้กับเพื่อนๆ จากทุกโรงเรียนได้ชมและวิพากษ์งานของกันและกัน หลังจากชมงานของทุกโรงเรียนแล้วเป็นการเข้ากลุ่มเพื่อให้แต่ละกลุ่มได้พบกับพี่เลี้ยงวิทยากรเพื่อวางแผนในการทำงานสารคดีของแต่ละโรงเรียนเพื่อนำกลับไปเป็นแนวทางในการทำงานของแต่ละโรงเรียนและส่งสารคดีที่สมบูรณ์ในช่วงท้ายโครงการต่อไป

ภาพบรรยากาศกิจกรรม นำเสนอผลงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้

นอกจากนั้นยูววิจัยที่ผ่านการอบรมในทุกกลุ่มจะสามารถศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับกระบวนการผลิตสื่อสารคดีวัฒนธรรมผ่านสื่อการสอนออนไลน์ที่ทางทีมวิทยากรได้จัดทำขึ้นและนำเสนอผ่าน www.facebook.com (เอกสารแนบที่ ๗) พร้อมการให้คำแนะนำแก่ยูววิจัยทุกกลุ่มที่ประสบปัญหาระหว่างการถ่ายทำ อีกทั้งพื้นที่ออนไลน์ดังกล่าวยังได้เป็นพื้นที่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อนยูววิจัยในพื้นที่เดียวกันและต่างพื้นที่อีกด้วย

เครือข่ายยูววิจัยบน Facebook

เว็บลิงค์ (Link) ข่าวสารดีๆ สำหรับเหล่ายูววิจัย

๗.๕ การจัดประชุมติดตามและนำเสนอผลงานของโครงการโรงเรียนทำหนังสือสารคดี วัฒนธรรม

การจัดประชุมเพื่อติดตามการผลิตสื่อสารคดีของยูววิจัยในพื้นที่ต่างๆ เพื่อให้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถอดประสบการณ์การทำงานของเหล่ายูววิจัยจากโรงเรียนต่างๆ อีกทั้งการให้ข้อเสนอแนะของวิทยากรพี่เลี้ยงประจำกลุ่มเพื่อปรับปรุงการผลิตสื่อสารคดีให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น โดยในการจัดประชุมติดตามและนำเสนอผลงานของนักเรียนยังเป็นการนำเสนอผลงานสารคดีที่เหล่ายูววิจัยส่วนใหญ่ได้ผลิตขึ้นจนกระทั่งเกือบสมบูรณ์หรือมากกว่าร้อยละ ๘๐

ภาคใต้และจังหวัดชายแดนภาคใต้

การประชุมเพื่อติดตามและนำเสนอผลงานสื่อสารคดีของโครงการโรงเรียนทำหนังสือสารคดี วัฒนธรรมในพื้นที่ภาคใต้ และจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้เกิดขึ้นในวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๕๔ ณ ห้องประชุมศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดปัตตานี

งานประชุมครั้งนี้เป็นการประชุมที่จัดขึ้นเพื่อติดตามผลงานของน้องๆ ภายหลังจากอบรม เพื่อเป็นการดูความก้าวหน้างานสารคดีของแต่ละโรงเรียน การประชุมครั้งนี้นำทีมโดยอาจารย์ดร.อมรวิรัช นาคทรพรพ ผู้อำนวยการสถาบันรามจิตติ และดร.จุฬากรณ์ มาสเถียรวงศ์ รองผู้อำนวยการสถาบันรามจิตติ นายสรรชัย หนองตรุด ครูใหญ่โรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรม และทีมวิทยากรในการอบรม อาจารย์ ดร.อมรวิรัช นาคทรพรพ เป็นประธานเปิดงาน ขึ้นกล่าวต้อนรับน้องๆ และอาจารย์จากทุกโรงเรียนและพูดคุยถึงความเป็นมาของการจัดประชุม และเริ่มให้น้องๆ แต่ละโรงเรียนออกมานำเสนอผลงานที่ได้ผ่านกระบวนการผลิตจนกระทั่งเกือบเสร็จสมบูรณ์ และร่วมกันวิพากษ์งานของเพื่อนๆ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงผลงานสารคดีของทุกกลุ่มให้สมบูรณ์เพื่อส่งผลงานแล้วเสร็จภายในสิ้นเดือนเมษายน ๒๕๕๔ และเข้าร่วมในการประกวดมหกรรมโรงเรียนทำหนังสือที่จัดขึ้นในช่วงปลายเดือนพฤษภาคมต่อไป

ดร.อมรวิทย์ นาคทรพร กล่าวเปิดงาน

บรรยากาศการแลกเปลี่ยนมุมมองต่อสารคดีของเพื่อนๆ

บรรยากาศของการจัดประชุมเพื่อติดตามและนำเสนอผลงานของนักเรียนในแต่ละกลุ่มเป็นไปอย่างสนุกสนานและตื่นเต้น เนื่องจากทุกกลุ่มจะต้องนำเสนอผลงานของตนเองแล้ว ยังได้ชื่นชมกับสื่อสารคดีที่เพื่อนๆ ซึ่งผ่านการอบรมร่วมกันได้นำเสนออย่างสุดฝีมือ จึงมีบรรยากาศที่ทำให้เกิด

กระบวนการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมต่างๆ ตลอดทั้งวันที่มีการดำเนินกิจกรรม และผลงานของน้องๆ ยุววิจัยยังเป็นที่ประทับใจของทีมวิทยากรโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก เนื่องจากงานส่วนใหญ่มีการร้อยเรียงเรื่องราวได้เป็นอย่างดี การบรรยาย และภาพประกอบสวยงาม อย่างเช่นในเรื่องราวของ “กริชรามัน” ซึ่งเป็นผลงานของน้องๆ นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาที่ถ่ายทอดเรื่องราวออกมาได้อย่างดี ให้เห็นถึงวิถีชีวิตของผู้คนที่เกี่ยวข้องกับการใช้กริชเคียงข้างกาย และได้เห็นถึงกรรมวิธีการผลิตกริชที่มีคุณภาพทุกชั้นตอน นอกจากนี้ยังมีเรื่องราวที่น่าสนใจอย่าง “ใบไม้สีทอง ‘มหัศจรรย์หนึ่งเดียวในโลก’ ” ที่เป็นผลงานจากกลุ่มน้องๆ นักเรียนจากโรงเรียนอัครศาสน์วิทยา (มูลนิธิ) ที่เป็นเรื่องราวที่หยิบเอาใบไม้สีทองที่เป็นของที่ระลึก และสินค้าสำคัญของจังหวัดนราธิวาส น้องสามารถถ่ายทอดเรื่องราวจากใบไม้ที่เหมือนไม่มีค่าอะไรให้มีคุณค่าและน่าติดตามอย่างน่าชม ยังมีสารคดีที่ทำออกมาได้อย่างดีอีกหลายเรื่อง อาจมีบ้างที่บางโรงเรียนผลงานยังไม่สู้ดีนัก แต่ก็ได้รับคำแนะนำจากทีมวิทยากรเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นต่อไป

๗.๖ การจัดประชุมเสวนาปิดโครงการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้และเครือข่ายในพื้นที่ภาคใต้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ผ่านสื่อสารคดี : โรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม

ภาคใต้และจังหวัดชายแดนใต้

การประชุมเสวนาเพื่อถอดบทเรียน และคัดเลือกหนังสือสารคดีสำหรับเข้าร่วมในงานมหกรรมโรงเรียนทำหนังทางวัฒนธรรม ปี ๒ เขตภาคใต้และสามจังหวัดชายแดนใต้ จัดขึ้น ณ หอประชุมเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

การประชุมเสวนาครั้งนี้จัดขึ้นโดยรวมพื้นที่เขตภาคใต้ และสามจังหวัดชายแดนใต้เข้าด้วยกัน เพื่อให้น้องๆ ยุววิจัยได้เห็นงานที่หลากหลายมากขึ้น โดยได้รับเกียรติจากดร.จุฬากรณ์ มาเสถียรวงศ์ รักษาการผู้อำนวยการสถาบันรามจิตติ เป็นประธานกล่าวต้อนรับและเปิดงานเสวนาครั้งนี้ โดยในครั้งนี้ในช่วงเช้าจะเป็นการนำเสนอสารคดีของแต่ละโรงเรียน และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันหลังจากฉายหนังสือสารคดีของแต่ละกลุ่มจบ โดยในช่วงท้ายก่อนจบการนำเสนอในช่วงเช้า จะเป็นการถอดบทเรียนโดยอาจารย์ผู้ดูแลแต่ละโรงเรียนและดำเนินรายการโดยดร.จุฬากรณ์ มาเสถียรวงศ์ ที่ปรึกษาสถาบันรามจิตติ

ดร.จุฬากรณ์ มาเสถียรวงศ์ เป็นประธานกล่าวเปิดการเสวนา

บรรยากาศการชมสารคดีพร้อมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ช่วงเช้า

บรรยากาศการชมสารคดีพร้อมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ช่วงเช้า

บรรยากาศเสวนาถอดบทเรียนในช่วงเช้า

ในช่วงปลายกิจกรรมยังคงเหมือนช่วงเช้า คือชมสารคดี แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนและปิดท้ายด้วยวงเสวนากลุ่มที่ ๒ บรรยากาศการพูดคุยอย่างเป็นกันเอง ทำให้อาจารย์ที่เข้าร่วมเสวนาถ่ายทอดประสบการณ์ในการทำงานกับน้องๆ ญูวิจัยออกมาได้อย่างดี

บรรยากาศการชมสารคดีพร้อมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ช่วงบ่าย

ภาพกิจกรรมในช่วงบ่าย

ในช่วงท้ายของงานเป็นการมอบประกาศนียบัตรแก่นักเรียนและอาจารย์ทุกคนที่เข้าร่วมโครงการโดยได้รับเกียรติจาก ดร.จุฬากรณี มาเสถียรวงศ์ รักษาการผู้อำนวยการสถาบันรามจิตติ ขึ้นมอบประกาศนียบัตรและถ่ายภาพร่วมกัน หลังจากนั้นเป็นบรรยากาศของการรับส่งหนังสือของน้องๆ เพื่อเข้ารับการคัดเลือกเป็นตัวแทนหนังสือคดีวัฒนธรรมเขตภาคใต้และสามจังหวัดชายแดนใต้ เพื่อเข้าร่วมประกวดหนังสือคดีวัฒนธรรมระดับประเทศในงานมหกรรมโรงเรียนทำหนังที่จะจัดขึ้นในเดือนกันยายนต่อไป

๗.๗ งานมหกรรมโรงเรียนทำหนังสือคดีทางวัฒนธรรมปีที่ ๒

งานมหกรรมโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรมปีที่ ๒ จัดขึ้นเพื่อเป็นการเพื่อเป็นการประกาศเกียรติคุณแก่โรงเรียนและกลุ่มยูวิจัยที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนทำหนังสือคดีทางวัฒนธรรม และถอดความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการเสริมสร้างศักยภาพและภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรมแก่เยาวชนและเครือข่ายเยาวชนผ่านกระบวนการทำหนังสือคดีทางวัฒนธรรม โดยงานครั้งนี้จัดขึ้นในวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๕๔ ณ โรงหนังวิกครุทวิ อำเภอบางขัน จังหวัดราชบุรี

โรงหนังวิกครุทวิ สถานที่จัดงานมหกรรมโรงเรียนทำหนังสือคดีทางวัฒนธรรม

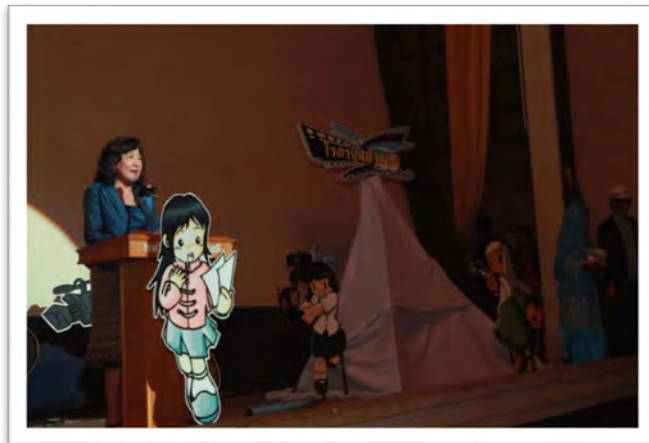

งานมหกรรมโรงเรียนทำหนังสือคดีทางวัฒนธรรมปีที่ ๒ ได้รับเกียรติจาก ดร.อมรรวิช นาคทรพร ที่ปรึกษาสถาบันรามจิตติ กล่าวรายงานวัตถุประสงค์ของการจัดงาน หลังจากนั้น

นางภัทรภรณ์ บรรเทาทุกข์ วัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี กล่าวต้อนรับแขกผู้มีเกียรติที่มาร่วมงานจากหน่วยงานต่างๆ อาทิ นางสาวนันทิยา สว่างยุติธรรม ผู้ตรวจราชการกระทรวงวัฒนธรรม ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย รองผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรณ์ อาจารย์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ นายวาริ จันเกษม นายกเทศบาลเมืองโพธาราม อาจารย์ชุตินา คำบุญชู อดีตหัวหน้าโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และคณะรวม ๖ คน และอาจารย์ธีรภาพ โลหิตกุล นักเขียนบทความสารคดี หลังจากนั้นได้กล่าวเชิญ นางสาวนันทิยา สว่างยุติธรรม ผู้ตรวจราชการกระทรวงวัฒนธรรม เป็นประธานกล่าวเปิดงาน

นางภัทรภรณ์ บรรเทาทุกข์ วัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี กล่าวต้อนรับ

นางสาวนันทิยา สว่างยุติธรรม ผู้ตรวจราชการกระทรวงวัฒนธรรม ประธานกล่าวเปิดงานงานปิดมหกรรมโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรมปีที่ ๒ เริ่มด้วยวิดีโอนำเสนอความเป็นมาของโครงการโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรมจนนำมาสู่งานมหกรรมโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรมปีที่ ๒ และเข้าสู่ช่วงมอบรางวัลให้กับโรงเรียนที่ชนะเลิศระดับภาค และระดับประเทศ โดยมีโรงเรียนที่ผ่านเข้ารอบจำนวนทั้งสิ้น ๒๒ โรงเรียน ดังนี้

ภาคกลาง

โรงเรียนโพธาวัฒนาเสนีย์ โรงเรียนวิสุทธิรังษี โรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง โรงเรียนมัธยมพระราชทานนายาว โรงเรียนพรหมานุสรณ์ โรงเรียนสมุทรสาครวิทยาลัย

ภาคเหนือ

เทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง โรงเรียนเขลางนคร โรงเรียนวังเหนือวิทยา โรงเรียนทุ่งทรายวิทยา

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

โรงเรียนมัธยมวานิชภูมิ โรงเรียนเขวาสีภิบาล โรงเรียนสูงเนิน โรงเรียนบ้านเม่นใหญ่

ภาคใต้

โรงเรียนตรังรังษีสุราษฎร์ ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี
โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๖ โรงเรียนสุราษฎร์พิทยา

สามจังหวัดชายแดนใต้

โรงเรียนอักษรศาสตร์วิทยา(มูลนิธิ) มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
โรงเรียนสตรีพัฒนาศึกษา

รางวัลหนังสือสารคดีทางวัฒนธรรมประกอบไปด้วยรางวัลชนะเลิศหนังสือสารคดีวัฒนธรรม
ท้องถิ่นยอดเยี่ยมระดับประเทศ รางวัลหนังสือสารคดีท้องถิ่นยอดเยี่ยมระดับภาค ๕ รางวัล
ชนะเลิศหนังสือสารคดีวัฒนธรรมท้องถิ่นยอดเยี่ยม เขตภาคเหนือ เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขตภาค
กลาง เขตภาคใต้ และเขตจังหวัดชายแดนใต้ รางวัลรองชนะเลิศหนังสือสารคดีท้องถิ่นยอดเยี่ยมระดับ
ภาค ๕ รางวัล และรางวัลชมเชยหนังสือสารคดีท้องถิ่นยอดเยี่ยมระดับภาค ๖ รางวัล โดยโรงเรียนที่ได้รับ
รางวัลต่างๆได้แก่

หนังสือสารคดีวัฒนธรรมท้องถิ่นยอดเยี่ยมระดับประเทศ

โรงเรียนโพธาวัฒนาเสนีย์ จังหวัดราชบุรี

ชนะเลิศหนังสือรางวัลวัฒนธรรมท้องถิ่นยอดเยี่ยมเขตภาคเหนือ

โรงเรียนเขลางค์นคร จังหวัดลำปาง

ชนะเลิศหนังสือรางวัลวัฒนธรรมท้องถิ่นยอดเยี่ยมเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

โรงเรียนมัธยมวานิชภูมิ จังหวัดสกลนคร

ชนะเลิศหนังสือรางวัลวัฒนธรรมท้องถิ่นยอดเยี่ยมเขตภาคกลาง

โรงเรียนโพธิ์พัฒนาเสนีย์ จังหวัดราชบุรี

ชนะเลิศหนังสือรางวัลวรรณกรรมท้องถิ่นยอดเยี่ยมเขตภาคใต้

โรงเรียนสุราษฎร์พิทยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ชนะเลิศหนังสือรางวัลวรรณกรรมท้องถิ่นยอดเยี่ยมเขตจังหวัดชายแดนใต้

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา จังหวัดยะลา
รางวัลรองชนะเลิศอันดับหนึ่งหนังสือรางวัลวรรณกรรมท้องถิ่นยอดเยี่ยมเขตภาคต่าง ๆ

ภาคเหนือ โรงเรียนโรงเรียนวังเหนือวิทยา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โรงเรียนโรงเรียนสูงเนิน
ภาคกลาง โรงเรียนโรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง ภาคใต้ โรงเรียนโรงเรียนตรังรังสรรค์ และสามจังหวัด
ชายแดนใต้ โรงเรียนโรงเรียนอัครศาสน์วิทยา(มูลนิธิ)

ภาพบรรยากาศรับรางวัล

รางวัลรองชนะเลิศอันดับสองหนังสือสารคดีวัฒนธรรมท้องถิ่นยอดเยี่ยมเขตภาคต่าง ๆ

ภาคเหนือ โรงเรียนเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โรงเรียน โรงเรียนเขวาสรีศึกษา ภาคกลาง โรงเรียนวิสุทธรังษี ภาคใต้ โรงเรียนศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี และสามจังหวัดชายแดนใต้ โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

ภาพบรรยากาศรับรางวัล

รางวัลชมเชยหนังสือสารคดีวัฒนธรรมท้องถิ่นยอดเยี่ยมเขตภาคต่าง ๆ

ภาคเหนือ โรงเรียนทุ่งทรายวิทยา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ ภาคกลาง โรงเรียนมัธยมพระราชทานนายาว โรงเรียนพรหมานุสรณ์ และโรงเรียนสมุทรสาครวิทยาลัย ภาคใต้ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๖ และสามจังหวัดชายแดนใต้ โรงเรียนสตรีพัฒนาศึกษา

หลังเสร็จสิ้นการประกาศผลและมอบรางวัล เป็นเวทีเสวนาของผู้ทรงคุณวุฒิในหัวข้อ “สารคดีวัฒนธรรมท้องถิ่น.....พื้น “ชีวิต” “รักษ์” ชุมชน” มีผู้เข้าร่วมเสวนาทั้งสิ้น ๓ ท่าน ประกอบด้วย ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย รองผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ อาจารย์มหาวิทยาลัยมห.หาดใหญ่ และอาจารย์ธีรภาพ โลหิตกุล นักเขียนบทความสารคดี โดยมีท่านอาจารย์ดร.อมรวิรัช นาคทรพร ที่ปรึกษาสถาบันรามจิตติ เป็นผู้ดำเนินรายการ โดยเนื้อหาการเสวนามุ่งเน้นไปที่กระบวนการเรียนรู้ที่ถูกสอดแทรกเข้าไปในหลักสูตรของโรงเรียนทำหนัง วัฒนธรรมที่เด็กได้เรียนรู้ และสอดแทรกความรักความห่วงใยในวัฒนธรรมท้องถิ่นของตน เพื่อที่จะได้ร่วมรักษาและสืบสานให้คงอยู่ต่อไป และในช่วงท้ายของการเสวนาเป็นช่วงของการวิพากษ์วิจารณ์หนังสือ สารคดีวัฒนธรรมที่ดีควรเป็นอย่างไร น้อยๆ และแขกผู้มีเกียรติต่างเติมอ้อมกับความรู้ที่ได้รับจากช่วงเสวนาครั้งนี้

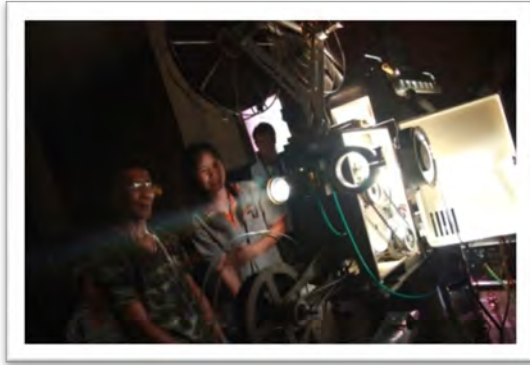
บรรยากาศเวทีเสวนา

ช่วงบ่ายเป็นช่วงเวลาที่ทุกคนรอคอยที่จะได้ชมหนังสือสารคดีวัฒนธรรมของเพื่อนๆ ที่ชนะเลิศในระดับต่างๆ โดยในการชมครั้งนี้เป็นไปในรูปแบบของการชมพร้อมเสวนาถอดบทเรียนที่ได้จากการชมหนังสือสารคดีวัฒนธรรมแต่ละเรื่องซึ่งได้รับเกียรติจากอาจารย์ธีรภาพ โลหิตกุล นักสารคดีชั้นครูระดับแนวหน้าของประเทศไทยเป็นผู้ดำเนินรายการ ในบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมชมหนังสือเป็นไปอย่างเป็นกันเอง น้องๆ ต่างได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้จากการทำงานหนักตลอดเกือบปีที่ผ่านมา และชื่นชมวัฒนธรรมท้องถิ่นจากทั่วประเทศผ่านหนังสือสารคดีของเพื่อนๆ ซึ่งเป็นโอกาสอันดีทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมการเรียนรู้ และการทำงานในพื้นที่ต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

ภาพบรรยากาศชมหนังสือสารคดีและเปลี่ยนเรียนรู้

ถัดจากการชมหนังสือและร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันแล้ว เป็นช่วงของการฟื้นฟูชีวิตให้กับโรงหนังวิครุทวิ โดยการฉายภาพยนตร์ผ่านเครื่องฉายหนังที่ทางคุณนิคม สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 4 จังหวัดราชบุรีได้นำมาร่วมกับงานครั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้น้องๆ และแขกที่มาร่วมงานได้สัมผัสกับการฉายหนังจากเครื่องฉายหนังจริงๆ พร้อมกับสอบถามถึงลักษณะการทำงานของเครื่องฉายหนังกันอย่างใกล้ชิด

ภาพบรรยากาศการเรียนรู้กระบวนการฉายหนัง

หลังจากนั้นเข้าสู่ช่วงของที่ทุกๆคนรอคอย คือช่วงของการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านการเดินเยี่ยมชมเมืองโพธาราม โดยมีน้องๆนักเรียนจากโรงเรียนโพธารามนาเสนีย์มาเป็นไกด์ท้องถิ่นพาเพื่อนๆจากภาคต่างๆเดินชมเมืองกันอย่างสนุกสนาน

บรรยากาศการเรียนรู้ผ่านการเดินชมเมืองโพธาราม และชมหนังใหญ่

ช่วงค่ำตามกำหนดการพาน้องๆยุววิจัยไปเรียนรู้และชมการแสดงหนังใหญ่ ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านของไทยที่หาชมได้ยากในปัจจุบันที่วัดขนอน โดยความอนุเคราะห์จากพระอธิการนุชิต วชิรรุท โฉม เจ้าอาวาสวัดขนอน น้องยุววิจัยได้ดื่มด่ำกับศิลปะการแสดงหนังใหญ่ของไทยกันอย่างเต็มอิ่ม

มหกรรมโรงเรียนทำหนังสารคดีทางวัฒนธรรมปีที่ ๒ สำเร็จลงได้ด้วยดีด้วยแรงสนับสนุนที่สำคัญจากกระทรวงวัฒนธรรมที่ให้ทุนสนับสนุนในการจัดงานมหกรรมฯครั้งนี้ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สถาบันรามจิตติ โรงเรียนทำหนัง ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน นอกจากนี้ยังได้รับความ

อนุเคราะห์จากจังหวัดราชบุรี อำเภอโพธาราม และเทศบาลเมืองโพธารามในด้านสถานที่และความสะดวกต่าง ๆ ในการจัดงาน จากงานครั้งนี้ทำให้ยุววิจัยและแขกผู้มีเกียรติได้ร่วมเรียนรู้และซึมซับวัฒนธรรมต่างๆจากทั่วประเทศผ่านหนังสือคดีวัฒนธรรมของแต่ละโรงเรียน อีกทั้งงานมอบรางวัลที่คนสำคัญของงานคือตัวยุววิจัยและอาจารย์ที่ปรึกษาเองที่จะได้ภาคภูมิใจกับผลงานของตน สิ่งเหล่านี้จะส่งผลให้เกิดการต่อยอดในระดับพื้นที่ที่ยุววิจัยและอาจารย์นำไปขยายต่อและต่อยอดขยายกระบวนการเรียนรู้วิจัยผ่านการทำหนังสือคดีทางวัฒนธรรมไปในวงกว้างมากขึ้น เมื่อทุกๆโรงเรียนนำไปต่อยอดและท้องถิ่นให้ความสำคัญและให้การสนับสนุน สิ่งเหล่านี้จะส่งผลให้เกิดความรักและหวงแหนในวัฒนธรรมท้องถิ่นของแต่ละพื้นที่ ส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาต่างๆของคนรุ่นก่อนสู่คนรุ่นหลังให้ไม่ลืมรากเหง้าความเป็นมาของตนเอง จากจุดเล็กๆจะกลายเป็นกลุ่มใหญ่ที่ก่อให้เกิดพลังและรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่ อีกทั้งฟื้นฟูสิ่งที่จะสูญหายไปคงอยู่กับประเทศต่อไป

๗.๘ สรุปตารางกิจกรรมโรงเรียนทำหนังสือสารคดีวัฒนธรรม

ภาค	กิจกรรม	วันที่	สถานที่
ใต้	๑.ประชุมชี้แจงโครงการและเปิดรับสมัครโรงเรียนเข้าร่วมโครงการ	๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๔	วิทยาลัยภูมิปัญญาท้องถิ่นชุมชน มหาวิทยาลัยทักษิณ จ.พัทลุง
	๒. ประกาศผลโรงเรียนที่ผ่านเข้าร่วมโครงการฯ เขตภาคใต้	๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๓	โครงการโรงเรียนทำหนังสือสถาบันรามจิตติ www.facebook.com (โรงเรียนทำหนังสือ)
	๓. อบรมค่ายโครงการโรงเรียนทำหนังสือสารคดี ครั้งที่ ๑	๒๕ – ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๓	วิทยาลัยภูมิปัญญาท้องถิ่นชุมชน มหาวิทยาลัยทักษิณ จ.พัทลุง
	๔. ประชุมติดตามผลงานโครงการโรงเรียนทำหนังสือสารคดี	๑๑ มีนาคม ๒๕๕๔	ห้องประชุมศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดปัตตานี
	๕. ประชุมเสวนาปิดโครงการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้และเครือข่ายในพื้นที่ภาคใต้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ผ่านสื่อสารคดี : โรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรม	๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๔	หอประชุมเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
	๖. มหกรรมปิดโรงเรียนทำหนังสือ (ตลาดนัดหนังสือวัฒนธรรม)	๑๗ กันยายน ๒๕๕๔	วิกครุทวิ อำเภอบุณฑริก จังหวัดราชบุรี
สามจังหวัดชายแดนใต้	๑.ประชุมลงนามบันทึกตกลงความร่วมมือระหว่างสถาบันรามจิตติกับคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา	๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๓	ห้องประชุมคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
	๒.ประชุมชี้แจงโครงการและเปิดรับสมัครโรงเรียนเข้าร่วมโครงการ	๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๓	ห้องประชุมเอนกประสงค์ ศาลากลางจังหวัดปัตตานี
	๓. ประกาศผลโรงเรียนที่ผ่านเข้าร่วมโครงการฯ เขตภาคสามจังหวัดชายแดนใต้	๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๓	โครงการโรงเรียนทำหนังสือสถาบันรามจิตติ www.facebook.com (โรงเรียนทำหนังสือ)
	๔. อบรมค่ายโครงการโรงเรียนทำหนังสือสารคดีครั้งที่ ๑	๒๕ – ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๓	ห้องประชุมคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
	๕. ประชุมติดตามผลงานโครงการโรงเรียนทำหนังสือสารคดี	๑๑ มีนาคม ๒๕๕๔	ห้องประชุมศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดปัตตานี
	๖. ประชุมเสวนาปิดโครงการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้และเครือข่ายในพื้นที่ภาคใต้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ผ่านสื่อสารคดี : โรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรม	๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๔	หอประชุมเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
	๗. มหกรรมปิดโรงเรียนทำหนังสือ (ตลาดนัดหนังสือวัฒนธรรม)	๑๗ กันยายน ๒๕๕๔	วิกครุทวิ อำเภอบุณฑริก จังหวัดราชบุรี

๘. สรุปรายชื่องานวิจัย ชื่อหนังสือคดีสั้น ชื่อโรงเรียนและกลุ่มยุววิจัยที่จัดทำและครูที่ร่วมในโครงการ
เขตภาคใต้

ชื่อหนังสือคดี	โรงเรียน	จังหวัด	รายชื่อยุววิจัยและครู
หกกรงหัวจุกกับชาวควนรุษ : จากกรงแขวนชายคาถึงลานแข่งเสียง	โรงเรียนบ้านควนรุษ	นครศรีธรรมราช	ครูที่ปรึกษา ครูอุดมศักดิ์ บุญพิศ ครูเสาวรส บุญมา ยุววิจัย เด็กหญิงสาวินีย์ พาลีชัน เด็กหญิงธัญรัตน์ สมเกษร เด็กชายศรัณย์ สาครจิตต์ นางสาวสุวดี อาลีแอ
คลองปาง	โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 6	นครศรีธรรมราช	ครูที่ปรึกษา ครูสมปอง นิธิสกุฎกาญจน์ ยุววิจัย เด็กหญิงแพรว วิเชียรรัตน์ เด็กหญิงสุภากร ครูฑู สุวรรณ
มโนราห์แทงเข้	โรงเรียนจุ่งหัวไซะเซียว	ตรัง	ครูที่ปรึกษา ครูปาริชาติ ทองเรือง ครูปัญญา รักเถระ ยุววิจัย นายวันฉัตร โจนรัตน์ นายวิศรุต แก่งพิทักษ์ นายอานันท์ บุญภานุ นายชุตินันท์ ทรงศรีจันทร์ นางสาวประภาพร ไกรจร นางสาวสายธาร ทองรัตน์ เด็กชายจิรวงศ์ ควนลาญ
ป่าชายเลนบ้านในทอน	โรงเรียนตรังรังษฤษฏ์	ตรัง	ครูที่ปรึกษา ครูอริยา ทองโอ ยุววิจัย นางสาววันดี สีน้วน

ชื่อหนังสือสารคดี	โรงเรียน	จังหวัด	รายชื่อผู้วิจัยและครู
			นางสาวณัฐมาศ บุญดาว นางสาวดลนภา อ่อน ละเอียด นางสาวแพรวฟีไล เอียดชะตา นางสาวพิสมัย มงชู เด็กชายอุทัย ศรีสุข
ย้อนรอยเมืองท่าข้าม	โรงเรียนพูนพิณพิทยาคม	สุราษฎร์ธานี	ครูที่ปรึกษา ครูชูใจ สกุลไทย ครูชาวลี ไทยทอง ผู้วิจัย นายจิรายุ คนเที่ยง นางสาวขวัญชนก บัวศรี นายจิรายุทธ์ ชิวหากาญจน์ นายจิรวัดณ์ ชำนาญ เด็กชายสมยศ เสือส่งสิทธิ์ เด็กชายสิริวัฒน์ ศรีบุรุษ เด็กชายพัชรสรณ์ สกุลบรรดิษฐ์
คลองร้อยสาย	โรงเรียนสุราษฎร์พิทยา	สุราษฎร์ธานี	ครูที่ปรึกษา ครูสุวลี ประเสริฐ ครูกิตติพงษ์ อ่อนคง ผู้วิจัย นางสาวเกศิณี แก้ววัดปริง นางสาวนัทธมน บุญล้ำ นางสาวสุณีพรรณ จิวเมือง นางสาวสิริมนต์ คงรีน เด็กหญิงสรรรีรา กลับโบ
ปอเนาะที่รัก	ศูนย์การศึกษานอก โรงเรียน อำเภอมือง	ปัตตานี	ครูที่ปรึกษา ครูบุญกิจ ผลโสดา ครูสุสลัม สตาปอ ผู้วิจัย นายอิมรอนเฮง กอเดร์ นางสาวนูรีมัน สาและ

ชื่อหนังสือคดี	โรงเรียน	จังหวัด	รายชื่อผู้วิจัยและครู
			นางสาวเจี๋ยเตะห์ แวงปา ชา นายครรชิต นฤภัย
ชุมชนสองวิถี	ศูนย์การศึกษานอก โรงเรียน อำเภอแม่ลาน	ปัตตานี	<u>ครูที่ปรึกษา</u> ครูโสภณ จันทรไพเซอร์ ครูสุชาติ พุทธจันทร์ <u>ผู้วิจัย</u> นายอำราน มอสุ นายสะมะฮุน เจ๊ะมุแก็ง นายอันวารุดดีน ดาระมุซง
ป่าชายเลนยะหริ่ง	ศูนย์การศึกษานอก โรงเรียน อำเภอยะหริ่ง	ปัตตานี	<u>ครูที่ปรึกษา</u> ครูซุลกิมลี สะมาแอ ครูปฏิพัทธ์ ทับโตน <u>ผู้วิจัย</u> นายอัสมีง เจะเยะ นายต่วนรุสลัม ทามาแม นายอูสมาน แยนนา นายเยบรี เวกะจี
ตามรอย ชูหนูปลูมภ์ นรากร	โรงเรียนนาขยาด	ปัตตานี	<u>ครูที่ปรึกษา</u> ครู พิเชฐณ์ เฟ่งบุญ ครูชานากานต์ บุญช่วย <u>ผู้วิจัย</u> นางสาวจารุวรรณ เฟ็งแก้ว นางสาวอัสดา พ่อชัยราช นางสาวสุนาริน แสงแก้ว นางสาวพลาลักษณ์ ปาน เพ็ชร

เขตสามจังหวัดชายแดนใต้

ชื่อหนังสือครุคิ	โรงเรียน	จังหวัด	รายชื่อยุววิจัยและครู
สามจังหวัดชายแดนใต้			
สายสัมพันธ์ต่าง ศาสนา	มหาวิทยาลัยราชภัฏ ยะลา	ยะลา	<u>ครูที่ปรึกษา</u> ผศ.กฤษฎา กุณฑล <u>ยุววิจัย</u> นางสาวมารีย่า มงยีปี นางสาวอารีพะ ดอกกอ นางสาวสุสณา ตาเยะ นางสาวปทิตตา ดิษฐโส นายอับดุลรอณี สาแมง นายอาดัม ศรีสะสุต
ตำนานกริชรามัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏ ยะลา	ยะลา	<u>ครูที่ปรึกษา</u> ครูผศ.กฤษฎา กุณฑล <u>ยุววิจัย</u> นายอัมริน เจ้หนี นายชูฮายมีน ดอเลาะอาลี นายอาดือนันท์ ยูโซะ นายมาหะมะชาลัม อาแด นางสาวนุร์อายูนี แมะและ นางสาวฮารตีนิ เจะลี
นกเขาชวา เสียงแห่ง มนต์ขลัง ณ แดนใต้	มหาวิทยาลัยราชภัฏ ยะลา	ยะลา	<u>ครูที่ปรึกษา</u> ครูลัลน์ลิดา สืบประดิษฐ์ นายฮาฟิซ อาดัม นายอับดุลอาซิด สะอึ

ชื่อหนังสือสารคดี	โรงเรียน	จังหวัด	รายชื่อยุววิจัยและครู
			นายอุสมาน มะแซ นางสาวนุรออาซีกิน ดิงกูแล นางสาวนุรอไอนี สดัม นางสาวสลมม บิลาอาบู นางสาวอามีนี ซีตียามู นางสาวซอพียะ สามะ
วามูแล (ว่าวงเดือน)	มหาวิทยาลัยราชภัฏ ยะลา	ยะลา	<u>ครูที่ปรึกษา</u> ครูลัลนัลิดา สิบประดิษฐ์ <u>ยุววิจัย</u> นายมะอูเซ็ง กอแล นายรุสตัน กาซอ นายอิสมัน ยาลี นายมะนัน มะระโง นายอับดุลเลาะ แวมะ นายสุกรี วาโด นายอามีดิง ยะมิง นายมุฮัมหมัดซอฟี อับดุลบารี
มัสยิดวาดีอัลฮูเซ็น	มหาวิทยาลัยราชภัฏ ยะลา	ยะลา	<u>ครูที่ปรึกษา</u> ดร.ศิริชัย นามบุรี ครูพิมลวรรณ สีสากัทรพันธ์ <u>ยุววิจัย</u> นายอาบ๊ะห์ มีสาและ นายรุยาฮันท์ มาหะมะ นางสาวรุสนี กาแมแล นางสาวอาซีลา ปูชู นางสาวนิลดา เจะแเว นางสาวนาซีบ๊ะ มานี นางสาวฟารีดา ดีเยาะ นายซุฮัยดี เจะแต

ชื่อหนังสือคดี	โรงเรียน	จังหวัด	รายชื่อผู้วิจัยและครู
วามูแล (ว่าววงเดือน)	มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา	ยะลา	<u>ครูที่ปรึกษา</u> ครูลั่นนัลดา สืบประดิษฐ์ <u>ผู้วิจัย</u> นายมะอูเซ็ง กอแล นายรุสสัน กาชอ นายอิสมัน ยาลี นายมะนัน มะระโง นายอับดุลเลาะ แวมะ นายสุกรี วาโต นายอามีติง ยะมิง นายมุฮัมหมัดซอฟี อับดุล บารี
มัสยิดวาดีอัลฮูเซ็น	มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา	ยะลา	<u>ครูที่ปรึกษา</u> ดร.ศิริชัย นามบุรี ครูพิมลวรรณ สีลาภัทรพันธ์ <u>ผู้วิจัย</u> นายอาบ๊ะห์ มีสาและ นายรยาฮันห์ มาหะมะ นางสาวรุสนี กาแมแล นางสาวอาชีลา ปูชู นางสาวนัลดา เจะแ นางสาวนาซีปะ มานี นางสาวฟารีดา ดีเยาะ นายชูฮัยดี เจะแต
“ย้อนรอยศูนย์เด็ก กำพร้า ยากจน และ อนาถา”	โรงเรียนดารุลบารอกะซ	จังหวัดปัตตานี	<u>ครูที่ปรึกษา</u> ครูซารีฮะห์ หะยีปูไช๊ะ ครูอับดุลพัตตะฮ์ มะตาเฮ <u>ผู้วิจัย</u> เด็กหญิงต่วนนุรุลอายัน มีอ รีตัง เด็กอาชียะห์ สื่อแม เด็กหญิงนุรมาร์ หะยีสาแม

ชื่อหนังสือคดี	โรงเรียน	จังหวัด	รายชื่อผู้วิจัยและครู
“หอยหาย”	โรงเรียนสตรีพัฒนาศึกษา	จังหวัดปัตตานี	ครูที่ปรึกษา ครูอิมรอน อาลีกาแห ครูซุฟฟีซา บารู ผู้วิจัย นางสาวสุรดา สุรพงษ์ นางสาวอัสมาอี พัทธ์คัม พล นางสาวณัฏพร รักมาก นางสาวอัสนะห์ กูเตดาเก็ง นางสาวพีรดาวธ์ เจะมามะ
“อุโมงค์หิ่งห้อย”	โรงเรียนเตรียมศึกษา วิทยา	จังหวัดปัตตานี	ครูที่ปรึกษา ครูอับดุลเลาะ สาหลำ ครูวันกัลชม แวสอเฮาะ ผู้วิจัย นางสาวยามีละห์ ดอนิ นางสาวตูแวซุรอยยา ดอ เลาะลาโมะ นายแวนิตวัน เจ๊ะอุบง นางสาวฮามีเตะห์ มามะ นางสาววีตาด มะสาและ นางสาวนุสรอ ปากา
“วิถีชีวิตชาวเล”	โรงเรียนบำรุงอิสลาม	จังหวัดปัตตานี	ครูที่ปรึกษา ครูเจ๊ะรอฮีห๊ะ นิสาและ ครูอับดุลฮาซิม มามะ ผู้วิจัย นายรัฐพล สุขใจ นายลูกมาน ดุลธารา นายมุฮัมหมัด ซาญามะ นายอาซิม นิมะ นายอัสฮารี กะจิ
“ใบไม้สีทอง ‘มหัศจรรย์ หนึ่งเดียวในโลก’ ”	โรงเรียนอัครศาสนวิทยา (มูลนิธิ)	จังหวัด นราธิวาส	ครูที่ปรึกษา ครูอาหะมะ รูปายี ครูสุไฮดา มาฮะ

ชื่อหนังสือคดี	โรงเรียน	จังหวัด	รายชื่อผู้วิจัยและครู
“ถนนสายเก่าเล่าเรื่องเมืองยะลา”			<u>ยูววิจัย</u> นางสาวชาติชะ บินเปาะเต๊ะ นายอาหะมะ รูปายี นางสาวซอลีชะห์ วาราวอ นางสาวฟิรดาวน์ ซาและซา นายมุฮัมมัดไซฟี สุหลง นายนิอ์ฟันท์ นิโยะ นายฟาอิซ ยูไซ๊ะ นางสาวสุไฮดา มาอะ นางสาวอาอีตะห์ สะมะเต๊ะ นางสาวอารียา แดเมาะ นางสาวมูรณี มูซอ นางสาวนาซีเราะห์ ยูไซ๊ะ นางสาวอิห์ซาน นิบิ นายสมาน บุญอินทร์

โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการจำนวน ๔๓ โรงเรียน ซึ่งเป็นนักเรียนทั้งสิ้น ๒๙๖ คน ครูผู้สอนจำนวนทั้งสิ้น ๘๐ คน และเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบล ๑ คน ที่จะทำให้เกิดหนังสือคดีจำนวน ๔๙ เรื่อง

๙. การถอดบทเรียนการดำเนินงานโรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรม

- โรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรมมีส่วนในการสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรมและความรักความผูกพันกับท้องถิ่นให้แก่เด็กและเยาวชน

กิจกรรมโรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรมได้มีส่วนสำคัญในการสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรมให้แก่เด็กและเยาวชน โดยเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรมจำนวนมากได้สะท้อนให้เห็นว่าการเข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรมได้ทำให้พวกเขาารู้สึกตระหนักรู้ เข้าใจ และหวงแหนวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตนเองมากยิ่งขึ้น ดังคำกล่าวของยูววิจัยหลากหลายกลุ่ม อาทิ

“โรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรมได้ทำให้ตระหนักถึงวัฒนธรรม และทำให้ทราบว่าในอดีตสังคมไม่เคยแตกแยกกันและปรองดองกัน อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข ฯลฯ”

ยุววิจัยกลุ่ม “ไปไม่ม้หัตถกรรมหนึ่งเดียวในโลก”

“การทำหนังสือสารคดีวัฒนธรรมช่วยสร้างจิตสำนึก รักและหวงแหน ทรัพย์สินของตนเองรวมถึงเป็นการอนุรักษ์ให้คงอยู่ตลอดไป เพื่อให้คนรุ่นหลัง ได้เรียนรู้และได้สัมผัส”

ยุววิจัยกลุ่ม “ชุมชนคลองบางฯ”

“สร้างจิตสำนึกที่ดีต่อการอนุรักษ์ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และสืบสานให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้ต่อไป”

ยุววิจัยกลุ่ม “อุโมงค์ป่าชายเลน”

“ได้เรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชน การเป็นอยู่ด้านวัฒนธรรม ประเพณี ที่สร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน”

ยุววิจัยกลุ่ม “สายสัมพันธ์ต่างศาสนา”

“ทำให้รู้ว่า 3 จังหวัดยังมีที่ที่ยาวหลาย ๆ ที่ที่น่าสนใจ และแหล่งท่องเที่ยวต่างๆของจังหวัดที่แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมเก่าแก่ เป็นการสร้างสำนึกที่ดีแก่พวกเราด้วยการทำให้เรารู้จักอนุรักษ์และหวงแหนวัฒนธรรมท้องถิ่นของเรา”

ยุววิจัยกลุ่ม “มนต์ขลังนกเขาชวา ณ แดนใต้”

“ทำให้เรารู้จักท้องถิ่นอื่น ๆ และประวัติความเป็นมาของแต่ละท้องถิ่น พวกเราได้เรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และสร้างความผูกพันกับคนในท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น”

ยุววิจัยกลุ่ม “ว่าวบุญแล(ว่าววงเดือน)”

“ได้เรียนรู้เกี่ยวกับป่าชายเลน และขั้นตอนการทำถ่านขายในอดีต”

ยุววิจัยกลุ่ม “ป่าชายเลนบ้านในทอน”

“ได้รู้ถึงการดำเนินชีวิตที่เราได้ถ่ายทอด และได้ทราบถึงการทำกริขที่
ถูกต้องสวยงาม”

ยุววิจัยกลุ่ม “กริขรามัน”

การรู้สึกตระหนัก เข้าใจ และห่วงแหนวัฒนธรรมในท้องถิ่นของเหล่ายุววิจัยเกิดจากการรู้ถึง
ประวัติความเป็นมาของท้องถิ่นที่นำไปสู่การเข้าใจในประวัติศาสตร์และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมที่แต่ละ
กลุ่มได้ทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง อีกทั้งยังมีส่วนลดช่องว่างระหว่างวัยให้ผู้สูงอายุและเยาวชนได้
ใกล้ชิดกันมากขึ้น ดังคำกล่าวที่ว่า

“นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากการเรียนรู้ในห้องเรียน ลด
ช่องว่างระหว่างวัย ทำให้ชุมชนได้รู้ว่าปัจจุบันกลุ่มคนในชุมชนเป็นแหล่ง
เรียนรู้ได้อย่างไรดี ซึ่งการนำประสบการณ์ชีวิตจากชีวิตจริงในอดีตมาเผยแพร่
ให้แก่สาธารณะชนได้รับรู้และเกิดความห่วงแหนในสมบัติอันล้ำค่า ทำให้ชุมชน
เกิดความภาคภูมิใจ”

ยุววิจัยกลุ่ม “ป้าชายเลนบ้านในทอน”

และนอกจากนั้นการเข้าร่วมกิจกรรมโครงการโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรมยังได้มีส่วนสำคัญใน
การลดปัญหาที่อาจเกิดจากอบายมุขต่างๆภายในชุมชน ดังคำกล่าวของอาจารย์ที่ปรึกษาของยุววิจัย
ที่ว่า

“ลดปัญหาของเยาวชนในเรื่องของความเสี่ยงทั้งหลาย เช่น เมื่อใช้
เวลาให้เป็นประโยชน์ในการเข้าหากกลุ่มคนดี จะได้แนวคิดจากผู้ใหญ่ในทางที่ดี
จึงห่างไกลกลุ่มที่ติดยาเหล่านี้เป็นต้น”

ครูผู้สอนโรงเรียนโรงเรียนตรังรังษฤษฎ์

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าการเข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรมได้มีส่วนสำคัญในการสร้าง
ความตระหนักและเห็นคุณค่าทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งในอดีตประเด็นทางวัฒนธรรม
เหล่านี้อาจถูกมองข้ามและไม่เห็นความสำคัญจากกลุ่มเด็กและเยาวชน แต่จากการถ่ายทำสารคดีของยุว
วิจัยได้ทำให้เด็กและเยาวชนได้เห็นประวัติศาสตร์และความเป็นมาของวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตนเอง
ซึ่งจะทำให้พวกเขาเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมเหล่านั้นมากยิ่งขึ้น ซึ่งการเห็นคุณค่าในประเด็นทาง
วัฒนธรรมที่เล็กๆ จะสามารถต่อยอดไปสู่การเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมในภาพกว้างต่อไปได้อีกด้วย

- การเข้าร่วมโรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรมได้มีส่วนในการสร้างการเปลี่ยนแปลงต่อเด็กและเยาวชน

การเข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรมได้มีส่วนในการสร้างการเรียนรู้ที่ดี และเปิดมุมมองใหม่ๆ ให้แก่เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งการเข้ามามีส่วนร่วมดังกล่าวได้มีส่วนสำคัญในการนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีของเด็กและเยาวชนได้มากมายหลากหลายด้าน อาทิ การกล้าคิดกล้าแสดงออก การรู้จักการคิดและวางแผน เป็นต้น ดังคำกล่าวที่ว่า

“กล้าพูด กล้าแสดงออกต่อบทบาทในสารคดีที่ได้รับ ฝึกความอดทน และการเสียสละเพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์”

ยุววิจัยกลุ่ม “ย้อนยุคศูนย์เด็กกำพร้า”

“ฝึกความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ นำไปวิเคราะห์ให้เรารู้จักตัวตนของตัวเองมากขึ้น นอกจากนี้ยังให้เห็นเห็นคุณค่าของเวลามากยิ่งขึ้น ยิ่งเวลาว่างเราก็จะนำมาใช้ประโยชน์ หัดคุย หัดตั้งคำถามจากกลุ่มเพื่อนๆ”

ยุววิจัยกลุ่ม “คลองร้อยสาย”

“ได้แนวคิด ประสบการณ์ทำงานที่แปลกใหม่ ฉีกกฎเดิมๆ สามารถพัฒนาความคิดของเราให้ดีขึ้นจากที่เคยเดิมๆ เพิ่มความหลากหลายและงานที่ทำมากขึ้น นอกจากนี้การได้ลงพื้นที่ในต่างชุมชนหมู่บ้านที่เราอยู่ ทำให้ได้ประสบการณ์การเดินทาง และสัมผัสบรรยากาศ สถาปัตยกรรมใหม่ๆ และการเป็นอยู่ของชุมชน และการทำงานเป็นทีมค่ะ”

ยุววิจัยกลุ่ม “สายสัมพันธ์ต่างศาสนา”

ซึ่งนอกเหนือจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวเด็กและเยาวชนเหล่านั้นแล้ว การเข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรมยังมีส่วนสำคัญในการเชื่อมร้อยความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนนักเรียนด้วยกันไปในทิศทางที่ดีขึ้นอีกด้วย ดังคำกล่าวที่ว่า

“มิตรภาพ เนื่องด้วยเรามาจากหลายสถาบัน หลายสถานที่ แต่สิ่งที่เราได้รับมาไม่ใช่แค่ความรู้แต่เป็นมิตรภาพที่เราไม่สามารถหาซื้อได้จากที่ไหน ได้รู้จักเพื่อนใหม่ที่เป็นกลุ่มคนที่มีอุดมการณ์เดียวกันคือรักบ้านเกิด รู้สึกดีมาก”

ยุววิจัยกลุ่ม “หอยหาย...”

“โรงเรียนทำหน้าที่ช่วยฝึกการทำงานเป็นทีมให้สามารถทำงานได้สำเร็จ จนเกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันทั้งเพื่อนในกลุ่ม และเพื่อนที่มาจากโรงเรียนอื่น”

ยุววิจัยกลุ่ม “คลองร้อยสาย”

“ทำให้พวกเราได้สร้างความสามัคคีภายในกลุ่ม และได้เรียนรู้วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นและความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรม”

ยุววิจัยกลุ่ม “ว่าวบุแล(ว่าววงเดือน)”

และเชื่อมร้อยความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนผ่านการเรียนรู้ในกิจกรรมการฝึกอบรมตลอดกระบวนการฝึกอบรม ซึ่งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในกิจกรรมต่างๆ ได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในตัวครูผู้สอนอีกด้วย ดังคำกล่าวของครูผู้สอนที่ว่า

“ได้เข้าใจในการเขียนบท ถ่ายภาพ ตัดต่อวิดีโอ เป็นการเรียนรู้เทคโนโลยีและนำไปใช้ได้”

ครูผู้สอนโรงเรียนตรังรังษฤษฎ์

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าการให้กระบวนการผลิตสื่อสารคดีเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนซึ่งนำไปสู่การสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดในตัวเด็กเยาวชนและครูผู้สอนได้หลากหลายแง่มุม

▪ **ปัจจัยความสำเร็จ และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม**

ปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญในการดำเนินงานผลิตหนังสารคดี คือ ความสามัคคีและการร่วมแรงร่วมใจในการทำงานของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ดังคำกล่าวของยุววิจัยหลายๆ คนที่ได้สะท้อนให้เห็นปัจจัยความสำคัญดังกล่าว

“การเรียนนอกสถานที่อย่างเป็นระบบ ทำให้ได้รับการยอมรับจากชุมชน ผู้ปกครอง ครูยอมรับ มีหนังสือยืนยันจากทางหน่วยงานอื่น เช่น สกว. สถาบันรามจิตติ มีการรณรงค์เชิญชวนทำให้ง่ายต่อการออกไปทำกิจกรรม นักเรียนเห็นด้วย ผู้บริหารเห็นชอบ ผู้ปกครองยอมรับ เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง แก้ปัญหาได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องรอ จึงนำภาคภูมิใจ และประสบความสำเร็จอย่างยิ่ง”

ยุววิจัยกลุ่ม “ป้าชายเลนบ้านโนนทอน”

“การให้ใจและการทำงานเป็นทีม เพราะการทำโครงการนี้ต้องใช้ระยะเวลาถ้าทีมงานไม่ดี ทุกอย่างก็จะออกมาไม่ดีแต่ทีมงานชุดนี้ทำงานได้ดีเนื่องจากกลุ่มนักเรียนของเราให้ความสำคัญกับการทำงานชุดนี้มากถึงกับเสียสละเวลาตัวเองเพื่อทำสารคดีเรื่องนี้ เช่น ตอนช่วงปิดเทอมเมื่อปีที่แล้วนักเรียนกลุ่มนี้มาโรงเรียนทุกวันเพื่อมาทำสารคดี ทำให้เห็นว่านักเรียนกลุ่มนี้มีความเสียสละเวลาตัวเองเพื่อสารคดีนี้มาก”

ยุววิจัยกลุ่ม “หอยหาย...”

“เราต้องเรียนรู้ความเป็นไปของเพื่อนในกลุ่ม รับฟังความคิดเห็นของเพื่อน ๆ เปิดใจให้กว้าง และจะพบว่าทุกอย่างมีความสำเร็จอยู่ใกล้แค่เอื้อม”

ยุววิจัยกลุ่ม “คลองร้อยสาย”

“ปัจจัยความสำเร็จของหนึ่งสารคดีกลุ่มข้าพเจ้าคือ ความร่วมมือของทีมงานและผู้นำชุมชนที่ได้ให้ข้อมูลและได้นำทางไปยังแหล่งข้อมูลในแต่ละสถานที่ที่เราได้ข้อมูลซึ่งมีความเป็นกันเองและใจดีมาก ทำให้การถ่ายทำทุกครั้งสำเร็จด้วยดี และคนในหมู่บ้านก็อวยชัยดีมีมากค่ะ”

ยุววิจัยกลุ่ม “สายสัมพันธ์ต่างศาสนา”

“ปัจจัยความสำเร็จของการทำสารคดีคือความสามัคคีของหมู่คณะ”

ยุววิจัยกลุ่ม “มัสยิด 300 ปี”

“กำลังใจจากผู้อำนวยการโรงเรียน และคณะครูทุกคน รวมถึงสถานที่
 ถ่ายทำที่ให้ความร่วมมือและเป็นกำลังใจให้ และกำลังใจจากทีมงานโรงเรียน
 ทำหนังซึ่งได้หีบประมาณช่วยค่าอาหารต่างๆ”

ยุววิจัยกลุ่ม “ย้อนยุคศูนย์เด็กกำพร้า”

“ปัจจัยสำเร็จในการทำหนังสาคดีของกลุ่มเราคือ การร่วมมือกันทำ
 หนังชิ้นนี้ให้เต็มที่ที่สุด”

ยุววิจัยกลุ่ม “กริชรามัน”

“ปัจจัยหลักที่ทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จในการทำหนัง คือ พวก
 เพื่อนๆที่ทีมงานมีความสามัคคีมาก ด้วยความสามัคคีนี้แหละจึงทำให้กลุ่ม
 กระทบสำเร็จในการทำงาน นอกจากนี้ยังได้ผู้ให้ข้อมูลที่มีความรู้ชัดเจน
 พยายามที่จะถ่ายทอดความรู้ให้กับทีมงานของกลุ่มผม ทำให้ได้ข้อมูลที่เราไม่
 เคยรู้มาก่อน”

ยุววิจัยกลุ่ม “ว่าวบุแล(ว่าววงเดือน)”

“ผู้ให้ข้อมูลความรู้ที่ชัดเจนเกี่ยวกับนกเขาชวาที่พยายามแนะนำ
 สถานที่ต่างๆหรือผู้รู้อื่นๆเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนมากยิ่งขึ้น และความ
 พยายามของเพื่อนในกลุ่มที่พยายามนำภาพที่ได้และบทให้ตรงกันมากที่สุด
 เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่ยังมีให้เห็นและสื่อให้เห็นว่านกเขาชวามี
 ส่วนในการสร้างสัมพันธ์ที่ดี”

ยุววิจัยกลุ่ม “มนต์ขลังนกเขาชวา ณ แดนใต้”

“ทุกอย่างอย่างไม่ว่าจะเป็น “คน” “เงิน” “จิตสาธารณะ” “สิ่งแวดล้อม”
 “ธรรมชาติต่างๆ” กล่าวคือ

1. คน คือ ปัจจัยสำคัญของความสำเร็จ เพราะถ้าไม่มีคนก็ทำอะไร
 ไม่ได้
2. เงิน ถ้าไม่มีเงินงานก็ไม่เดิน เพราะกองทัพต้องเดินด้วยท้อง
3. จิตสาธารณะ อาสาที่จะทำ ถ้าไม่มีจิตอาสาที่จะทำก็ไม่สำเร็จ
4. สิ่งแวดล้อม สิ่งต่างๆที่อยู่รอบตัวเรานำมาเผยแพร่ให้ทราบ

5. ธรรมชาติ หากฝนไม่ตก ฟ้าไม่ครีมี ภาพจะออกมาสวยงาม
 ฯลฯ”

ยุววิจัยกลุ่ม “ชุมชนคลองปาง”

“ปัจจัยสำเร็จในการทำนงสารคดี คือความตั้งใจจริงของเราที่ต้องการให้เห็นว่าชีวิตการเป็นอยู่ของเด็กในปอเนาะเป็นอย่างไร ในแต่ละวันทำอะไรบ้าง ซึ่งหลายคนไม่เคยได้เห็น ทำให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างปอเนาะกับโรงเรียนอื่นๆโดยทั่วไปว่าแตกต่างกันอย่างไร และอยากให้สังคมรับรู้ว่าการปอเนาะไม่ได้เป็นเด็กไม่ดีตามข่าวบางข่าวในสถานการณ์ความไม่สงบ 3 จังหวัดชายแดนใต้ ที่แสดงภาพของเด็กปอเนาะออกมาเป็นภาพลบ แต่เราได้สัมผัสกับภาพบวก จึงได้ทำนงสารคดีนี้ขึ้นมาเพื่อตีแผ่เรื่องจริงให้สังคมได้รับรู้”

ยุววิจัยกลุ่ม “ปอเนาะที่รัก”

“การที่เราได้เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา รวมทั้งปัจจัยยังชีพที่สำคัญต่อการดำรงชีวิต กล่าวคือ ในการทำนงเรื่องอุโมงค์ป่าชายเลน เราต้องมีความเข้าใจในเนื้อหา และเข้าถึงคือการทำนงหรือเจาะลึกในประเด็นที่เราต้องการศึกษา และพัฒนาในการสร้างสรรค์ผลงานให้ออกมาดี”

ยุววิจัยกลุ่ม “อุโมงค์ป่าชายเลน”

ปัจจัยอีกด้านที่ส่งผลให้นงสารคดีประสบความสำเร็จ คือ ทักษะต่างๆ ดังคำกล่าวที่ว่า

“ปัจจัยที่ทำให้งานสารคดีประสบความสำเร็จคือ ทักษะที่เราได้เรียนรู้อันไหนแล้วก็จะได้ฝึกเพิ่มเติมมากขึ้น อย่างพวกกราฟฟิก Title ที่สวยงามนำมาประยุกต์กับงานได้เป็นอย่างดี ...”

ยุววิจัยกลุ่ม “คลองร้อยสาย”

นอกจากนี้ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่ขาดไม่ได้ที่ช่วยส่งผลให้นงสารคดีประสบความสำเร็จ คือ อาจารย์ที่ปรึกษา

“อาจารย์คอยเป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำจนสารคดีประสบความสำเร็จด้วยดี”

ยุววิจัยกลุ่ม “กริชรามัน”

ส่วนปัจจัยที่เป็น “ปัญหาอุปสรรค” สำคัญในการดำเนินงาน คือ เวลา กล่าวคือในทุก ๆ กลุ่มยุววิจัยจะประสบปัญหาทางด้านเวลาที่ไม่ตรงกันของทั้งเด็กเองและอาจารย์ที่ปรึกษา เนื่องด้วยภาระการเรียนกับภาระงานต่างๆไม่ค่อยตรงกันจึงต้องอาศัยการนัดแนะเวลาและการเตรียมตัวเป็นอย่างดีในการที่จะลงพื้นที่ถ่ายทำแต่ละครั้งเพื่อให้ได้ข้อมูลทั้งภาพและเรื่องราวให้ครบถ้วนที่สุด

และนอกเหนือจากปัจจัยด้านเวลาแล้ว ปัจจัยในด้านงบประมาณ ทรัพยากร และความแตกต่างทางความคิดก็เป็นปัจจัยอุปสรรคที่สำคัญในการดำเนินงานเช่นเดียวกัน เพราะการลงพื้นที่แต่ละครั้งจำเป็นต้องมีค่าใช้จ่ายทั้งการเดินทางและประสานงานในพื้นที่ ทำให้งบประมาณที่จำกัดจากการรับทุนไม่เพียงพอ นอกจากนี้ในเรื่องของอุปกรณ์ในการถ่ายทำเองก็ค่อนข้างจำกัดเนื่องด้วยหลายๆโรงเรียนไม่มีกล้อง ต้องใช้การยืมจากโรงเรียนทำหนังและผลัดเปลี่ยนนำไปใช้ในการลงพื้นที่ แต่ด้วยความมุ่งมั่นและตั้งใจจริง ถึงจะมีอุปสรรคบ้างแต่องานสารคดีของแต่ละโรงเรียนก็ผ่านไปได้อย่างดี

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานโครงการโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ยุววิจัยทุกคนจะต้องเผชิญในการดำเนินงานผลิตหนังสารคดี อาทิ การบริหารจัดการเวลา การทำงานเป็นทีม ทรัพยากร และอื่นๆ อีกมากมาย ซึ่งปัญหาต่างๆ เหล่านี้จะเป็นบททดสอบที่จะนำไปสู่ความสำเร็จหรือเป้าประสงค์ของการดำเนินงานในการได้มาซึ่งสารคดีฉบับสมบูรณ์ โดยปัญหาอุปสรรคเหล่านี้จะเป็นบทเรียนที่มีคุณค่าแก่เหล่ายุววิจัยต่อไป

▪ ทิศทางการต่อยอดงานโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม

การต่อยอดงานโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรมภายในสถานศึกษาสามารถดำเนินงานได้ในหลากหลายรูปแบบ อาทิ การก่อตั้งชุมนุม การชักชวนรุ่นน้องให้เข้าร่วมโครงการในรุ่นต่อไป ครูผู้สอนนำไปปรับประยุกต์ใช้ในประเด็นอื่นๆ เช่นในส่วนของโรงเรียนอัครศาสน์วิทยา(มูลนิธิ) จังหวัดนราธิวาส ได้มีการจัดตั้งชมรม ASW Cinta Films ซึ่งเป็นชมรมหนังสือของโรงเรียน เปิดการอบรมให้กับน้องๆ นักเรียนภายในโรงเรียนที่สนใจการผลิตหนังสือได้เข้ารับการอบรมจากกลุ่มน้องๆยุววิจัยที่ได้รับการอบรมจากโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม นอกจากนี้น้องๆชมรม ASW Cinta Films ยังได้รับเชิญเป็นวิทยากรอบรมให้กับโรงเรียนในเครือข่ายที่อยู่ใกล้เคียงอีกด้วย ฯลฯ

ดังนั้นจึงจะเห็นได้ว่าการต่อยอดงานโรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรมสามารถดำเนินการได้ในหลากหลายรูปแบบทั้งในการต่อยอดงานด้านวัฒนธรรมและการต่อยอดในประเด็นอื่นๆ ที่สถานศึกษาตระหนักและเห็นความสำคัญ

▪ การเสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กและเยาวชนกับชุมชน

กิจกรรมโรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรมได้เป็นจุดเชื่อมร้อยปฏิสัมพันธ์ของคนในชุมชนให้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนต่างรุ่นต่างวัย โดยกิจกรรมดังกล่าวได้เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้พูดคุยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคนในชุมชนที่ต่างรุ่นต่างวัย ซึ่งการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นดังกล่าวได้มีส่วนสำคัญในการเชื่อมร้อยความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีงามระหว่างคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี ซึ่งจากการถอดบทเรียนได้ชี้ให้เห็นว่าการพูดคุยแลกเปลี่ยนระหว่างคนในชุมชนจะทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นได้ ดังคำกล่าวของยุววิจัยที่ว่า

“นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากการเรียนรู้นอกห้องเรียน ลดช่องว่างระหว่างวัย ทำให้ชุมชนได้รู้ว่าปัจจุบันกลุ่มคนในชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ได้อย่างไร ซึ่งการนำประสบการณ์ชีวิตจากชีวิตจริงในอดีตมาเผยแพร่ให้แก่สาธารณะชนได้รับรู้และเกิดความห่วงใยในสมบัติอันล้ำค่า ทำให้ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจ”

ยุววิจัยกลุ่ม “ป้าชายเลนบ้านโนนทอน”

การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีของคนต่างรุ่นต่างวัยได้มีส่วนสำคัญในการรวมพลังของคนในชุมชนให้มีการพูดคุยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน โดยการรวมพลังของคนในชุมชนดังกล่าวจะนำไปสู่การสร้างพลังชุมชนที่จะไปสู่การแก้ไขปัญหาอื่นๆ ตามมาอีกมากมาย

๑๐. การบริหารจัดการโครงการ

การดำเนินงานพัฒนาและขับเคลื่อนงานโดยผ่านสถาบันรามจิตติ โดยประสานกับเครือข่ายยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และรวมไปถึงเครือข่ายวิจัยทางวัฒนธรรมที่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ให้การสนับสนุนผ่านโครงการต่างๆ อาทิ โครงการวิจัยและพัฒนาเครือข่ายศิลปินพื้นบ้าน เป็นต้น รวมถึงเครือข่ายวิจัยท้องถิ่น เครือข่ายการขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้และการเปิดพื้นที่การเรียนรู้ทางวัฒนธรรมของเด็กและเยาวชน ฯลฯ ผ่านชุดโครงการใหม่ๆ ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

๑๑. ผู้รับผิดชอบโครงการ

๑๑.๑ ทีมประสานงานระดับประเทศ (สถาบันรามจิตติ)

ดร.อมรวิชัย นาครทรพร	หัวหน้าโครงการ
ดร.จุฬากรณ์ มาเสถียรวงศ์	ฝ่ายบริหารจัดการ
นางสาวอุทุมพร อินทจักร์	ฝ่ายบริหารจัดการ
นางสาวพัชรา เอี่ยมกิจการ	ฝ่ายบริหารจัดการ
นางสาวอารีย์ อิ่มสมบัติ	ฝ่ายประสานงาน
นางสาวภัทรา วายจตุ	ฝ่ายประสานงาน
นายคัมภีร์ วชิรเชื่อนพันธ์	ฝ่ายประสานงาน
นายเกินศักดิ์ ศรีสวย	ฝ่ายสารคดีและฝึกอบรม
นายสรรชัย หนองตรุด	ฝ่ายสารคดีและฝึกอบรม
นายธนาวัฒน์ วายจตุ	ฝ่ายสารคดีและฝึกอบรม
นายจรัสศักดิ์ อุดหนุน	ฝ่ายสารคดีและฝึกอบรม
นายกิตติคุณ กิตติอมรกุล	ฝ่ายสารคดีและฝึกอบรม
นายพุมิพัฒน์ ลีลาวัดนะกุล	ฝ่ายการเงิน

สถานที่ติดต่อ

สถาบันรามจิตติ (โดยการสนับสนุนของ สกว.)

๑๓๑/๖ ซอยแจ้งวัฒนะ ๑๓ ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

โทร. ๐๒-๕๗๓-๕๕๓๓-๔ โทรสาร ๐๒-๕๗๒-๘๓๘๕

E-mail : ramajitti@yahoo.com, childwatch@gmail.com Website : www.childwatchthai.com

๑๑.๒ รายชื่อทีมประสานงานระดับภาค

อาจารย์ดร.เลิศชาย ศิริชัย สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

๒๒๒ ต.ไทยบุรี อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช ๘๐๑๖๑

อาจารย์ สุดาวรรณ ศุภเกษร ครู ชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวังโพรงงาม อำเภอด่าน

ซ้าย จังหวัดเลย มือถือ ๐๘๑-๙๖๓-๐๖๒๐ E-mail : su.dawan@hotmail.com

ผศ.เกสรี ลัดเลีย มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ๑๓๓ ถนนเทศบาล ๓ ตำบลสะเตง

อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ๙๕๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๗๓-๒๒๗-๑๕๑

ภาคผนวก

เอกสารแนบที่ ๑ บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ

เอกสารแนบที่ ๒ ใบสมัครและเอกสารประกอบการชี้แจงโครงการ

สถาบันรามจิตติ
RAMAJITTI INSTITUTE

ใบสมัครเข้าร่วมโครงการโรงเรียนทำหนัง โครงการ ๒

โรงเรียน.....

หมู่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

รายชื่อสมาชิก

- ๑.).....[หัวหน้ากลุ่ม] – [หมายเลขติดต่อ].....
- ๒.).....[รองหัวหน้ากลุ่ม] – [หมายเลขติดต่อ].....
- ๓.).....
- ๔.).....
- ๕.).....

ครูที่ปรึกษากลุ่ม

- ๑.).....[หมายเลขติดต่อ].....
- ๒.).....[หมายเลขติดต่อ].....

หัวข้อหนังสครดดีที่อยากทำและแรงบันดาลใจในการทำหัวข้อนี้

.....

..

.....

..

.....

..

.....

..

.....

..

.....

ประเด็นหลัก(Theme) ที่จะนำเสนอเกี่ยวกับหนังสครดดีเรื่องที่ทำ

.....

..

.....

..

.....
..
.....

ภาพตัวอย่าง	รายละเอียด
-------------	------------

.....

โครงเรื่องของหนังสือสารคดี (เขียนเล่าเรื่อง/ จากที่สำคัญ ฯลฯ)

ภาพตัวอย่าง	รายละเอียด

ขอให้พลังแห่งสารคดีอยู่กับทุกคน

เอกสารแนบที่ ๓ แบบพิจารณาข้อเสนอโครงการโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม

เกณฑ์พิจารณาข้อเสนอโครงการโรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรม

โรงเรียน.....

โครงการ .....

เกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอ โครงการโรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรม	การนำเสนอข้อเสนอสคริปต์หนังสือตามระดับ ความสมบูรณ์ ถูกต้อง และความชัดเจนในการนำเสนอ		
	เขียนอธิบายได้ เป็นรูปธรรม ชัดเจน เหมาะสม (๒ คะแนน)	อธิบายได้ แต่ ยังไม่ชัดเจน เท่าที่ควร พอใช้ (๑ คะแนน)	ไม่ได้อธิบาย /ไม่ชัดเจน ต้อง ปรับปรุง (๐ คะแนน)
๑. หัวเรื่องสารคดีที่อยากทำเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นใน จังหวัดลำปาง มีความเหมาะสม (พิจารณาโดยรวมทั้งในแง่ความ น่าสนใจ ความชัดเจน และความเป็นไปได้ในการผลิตสารคดี)			
๒. กลุ่มยูววิจัยนำเสนอสคริปต์หนังสือมีเนื้อหา เรื่องราว ขึ้นต้นดึงดูดใจให้ติดตาม (ขึ้นต้นเร้าใจ)			
๓. กลุ่มยูววิจัยเสนอสคริปต์หนังสือมีเนื้อหาน่าสนใจ มีความ ต่อเนื่องในการลำดับเรื่องราว (ส่วนกลางสั้นไหล)			
๔. กลุ่มยูววิจัยเสนอสคริปต์หนังสือมีเนื้อหาน่าสนใจ มีข้อคิด สะท้อนตั้งคำถามถึงเรื่องราวประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่ศึกษา (จบ ท้ายให้แง่คิด)			
๕. กลุ่มยูววิจัยสามารถเลือกภาพนิ่ง/ภาพวิดีโอที่มีความ เหมาะสมสอดคล้องกับบทบรรยาย			
๖. กลุ่มยูววิจัยเขียนวัตถุประสงค์ในการนำเสนอสารคดียูววิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นได้อย่างชัดเจน			
๗. แนวทาง/วิธีการที่จะไปถ่ายทำสารคดี มีการวางแผนอย่างเป็น ขั้นตอน มีวิธีการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับระยะเวลาทำสาร คดี			
๘. กลุ่มยูววิจัยมีการทบทวนความรู้หรือข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ที่เกี่ยวข้องที่เชื่อมโยงมาสู่หัวเรื่องสารคดีที่ต้องการทำ			
๙. กลุ่มยูววิจัยระบุถึงบทบาทของ ครูที่ปรึกษาในโครงการอย่าง ชัดเจน สะท้อนการเปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ ที่สุดในกระบวนการผลิตหนังสือ			
๑๐. ข้อเสนอโครงการมีรายละเอียดประวัติหรือข้อมูลของกลุ่มยูว วิจัย ครูที่ปรึกษา ผู้ประสานงาน ผู้อำนวยการโรงเรียนและ รายละเอียดอื่นๆ ครบถ้วน ตามที่ระบุไว้ในแบบเสนอสารคดี			

ความคิดเห็นของทีมสารคดีสถาบันรามจิตติ

.....
.....

ชื่อ.....

เอกสารแนบที่ ๔ หลักสูตรโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม

เอกสารแนบที่ ๕ เอกสารประกอบการอบรมการทำหนังสือคดีประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

PowerPoint โรงเรียนทำหนังสือสารคดีวัฒนธรรม

Slide ๑

Slide ๒

Slide ๓

ทำไมต้องทำหนังสือสารคดี

- “ภาพหนึ่งภาพสามารถแทนคำพูดได้เป็นพัน ๆ คำ” เป็นสิ่งที่ทำให้เรารับรู้ถึงพลังของภาพ หรือที่เรียกกันกว่า “ภาษาภาพ”
- กระบวนการทางสารคดีนี้มาเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ชั้นหนึ่งที่จะใช้ในการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม
- สร้างวิจัยให้มีชีวิต
- .....

Slide ๔

เรื่องต้องรู้คู่หนังสือสารคดี

- สร้างหนังสือบนฐานวิจัย เดินได้ด้วยคำถาม : เรียนรู้กระบวนการการผลิตหนังสือสารคดี ฝึกการตั้งคำถามที่ดีจะนำไปสู่สารคดีที่มีคุณภาพ
- โครงเรื่องดี แผนที่นำทาง : ฝึกการวางโครงเรื่อง การวางแผนการเก็บข้อมูล วางแผนการทำงาน
- ฝึกสัมภาษณ์ เชี่ยวชาญสังเกต : ฝึกฝนเทคนิคการสัมภาษณ์ การตั้งคำถาม การสังเกต การจดบันทึก(ด้วยภาพ)
- เริ่มเขียน เขียนScript คิดเป็นภาพ : เรียนรู้เทคนิค ฝึกการเขียนบทสารคดี เทคนิคการเล่าเรื่องด้วยภาพ
- สะพายกล้องท่องยุทธจักร : เรียนรู้เทคนิคกระบวนการ การถ่ายทำสารคดีในพื้นที่ทำงาน
- เล่าเนื้อ เนื้อหนัง : เรียนรู้เทคนิคการตัดต่อ
- หนังสือ ต้องมีใจ : เวทีนำเสนอ ประกวดหนังสือสารคดี

Slide ๕

หนังสือสารคดี , Documentary, Non – Fiction คือ

- สารคดี คือการนำเอาข้อมูลหรือข้อเท็จจริงมานำเสนอโดยผ่านกระบวนการสร้างสรรค์
- นักสารคดียังต้องเป็นผู้ที่ตั้งคำถามหรือประเด็นที่คนอื่น ๆ ไม่เคยรู้หรือไม่เคยสังเกต
- “ความมหัศจรรย์ของมนุษย์ น่าสนใจกว่าสถานที่เสมอ”
- มิติของสารคดีทั้ง 3 ด้านคือ ด้านกว้าง ด้านยาว ด้านลึก
- “การตั้งคำถามที่ดีนั้นหาค้นหามากกว่าเรื่องเล่า” ให้สารคดีเป็นมากกว่าการ “เล่าเรื่อง” แต่จะเป็นการ “เล่าอารมณ์”

Slide ๖

จากยูววิจัยสู่หนังสือสารคดี

ทำหนังสือสารคดีต้องมีใครบ้าง

- ฝ่ายข้อมูล
- ผู้เขียนบทสารคดี
- ช่างภาพ
- ผู้บรรยาย หรือ พิธีกร
- ผู้ลำดับภาพหรือทีมงานตัดต่อ

Slide ၉

Slide ၁၀

Slide ๑๑

การวางโครงเรื่อง เขียนบท และวางแผนการถ่ายทำ
“คิดเป็นภาพ”

- ใช้การสื่อความที่ทรงพลังด้วย “ภาษาภาพ” สื่อนามธรรมด้วยรูปธรรม
“การนำนามธรรมมาสร้างสรรค์ให้เกิดรูปธรรม ดึงการเพิกถอนก่อนกรวดมาอธิบายพื้นพิภพ”
- “หาจุดขายของสารคดีของเราให้เจอแล้วนำเสนอให้กับคนดูให้ชัดเจน”
- “จินตนาการ สำคัญกว่าความรู้ แต่อย่าที่กักเอาเองหากเราไม่รู้”

Slide ๑๒

× ~~STANDARD~~

- ' ~~STANDARD~~ : ~~STANDARD~~ >%A T%IS %๑๖>-ถึ
- ~~STANDARD~~ -è ~~STANDARD~~ ~~STANDARD~~ %Y%q ถึ
- ~~STANDARD~~ " ~~STANDARD~~ " B: ~~STANDARD~~ ~~STANDARD~~ ~~STANDARD~~ %๑๑

Slide ၈၈

Slide ၈၉

Slide ๑๗

§' %๖๒' ๕' ๖' " ๖: ๖ ๖๑' %๑-๖๖, ๕

๑' %๖๖๕, ๖๑๕ <- %๑

' ๖๕ <' > ๖ ๖๑๕ <- %๑

Slide ๑๘

ตัวอย่างแผนผังการคิดเป็นภาพ

<u>คิด</u>	→	<u>เป็น</u>	→	<u>ภาพ</u>
(นามธรรม)				(รูปธรรม)
(แนวคิดใหญ่)				(เหตุการณ์)
ประวัติศาสตร์ไทใหญ่				ฟ็อนนาก ฟ็อนโต

<u>คิด</u>	<u>ภาพ</u>
ประวัติศาสตร์ไทใหญ่	อัตลักษณ์ วัฒนธรรม
อัตลักษณ์ วัฒนธรรม	หมู่บ้านไทใหญ่
หมู่บ้านไทใหญ่	ฟ็อนนาก ฟ็อนโต
ฟ็อนนาก ฟ็อนโต	การสอน การสืบทอดในหมู่บ้าน

Slide ๑๙

การวางเค้าโครงเรื่อง และขั้นตอนการเขียนบทสารคดี

- ข้อมูลหรือเรื่องราวที่ทำการศึกษามา อาจได้จากข้อมูลในหนังสือ การค้นคว้า หรือการพบปะพูดคุยกับผู้ให้ข้อมูลที่สามารถสัมภาษณ์ในเรื่องราวที่เราศึกษาวิจัย
- จากการเดินทางไปศึกษาสำรวจในพื้นที่จริง การพูดคุยกับแหล่งข้อมูลในท้องถิ่น
- จากการนำข้อมูลที่ศึกษามาแปรรูป พัฒนาแนวคิดใหม่ให้เกิดประเด็นที่น่าสนใจขึ้น

Slide ๒๐

กิจกรรมฝึกวางโครงเรื่อง

ให้สมมติว่าเรามีเนื้อเรื่องสำคัญในการทำเป็นบทสารคดีอยู่ ๕ เรื่อง ให้เราลองเรียงลำดับเหตุการณ์ในหนังสือสารคดีของเราจาก ๑ - ๕ ดังตัวอย่างเรื่อง "ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นชุมชนชาวไทใหญ่"

๑ ประวัติความเป็นมาของชุมชน	๒ สภาพวิถีชีวิตชุมชนไทใหญ่ในปัจจุบัน
๓ การฟื้นคืนประวัติศาสตร์ของชุมชนไทใหญ่	
๔ กิจกรรมของเด็กและเยาวชน	๕ คำพูด ความคิดเห็น ความรู้สึก

Slide ๒๑

เมื่อเราได้วางโครงเรื่องคร่าว ๆ ไว้แล้วก็มาถึงขั้นตอนการจัดเรียงใหม่โดยมีหลักคิดอยู่ว่า

- ประโยคแรกหรือเนื้อเรื่องแรกต้องดึงดูดผู้ชมได้มากที่สุด
- เนื้อเรื่องสัมพันธ์สอดคล้อง และไม่จำเป็นต้องเรียงตามลำดับเวลาที่เกิดขึ้น
- มีบทสรุปที่กินใจ

Slide ๒๒

12 กระบวนท่า เคล็ดลับวิชาเขียนบท

- คิดให้ลึก
- รู้สึกให้มาก
- ฝากแรงบันดาลใจ
- ทำทนายคนดู
- รู้ค่ารายละเอียด
- ละเมียดกับชีวิต
- อย่าคิดแทนคนอื่น
- ยืนหยัดชัดเจน
- ลุ่มหลงให้สุดใจ
- เรียบง่ายไม่ผิด
- ติดตาม ตรึงใจ
- ไม่มีคำว่าคอย

Slide ๒๓

การเขียนบทสารคดี

(เขียนเดี๋ยวนี้นี้ไม่มีคำว่าค้อย)

- บทสารคดี (Script) แบบไม่เป็นทางการ

บทสารคดี “บ้านป่าเหมี้ยง”

ดนตรีพื้นบ้านขึ้น...

บรรยากาศเช้าในวันนี้มีชีวิตชีวาว่าทุกวันโดยเฉพาะเด็กๆ ในกลุ่ม “ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นบ้านป่าเหมี้ยง” ชักถามเรื่องต่างๆ และคุณครู กำลังเตรียมตัวกันอย่างขะมักเขม้นเพราะวันนี้เราจะย้ายห้องเรียนไปหมู่บ้านป่าเหมี้ยงบนดอยสูงกันคะ

(ตัดเป็นภาพการเดินทาง)

แดดกำลังสบาย ... เหล่าพ่อ ๆ ผู้ใหญ่บ้าน อบต . ปรากฏชุมชน ก็พร้อมกันที่โรงเรียนบ้านป่าเหมี้ยง นั่งคุยสนทนา ให้เด็ก ๆ ชักถามเรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับบ้านป่าเหมี้ยง และวิถีชีวิตพื้นบ้านของผู้คนในอดีตอย่างเต็มใจ

(ภาพวงสนทนา)

เด็ก ๆ ยิ่งคุยยิ่งสนุก ยิ่งซักถามก็ยิ่งสงสัยใคร่รู้ไปเรื่อย ๆ เหล่าพ่อ ๆ ก็พลอยมีความสุขที่ได้เล่าเรื่องราวต่าง ๆ ไปด้วย

(บทสัมภาษณ์ครูเกี่ยวกับการเรียนรู้นอกห้องเรียน) (Fade out)

Slide ๒๔

บทสารคดี (Script) แบบทางการ

บทสารคดี “ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น บ้านป่าเหมี้ยง”

หน้าที่	ภาพ	บทบรรยาย
	 (ภาพการเดินทาง)	บรรยากาศเช้าในวันนี้มีชีวิตชีวาว่าทุกวันโดยเฉพาะเด็กๆ ในกลุ่ม “ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นบ้านป่าเหมี้ยง” นั่ง...กับเพื่อนๆ โรงเรียนเมืองปาน อ.แจ้ห่ม จ. ลำปาง กำลังเตรียมตัวกันอย่างขะมักเขม้นเพราะวันนี้เราจะย้าย “ห้องเรียนประวัติศาสตร์” ไปหมู่บ้านป่าเหมี้ยงบนดอยสูงกันคะ
		แดดกำลังสบาย เหล่าพ่อ ๆ ผู้ใหญ่บ้าน ปรากฏชุมชน ก็พร้อมกันที่ โรงเรียนบ้านป่าเหมี้ยง ตั้งวงพูดคุยสนทนาอย่างเป็นกันเอง ให้เด็ก ๆ ชักถามเรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับบ้านป่าเหมี้ยง และวิถีชีวิตพื้นบ้านของผู้คนในอดีตอย่างเต็มใจ
	 (fade out)	เด็ก ๆ ยิ่งคุยยิ่งสนุก ยิ่งซักถามก็ยิ่งสงสัยใคร่รู้ไปเรื่อย ๆ เหล่าพ่อ ๆ ก็พลอยมีความสุขที่ได้เล่าเรื่องราวต่าง ๆ ไปด้วย (บทสัมภาษณ์ครูเกี่ยวกับการเรียนรู้นอกห้องเรียน)

Slide ๒๕

การจัดการข้อมูลภาพ

- ตัวอย่างการตีความภาพสารคดี **“ภูมิพ่อ คู่แม่แผ่นดิน”**

ลำดับ	ภาพ	สถานที่ / เวลา	หมายเหตุ	
๑.	หมู่บ้านแม่กำปองยามเช้า	บนดอยสะแกต ๕.๓๐ น. วัดแม่กำปอง ๖.๐๐ น.	/ /	พ่อผู้ใหญ่นัดหมายกันที่วัดตอนเช้า
๒.	ชาวบ้านมาทำบุญที่วัด	วัดแม่กำปอง ๖.๐๐ น.	/	
๓.	ชาวบ้านเก็บใบเหมียง	ในหมู่บ้านแม่กำปอง ๑๐.๐๐ น.		
๔.	สัมภาษณ์พ่อพรหมินทร์ (ผู้ใหญ่บ้าน บ้านแม่กำปอง)	บ้านพ่อผู้ใหญ่ ๑๕.๐๐ น.		มือถือ ๐๘๑-๗๔๕๖๕xx
๕.	งานเลี้ยงต้อนรับนักท่องเที่ยว	โรงเรียนในหมู่บ้าน ๑๙.๐๐ น.		

Slide ๒๖

เทคนิคการถ่ายทำ : รู้จักกล้อง มุมมอง เทคนิค

(ถ่ายอย่างไรให้ง่ายต่อการตัดต่อ)

- ในขณะที่ถ่ายภาพ รักษากล้องให้นิ่งเสมอเท่าที่เรจะสามารถทำได้
- พึงรักษาแนวระนาบของภาพกับระดับเส้นขอบฟ้า **“กล้องวิดีโอไม่ใช่กล้องถ่ายภาพนิ่ง”**
- รักษาช่วงการบันทึกภาพในเวลาที่เหมาะสม
- จัดองค์ประกอบภาพให้สื่อความหมายและสวยงาม
  - การรักษาที่ว่างด้านหน้าของวัตถุ หรือบุคคลที่ถ่ายทำในระยะที่เหมาะสม
  - การรู้จักเปลี่ยนมุมมองบ้างจะช่วยให้เราสามารถทำให้ภาพเหตุการณ์ดูน่าสนใจขึ้น

Slide ๒๗

เทคนิคการถ่ายภาพเพื่อเล่าเรื่องราว

- การถ่ายมุมกว้างเพื่อสื่อให้เห็นสถานที่ว่าเป็นที่ไหน
: Long Shot / Zoom / Pan
- ถ่ายให้สื่อถึง "ใคร" : Close up / Tilt
- การสื่อภาพให้เห็นช่วงเวลา
- ถ่ายภาพเพื่อเล่าเหตุการณ์ อะไร หรืออย่างไร

Slide ๒๘

ตากล้องต้องรู้

(จริงๆก็ควรรู้กันทุกคน)

- การเคลื่อนไหวกล้อง
- Pan
- Tilt (Tilting)
- Dolly
- Trucking or Tracking
- Crane Shot
- Hand – held - camera

- Scene Sizes ขนาดภาพ
- Extreme Long Shot
- Long Shot (LS)
- Medium Shot(MS)
- Close up Shot (CU)
- Extra Close Up

- การเคลื่อนไหวเลนส์
- Zoom in
- Zoom out
- Shift Focus

Slide ๒๙

Slide ๓๐

ONE MAN / ONE - SHOT

1. ให้ภายในกลุ่มหาหัวข้อเรื่องที่จะทำสารคดีสั้นโดยมีเหตุผลที่น่าทำ
2. แต่ละคนเขียน storyboard ของตนเองตามตัวอย่างด้านล่าง
3. ให้แต่ละคนภายในกลุ่มกำกับภาพและถ่ายทำด้วยตนเองคนละ 1 shot
4. ภายในแต่ละ shot จะต้องมีความหมายให้คนได้คิด อาจจะมีคำบรรยายเสียงดนตรีประกอบหรือพิธีกรได้
5. ใช้เทคนิคที่ได้เรียนมา เช่น ขนาดภาพ Long shot , medium shot , close up ร่วมกับการเคลื่อนไหวกล้อง zoom , tilt , pan มาประกอบเพื่อสื่อความหมายในแต่ละ shot
6. เมื่อแต่ละคนเขียน story board เสร็จแล้วให้นำมาร้อยเรียงเป็นเรื่องเดียวกันมีส่วนนำเรื่อง เนื้อเรื่อง และสรุปเรื่อง ได้อย่างน่าสนใจ

Slide ๓๑

My Storyboard

ฉากที่ 1
 สื่อความ : ต้องการนำเรื่องให้ผู้ชมได้ทราบประวัติคร่าวๆ ของผู้ให้สัมภาษณ์
 เทคนิค : Tilt down จากท้องฟ้ามาให้เห็นพิธีกร
 ขนาดภาพ : Medium shot
 คำบรรยาย : “ตอนนี้เราก็คือที่บ้านของคุณลุงมงคล ผู้ที่อุทิศตนเพื่อสืบสานงานศิลป์ให้เลื่องลือไปถึงต่างแดน”
 ดนตรี : จังหวะมันต้องถอน (ปอยผีตาย)
 ผู้กำกับ : ด.ช. เคน ทีละตุ๊ด
 (ปล. ทดลองถ่ายดูก่อนเริ่มกดปุ่ม **REC** “คิดก่อนถ่าย” นะครับ อย่าลืม ^^)

Slide ๓๒

การตัดต่อ (Editing)

- อุปกรณ์ที่จำเป็นในการตัดต่อ

Firewire card (IEEE)

Slide ๓๓

โปรแกรมสำหรับตัดต่อ

- Window movie maker
- Final Cut Pro
- Avid
- Edius
- Adobe Premier
- Ulead
- ฯลฯ

Slide ๓๔

เทคนิคที่เกี่ยวข้องกับการตัดต่อ

- **Cut** คือ การนำภาพหลายภาพมาต่อกันเพื่อแสดงความต่อเนื่องของการกระทำตั้งแต่ต้นจนจบ หรือใช้ตัดเมื่อต้องการเปลี่ยนไปสู่ฉากอื่นในทันทีทันใด
- **Quick cut** คือ การตัดภาพเร็ว
- **Flash cut** คือ การตัดภาพแว็บสลับกับอีกภาพหนึ่งที่ใช้ยื่นพื้น นิยมใช้สื่อความหมายถึงการคิดกลับไปสู่ออดีต
- **Fade in** คือ การเริ่มภาพจากมืดสนิทแล้วค่อยๆ สว่างขึ้น
- **Fade out** คือ การที่ภาพค่อยๆ มืดลงจนกลายเป็นภาพมืดสนิท
- **Dissolve** คือ การที่ภาพหนึ่งค่อยๆ จางหายไป ในลักษณะที่ภาพใหม่กำลังซ้อน และค่อยๆ ปรากฏชัดขึ้นมาแทนที่
- **Wipe** คือ การที่ภาพเดิมถูกปาดออกไปด้วยภาพใหม่ที่เข้ามาแทนที่
- **Split Screen** เป็นการแบ่งจอภาพให้มีหลายส่วน และมีภาพหลายภาพปรากฏพร้อมๆ กัน แต่อยู่ต่างจุดกัน เพื่อแสดงความหลากหลายของภาพให้น่าสนใจ
- **Montage** คือ เทคนิคที่ทำให้ภาพหลายๆ ภาพ มีการเหลื่อมซ้อนทับกัน

Slide ๓๕

เสียงประกอบสำหรับหนังสารคดี

ข้อมูล + อารมณ์ = ความทรงจำที่ติดแน่นทนนาน

- เสียงพูด (Dialogue) และ เสียงบรรยาย (Narration)
- เสียงดนตรี หรือ ดนตรีประกอบ (Music)
- เสียงประกอบ (Sound Effect)

ดนตรีประกอบนั้นต้องให้ความสำคัญมากกว่าการแคเอาเพลงอะไรก็ได้ที่เราชอบเปิดคลอไปเฉยๆ การเลือกเสียงหรือดนตรีประกอบที่มีพลังนั้นต้องเกิดจากการ “ฟัง” ที่หลากหลาย และมีจินตนาการที่มากพอทำให้เราสามารถเลือกใช้เพลงประกอบได้อย่างเหมาะสมเพื่อประกอบและเพิ่ม “พลัง” ให้กับหนังสารคดีของเรา

Slide ๓๖

องค์ประกอบอื่นๆในสารคดี

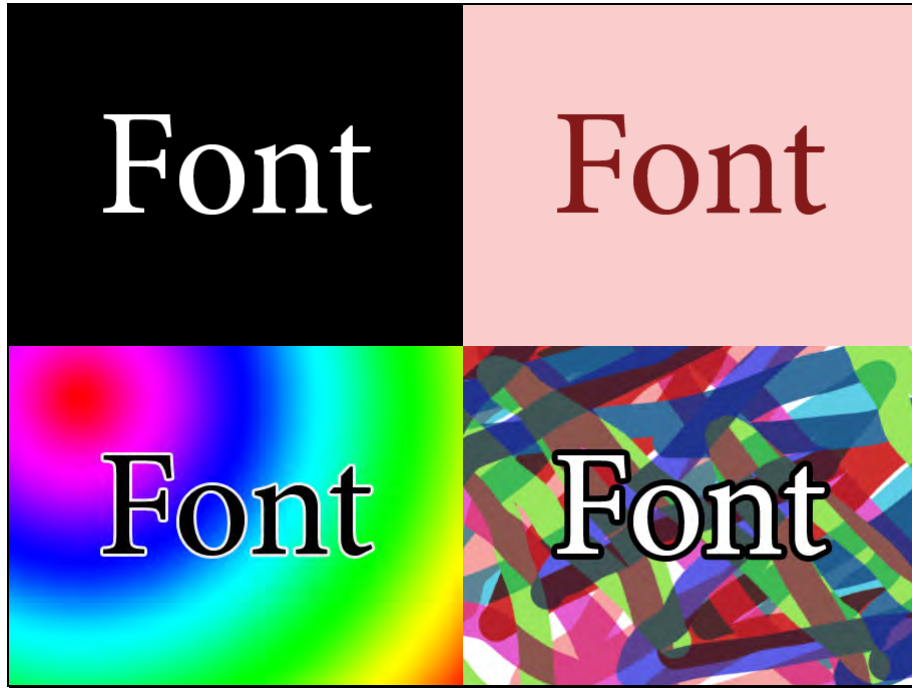
- Graphic
- ข้อความ
- รูปภาพ
- รูปร่าง รูปทรงต่างๆ

ฟังคำนี้อยู่เสมอว่าการเพิ่มเติม Graphic ต่างๆลงไปในตัวหนังนั้นควรมีความเหมาะสมและมีความหมายเพื่อการสื่อสารเพราะนอกจากจะไม่เกิดประโยชน์ในการสื่อความแล้วยังจะสร้างความสับสนให้คนดูอีกด้วย

Slide ၈၇

Slide ၈၈

Slide ๓๙

ตั้งคำถามจากเรื่องราวที่อยากนำเสนอ

“บูเก๊ะยาลอ”

1. “บูเก๊ะยาลอ” คืออะไร มีความสัมพันธ์กับ “ยะลา” อย่างไร
2. ในเมืองยะลายังมีทายาทเก่าเมืองเก่าอยู่จริงหรือ เขาคอนั้นเป็นใคร
3. วิถีชีวิตของคนในสมัยก่อนเป็นอย่างไร
4. จากอดีตถึงปัจจุบันมีอะไรที่เปลี่ยนแปลงไปบ้าง
5. ....
6. (เล่าความรู้สึก แรงคิดของเราต่อประวัติศาสตร์ และเรื่องราวที่ค้นพบ)
7. (เราอยากฝากข้อคิดหรือคำถามอะไรให้คนดู)

Slide ๔๐

“บูเก๊ะยาลอ” ฉากที่ 1

- “บูเก๊ะยาลอ” คืออะไร มีความสัมพันธ์กับ “ยะลา” อย่างไร
 “บูเก๊ะยาลอ” มีที่มาจากชื่อของภูเขาที่มีลักษณะคล้ายกับแห่ที่คลุมอยู่
 เพราะ “บูเก๊ะ” ภาษายาวีคือ ภูเขา “ ยาลอ” คือ แห่ .....

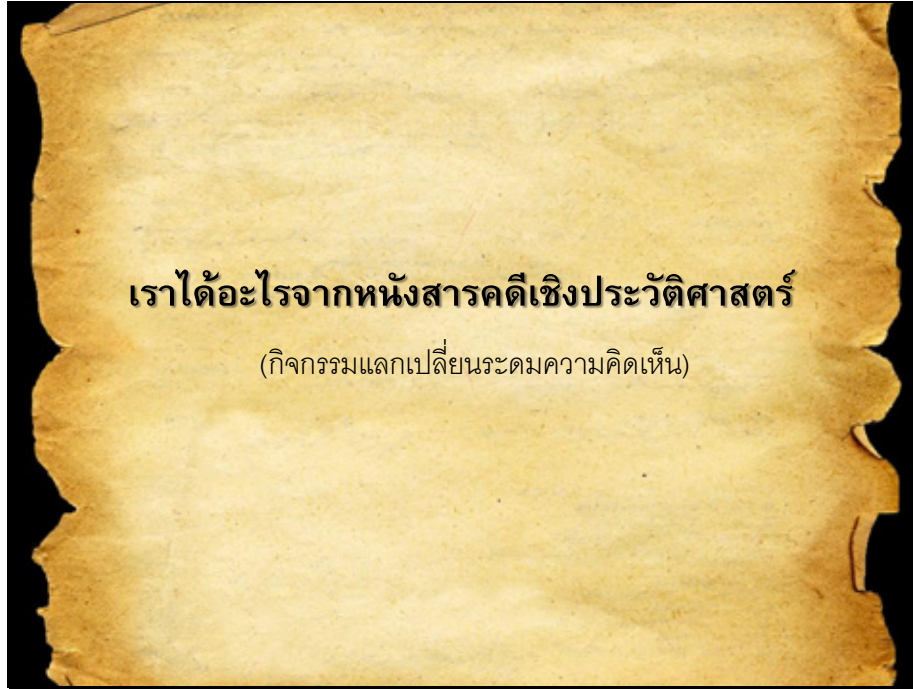
(ภาพสมมติ)

แทรกข้อความ
 “บูเก๊ะ” ภาษายาวีคือ ภูเขา
 “ยาลอ” คือ แห่

เพลง.....

Slide ๔๑

Slide ๔๒

Slide ๔๓

ผู้ประสานงานยูววิจัยประจำจังหวัด

- ยะลา
คูสมาน เลาะมะอะะ ร.ร.พัฒนาวิทยา โทร.081-748-3685
อีเมล drogba_28336@hotmail.com
- ปัตตานี
บ็อบ ร.ร.บำรุงอิสลาม โทร.082-825-0586
- นราธิวาส
ฟาติน ร.ร.อัครศาสนวิทยา โทร. 0802582449
อีเมล : Fatin_mtm@hotmail.com

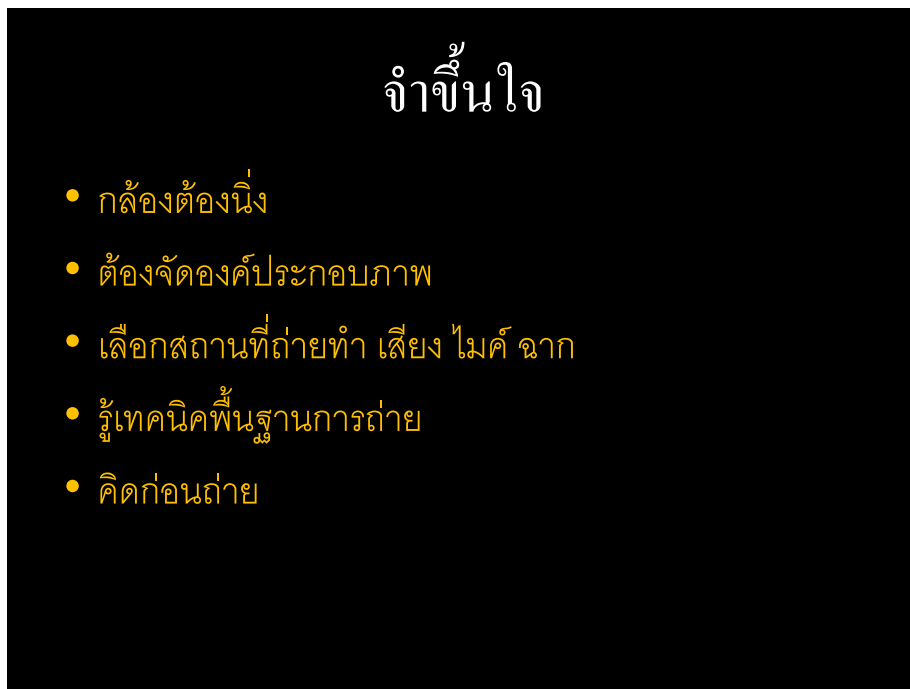
ลำปาง อาจารย์ชุตติมา คำบุญชู 0816026156
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
119 ม.9 ต.ชมพู อ.เมือง จ.ลำปาง 52000
yuvavijai@hotmail.com

PowerPoint เทคนิคควรรู้สำหรับการถ่ายภาพสารคดี

Slide ๑

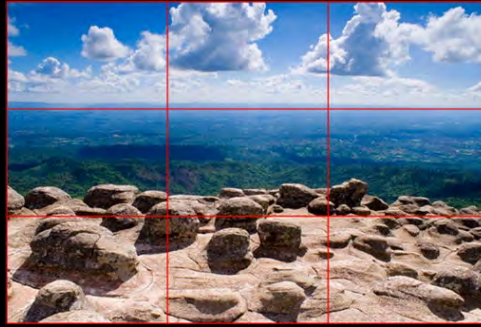
Slide ๒

Slide ๓

๑. กล้องต่องิ่ง

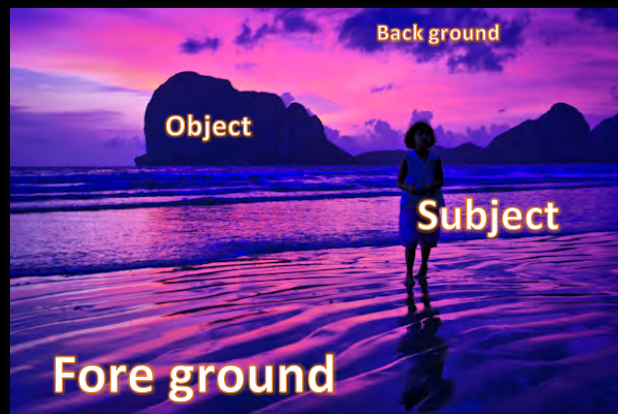
- ในขณะที่ถ่ายพึงรักษากล้องให้นิ่งที่สุดเท่าที่จะทำได้ อาจจะใช้ขาตั้งกล้องช่วยให้การถ่ายด้วย
- รักษาระดับเส้นขอบฟ้าอยู่เสมอ อย่าให้เอียง

Slide ๔

๒. จัดองค์ประกอบภาพ

- การจัดวางวัตถุหรือบุคคลลงไปกรอบสี่เหลี่ยม โดยมุ่งจุดสนใจของผู้ชมไปยังวัตถุหรือบุคคลนั้นๆ

Slide ๕

จัดองค์ประกอบภาพ

- กฎสามส่วน

เราจะแบ่งช่องออกเป็นสามส่วนเท่าๆ กันทั้งแนวตั้ง แนวนอน เพื่อวางแบบในส่วนริมซ้ายหรือขวา ขึ้นอยู่กับแบบหันหน้าไปทางใด

Slide ๖

จัดองค์ประกอบภาพ

- กฎสามส่วน เน้นความสวยของฟ้าให้สองส่วน พื้นดินหนึ่งส่วน

Slide ๗

จัดองค์ประกอบภาพ

- กฎสามส่วน เน้นความสวยด้านข้างให้สองส่วน ท้องฟ้าหนึ่งส่วน

Slide ๘

จัดองค์ประกอบภาพ

- จุดตัด ๙ ช่อง วางแบบลงที่จุดตัด เพื่อดึงความสนใจ

Slide ๙

จัดองค์ประกอบภาพ

- จุดตัด ๙ ช่อง

Slide ๑๐

๓.เลือกสถานที่

- ถ่ายสัมภาษณ์ หน้าต้องไม่มีด ไม่มีอันแสง
- ฉากหลังควรเกี่ยวข้องกับผู้ให้สัมภาษณ์ และไม่รบกวนตา ไม่มีสิ่งอื่นมาดึงดูดความสนใจของผู้พูด
- ต้องไม่มีเสียงรบกวน หาสถานที่สงบถ่ายสัมภาษณ์ (หากมีเสียงรบกวนขณะสัมภาษณ์ ขอท่านสัมภาษณ์ซ้ำอีกครั้ง)
- ใช้ไม้ค้ำจากกล้องไปสัมภาษณ์ เพื่อคุณภาพที่ดีกว่า

Slide ๑๑

ตัวอย่างการสัมภาษณ์

Slide ๑๒

๔.เทคนิคพื้นฐานการถ่าย

- ขนาดภาพ (Scene Sizes)
- การเคลื่อนไหวกล้อง
- การเคลื่อนไหวเลนส์

Slide ๑๓

เทคนิคพื้นฐานการถ่าย

- **ขนาดภาพ (Scene Sizes)**
  - Extreme Long Shot
  - **Long Shot (LS)**
  - **Medium Shot (MS)**
  - **Close up Shot (CU)**
  - Extra Close Up

Slide ๑๔

เทคนิคพื้นฐานการถ่าย

- **ขนาดภาพ (Scene Sizes)**
  - **Long Shot (LS)** ภาพกว้างมาก มักเป็นสถานที่ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทำให้รู้ว่าสถานที่แห่งนั้นคือ **“ที่ไหน” (Where)**

Slide ๑๕

เทคนิคพื้นฐานการถ่าย

- ขนาดภาพ (Scene Sizes)
  - **Medium Shot (MS)** ภาพขนาดไม่กว้างมาก เห็นฝูงชนเดินไปมา ทำโน่นทำนี่ ทำให้รู้ว่ากำลังทำอะไรกันอยู่ **“ทำอะไร” (What)**

Slide ๑๖

เทคนิคพื้นฐานการถ่าย

- ขนาดภาพ (Scene Sizes)
  - **Close up Shot (CU)** ภาพขนาดแคบ เห็นรูปร่างหน้าตา เห็นรายละเอียดสิ่งที่ทำ เช่น อากัปกิริยาและอารมณ์ตัวละคร **“ใคร” (Who)**

Slide ๑๗

เทคนิคพื้นฐานการถ่าย

- ขนาดภาพ (Scene Sizes)
  - **Extream Close up Shot (ECU)** ภาพขนาดแคบมาก เห็นสีหน้าแววตา เห็นรายละเอียด
สิ่งที่ทำ เห็นอารมณ์ได้ละเอียดชัดเจน ลวดลายของชุดมโนรา "อย่างไร" (How)

Slide ๑๘

เทคนิคพื้นฐานการถ่าย

- **การเคลื่อนไหวกล้อง**
  - **Pan**
  - **Tilt (Tilting)**
  - Dolly
  - Trucking or Tracking
  - Crane Shot
  - Hand - held - camera

Slide ๑๙

เทคนิคพื้นฐานการถ่าย

- การเคลื่อนไหวกล้อง
  - **Pan** เป็นการเคลื่อนไหวกล้องจากจุดศูนย์กลาง จากจุด A ไปจุด B ตามแนว “นอน” โดยที่จุด A และ B ต้องมีวัตถุหรือบุคคลที่ต้องการสื่อ

Slide ๒๐

เทคนิคพื้นฐานการถ่าย

- การเคลื่อนไหวกล้อง
  - **Tilt** เป็นการเคลื่อนไหวกล้องจากจุดศูนย์กลาง จากจุด A ไปจุด B ตามแนว “ตั้ง” โดยที่จุด A และ B ต้องมีวัตถุหรือบุคคลที่ต้องการสื่อ

Slide ๒๑

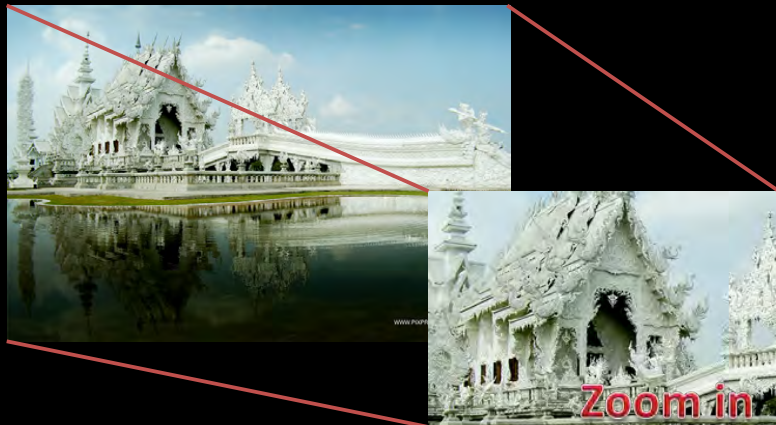
เทคนิคพื้นฐานการถ่าย

- การเคลื่อนเลนส์
  - Zoom in
  - Zoom out
  - Shift Focus

Slide ๒๒

เทคนิคพื้นฐานการถ่าย

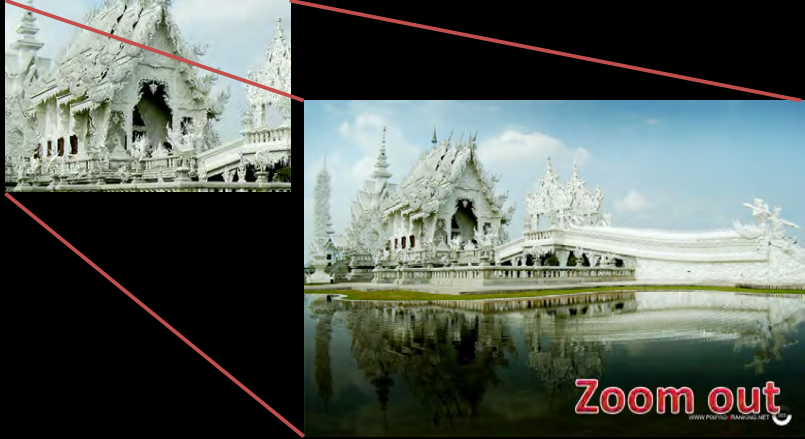
- การเคลื่อนไหวเลนส์
  - **Zoom in** เป็นการเคลื่อนไหวเลนส์ของกล้อง เพื่อเปลี่ยนขนาดภาพ จาก กว้าง เป็น แคบ โดยที่ต้องมีจุดหมายของการ **Zoom in**

Slide ๒๓

เทคนิคพื้นฐานการถ่าย

- การเคลื่อนไหวเลนส์
  - **Zoom out** เป็นการเคลื่อนไหวเลนส์ของกล้อง เพื่อเปลี่ยนขนาดภาพ จาก แคบ เป็น กว้าง โดยที่ต้องมีจุดหมายของการ **Zoom out**

Slide ๒๔

๕.คิดเป็นภาพ

- จากบทสารคดี ตัวหนังสือ สู่ภาพนิ่งภาพเคลื่อนไหว
- คิดก่อน ดูมุมกล้อง ช้อมถ่ายจนคิดว่า "สื่อได้ตรงที่ตั้งใจ"

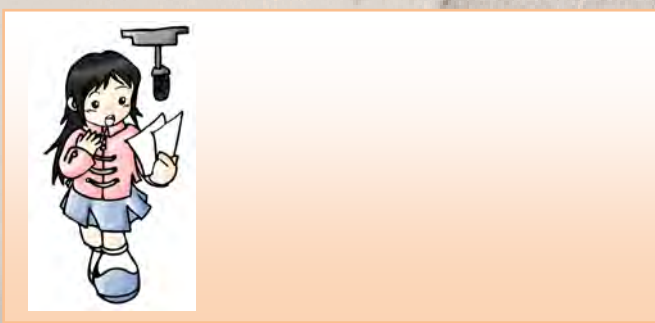
ใบงาน

 ONE MAN / ONE - SHOT

คำชี้แจง

1. ให้ภายในกลุ่มหาหัวข้อเรื่องที่จะทำสารคดีสั้นโดยมีเหตุผลที่น่าทำ
2. แต่ละคนเขียน storyboard ของตนเองตามตัวอย่างด้านล่าง
3. ให้แต่ละคนภายในกลุ่มกำกับภาพและถ่ายทำด้วยตนเองคนละ ๑ shot
4. ภายในแต่ละ shot จะต้องมีความหมายให้คนได้คิด อาจจะมีคำบรรยาย เสียงดนตรีประกอบหรือพิธีกรได้
5. ใช้เทคนิคที่ได้เรียนมา เช่น ขนาดภาพ Long shot , medium shot , close up ร่วมกับ การเคลื่อนกล้อง zoom , tilt , pan มาประกอบเพื่อให้สื่อความหมายในแต่ละ shot
6. เมื่อแต่ละคนเขียน story board เสร็จแล้วให้นำมาร้อยเรียงเป็นเรื่องเดียวกันมีส่วนนำเรื่อง เนื้อเรื่อง และสรุปเรื่อง ได้อย่างน่าสนใจ

ตัวอย่าง

ฉากที่ ๑

สื่อความ : ต้องการนำเรื่องให้ผู้ชมได้ทราบประวัติคร่าวๆ ของผู้ให้สัมภาษณ์

เทคนิค : Tilt down จากท้องฟ้ามาให้เห็นพิธีกร

ขนาดภาพ : Medium shot

คำบรรยาย : “ตอนนี้เราก็อยู่ที่บ้านของคุณลุงมงคล ผู้ที่อุทิศตนเพื่อสืบสานงานศิลป์ให้เลื่องลือไปถึงต่างแดน”

ดนตรี : จังหวะมันต้องถอน (ปอยฝ้าย)

ผู้กำกับ : ด.ช. เคน ทีละตุค

(ปล. ทดลองถ่ายดูก่อนเริ่มกดปุ่ม **REC** “คิดก่อนถ่าย” นะครับ อย่าลืม ^^)

เอกสารแนบที่ ๖ กำหนดการอบรมโรงเรียนทำหนังสือคดีวัฒนธรรมภาคต่าง ๆ

กำหนดการอบรมโรงเรียนทำหนังเขตภาคใต้

กำหนดการอบรมกระบวนการผลิตสารคดีครั้งที่ 1
 ค่ายโรงเรียนทำหนังสารคดีวัฒนธรรมเขตภาคใต้ ปีที่ 2
 ณ ห้องประชุมวิทยาลัยภูมิปัญญาชุมชน มหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดพัทลุง
วันพฤหัสบดีที่ 25 พฤศจิกายน – วันศุกร์ที่ 26 พฤศจิกายน 2553 เวลา 9.00 - 16.00 น.

วันพฤหัสบดีที่ 25 พฤศจิกายน 2553

- 8.30 น. ลงทะเบียน
- 9.00 น. แนะนำกระบวนการอบรมผลิตสารคดี
 ครั้งที่ 1 โครงการโรงเรียนทำหนังสารคดีวัฒนธรรม ปีที่ 2 เขตภาคใต้
 โดย นายคัมภีร์ วชิรเชื้อนพันธ์
- 9.10 – 9.30 น. อาจารย์ ดร.จุฬากรณ์ มาเสถียรวงศ์ รองผู้อำนวยการสถาบันรามจิตติ
 กล่าวต้อนรับ
- 9.30 – 10.00 น. กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ และชี้แจงกำหนดการอบรมกระบวนการผลิตสารคดี
 ครั้งที่ 1 โรงเรียนทำหนังสารคดีวัฒนธรรม ปีที่ 2 เขตภาคใต้
 โดยนายชนาวัดณ์ วายจุต และนายเก็นศักดิ์ ศรีสวาย
- 10.00 – 11.30 น. (work shop) “การลงพื้นที่เก็บข้อมูล และการตั้งคำถาม”
 โดย ดร.จุฬากรณ์ มาเสถียรวงศ์ นายสรรชัย หนองตรุด
- 11.30 – 11.45 น. พักรับประทานอาหารว่าง
- 11.45 – 12.00 น. กิจกรรมการตั้งคำถามเตรียมความพร้อมสู่การวางแผนลงพื้นที่
 โดยนายสรรชัย หนองตรุด และนายชนาวัดณ์ วายจุต
- 12.00 – 13.00 น. รับประทานอาหารกลางวันร่วมกัน
- 13.00 – 14.00 น. (work shop) เรื่อง “กระบวนการและเทคนิคการถ่ายทำ
การลงพื้นที่ภาคสนาม” โดยนายชนาวัดณ์ วายจุต นายจิรศักดิ์ อุดหนุน
 และนายสรรชัย หนองตรุด
- 14.00 – 16.00 น. แบ่งกลุ่มลงพื้นที่ถ่ายทำจริง (1 กลุ่ม 1 เรื่องเล่า)
- 16.00 – 16.30 น. สรุปการอบรม นัดหมายกิจกรรมช่วงเย็น
- 17.30 น. รับประทานอาหารเย็นร่วมกัน
- 18.30 – 20.30 น. ฉายผลงาน “ 1 กลุ่ม 1 เรื่องเล่า” (ให้ข้อเสนอแนะการถ่ายทำโดยวิทยากร)
- 20.30 น. นัดหมายกิจกรรมวันพรุ่งนี้ (ปฏิบัติภารกิจส่วนตัว เข้านอน)

วันศุกร์ที่ 26 พฤศจิกายน 2553

- 8.30 น. ลงทะเบียน
- 9.00 – 9.30 น. กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ และชี้แจงกำหนดการอบรมกระบวนการผลิตสารคดี ครั้งที่ 1 โรงเรียนทำหนังสือสารคดีวัฒนธรรม ปีที่ 2 เขตภาคใต้
โดยนายชนาวัดณ์ วายจตุต และนายเก็นศักดิ์ ศรีสวาย
- 9.30 – 11.00 น. การฝึกปฏิบัติการ (work shop) เรื่อง “เทคนิคการตัดต่อ การเลือกดนตรี ประกอบ การใส่เอฟเฟกต์” โดย นายสรรัชชัย หนองตรุด
นายชนาวัดณ์ วายจตุต และนายจรัสศักดิ์ อุดหนุน
- 11.00 – 11.15 น. พักรับประทานอาหารว่าง
- 11.15 – 12.00 น. กิจกรรมปรับโครงสร้างเตรียมความพร้อมสู่การวางแผนลงพื้นที่
โดย นายสรรัชชัย หนองตรุด และนายชนาวัดณ์ วายจตุต
- 12.00 – 13.00 น. รับประทานอาหารกลางวันร่วมกัน
- 13.00 – 13.30 น. การวางแผนการเก็บข้อมูล และถ่ายทำ โดย นายสรรัชชัย หนองตรุด
- 13.30 – 14.30 น. กิจกรรมกลุ่ม “วางแผนเก็บข้อมูลและถ่ายทำ” วิทยากรเข้าประจำทุกกลุ่ม
- 14.30 – 15.30 น. นำเสนอโครงร่าง และแผนการเก็บข้อมูลของแต่ละกลุ่ม
- 15.30 – 16.00 น. สรุปการอบรม
- 16.00 น. เดินทางกลับบ้านโดยสวัสดิภาพ

* การแต่งกายนักเรียนใส่ชุดพละประจำโรงเรียน (วันที่ 1) และใส่กางเกงขายาวรองเท้าผ้าใบ (วันที่ 2)

* คุณครูพี่เลี้ยงเข้าร่วมกระบวนการอบรมพร้อมกับผู้เรียนทุกชั้นตอน

กำหนดการ การอบรมกระบวนการผลิตสารคดี ครั้งที่ 1
 ค่ายโรงเรียนทำหนังสารคดีวัฒนธรรมเขต 3 จังหวัดภาคใต้ ปีที่ 2
 ณ ห้องประชุมชั้น 3 อาคารเฉลิมพระเกียรติ 50 พรรษา มหาวิชราลงกรณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
วันจันทร์ที่ 29 พฤศจิกายน – วันศุกร์ที่ 30 พฤศจิกายน 2553

วันจันทร์ที่ 29 พฤศจิกายน 2553

- 8.30 น. ลงทะเบียน
- 9.00 น. แนะนำกระบวนการอบรมผลิตสารคดี
 ครั้งที่ 1 โครงการโรงเรียนทำหนังสารคดีวัฒนธรรม ปีที่ 2 เขตภาคใต้
 โดย นายคัมภีร์ วชิรเชื้อนพันธ์
- 9.10 – 9.30 น. อาจารย์ ดร.จุฬากรณ์ มาเสถียรวงศ์ รองผู้อำนวยการสถาบันรามจิตติ
 กล่าวต้อนรับ
- 9.30 – 10.00 น. กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ และชี้แจงกำหนดการอบรมกระบวนการผลิตสารคดี
 ครั้งที่ 1 โรงเรียนทำหนังสารคดีวัฒนธรรมปีที่ 2
 โดยนายธนาวัฒน์ วายจูด และนายเก็นศักดิ์ ศรีสวาย
- 10.00 – 11.30 น. (work shop) “การลงพื้นที่เก็บข้อมูล และการตั้งคำถาม”
 โดย ดร.จุฬากรณ์ มาเสถียรวงศ์ นายสรรัชต์ หนองตรุด
- 11.30 – 11.45 น. พักรับประทานอาหารว่าง
- 11.45 – 12.00 น. กิจกรรมการตั้งคำถามเตรียมความพร้อมสู่การวางแผนลงพื้นที่
 โดยนายสรรัชต์ หนองตรุด และนายธนาวัฒน์ วายจูด
- 12.00 – 13.00 น. รับประทานอาหารกลางวันร่วมกัน
- 13.00 – 14.00 น. (work shop) เรื่อง “กระบวนการและเทคนิคการถ่ายทำ
การลงพื้นที่ภาคสนาม” โดยนายธนาวัฒน์ วายจูด นายจรัสศักดิ์ อุดหนุน
- 14.00 – 16.00 น. แบ่งกลุ่มลงพื้นที่ถ่ายทำจริง (1 กลุ่ม 1 เรื่องเล่า)
- 16.00 – 16.30 น. สรุปการอบรม นัดหมายกิจกรรมช่วงเย็น
- 17.30 น. รับประทานอาหารเย็นร่วมกัน
- 18.30 – 20.30 น. ฉายผลงาน “1 กลุ่ม 1 เรื่องเล่า” (ให้ข้อเสนอแนะการถ่ายทำโดยวิทยากร)
- 20.30 น. นัดหมายกิจกรรมวันพรุ่งนี้

วันศุกร์ที่ 30 พฤศจิกายน 2553

- 8.30 น. ลงทะเบียน
- 9.00 – 9.30 น. กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ และชี้แจงกำหนดการอบรมกระบวนการผลิตสารคดี ครั้งที่ 1 โรงเรียนทำหนังสือสารคดีวัฒนธรรม ปีที่ 2 เขตภาคใต้
โดยนายนายชนาวัดณ์ วายจุต และนายเกินศักดิ์ ศรีสวอย
- 9.30 – 11.00 น. การฝึกปฏิบัติการ (work shop) เรื่อง “เทคนิคการตัดต่อ การเลือกดนตรีประกอบ การใส่เอฟเฟกต์” โดย นายสรราชัย หนองตรุด
นายชนาวัดณ์ วายจุต และนายจรัสศักดิ์ อุดหนุน
- 11.00 – 11.15 น. พักรับประทานอาหารว่าง
- 11.15 – 12.00 น. กิจกรรมปรับโครงสร้างเตรียมความพร้อมสู่การวางแผนลงพื้นที่
โดย นายสรราชัย หนองตรุด และนายชนาวัดณ์ วายจุต
- 12.00 – 13.00 น. รับประทานอาหารกลางวันร่วมกัน
- 13.00 – 13.30 น. การวางแผนการเก็บข้อมูล และถ่ายทำ โดย นายสรราชัย หนองตรุด
- 13.30 – 14.30 น. กิจกรรมกลุ่ม “วางแผนเก็บข้อมูลและถ่ายทำ” วิทยากรเข้าประจำทุกกลุ่ม
- 14.30 – 15.30 น. นำเสนอโครงร่าง และแผนการเก็บข้อมูลของแต่ละกลุ่ม
- 15.30 – 16.00 น. สรุปการอบรม
- 16.00 น. เดินทางกลับบ้านโดยสวัสดิภาพ

* การแต่งกายนักเรียนใส่ชุดพละประจำโรงเรียน (วันที่ 1) และกางเกงขายาวรองเท้าผ้าใบ (วันที่ 2)

* คุณครูพี่เลี้ยงเข้าร่วมกระบวนการอบรมพร้อมกับผู้เรียนทุกชั้นตอน

เอกสารแนบที่ ๗ สื่อการสอนออนไลน์

เรียนรู้คู่มือเลนส์ ตอนที่ ๑

เนื้อหานำเสนอเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ผ่านกระบวนการผลิตสื่อสารคดีหรือการเรียนรู้คู่มือเลนส์ โดยได้นำเสนอผลงานของกลุ่มยูววิจัยที่ผ่านประสบการณ์ผลิตสื่อสารคดีทางวัฒนธรรมในจังหวัดน่านของพื้นที่ภาคเหนือและสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

สื่อการสอนออนไลน์เรียนรู้คู่การเล่นส์ ตอนที่ ๑

เรียนรู้คู่การเล่นส์ ตอนที่ ๒

เนื้อหานำเสนอเกี่ยวกับความรู้เบื้องต้นของกระบวนการถ่ายทำสารคดีโดยเฉพาะลักษณะการถ่ายภาพในรูปแบบต่างๆ อาทิ ภาพขนาดกว้างมาก ภาพขนาดกลาง ภาพระยะใกล้

Scene Sizes : ขนาดภาพ
 ขนาดต่างๆ ของภาพ ที่จะต้องมีขนาดลดหลั่นกันไป
 เพื่อการสื่อความหมายด้วยภาษาภาพได้อย่าง
 เหมาะสมและสิ้นเปลือง

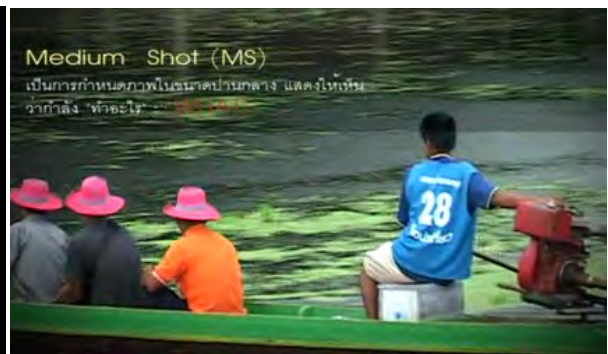
(Extreme Long Shot)
 ภาพระยะไกล เป็นการกำหนดลักษณะภาพที่มืรับภาพกว้างมาก
 เป็นการนำเสนองภาพให้เห็น กิจกรรมหรือสถานที่โดยกว้าง

Long Shot (LS)
 เป็นการถ่ายภาพในระยะไกลเช่นกันแต่ไม่เท่าแบบแรก
 สามารถเล่าเรื่องราวเพื่อให้ผู้ชมได้ทราบรายละเอียดที่
 ปรากฏในฉากว่าเป็น "ที่ใด" (WHERE)

Medium Shot (MS)
 เป็นการกำหนดภาพในขนาดปานกลาง แสดงให้เห็น
 ว่ากำลัง "ทำอะไร" : (WHAT)

Close up Shot (CU)

ภาพระยะใกล้ เป็นการกำหนดภาพที่เน้นสิ่งที่ถ่ายให้
ผู้ชมได้เห็นรายละเอียดอย่างชัดเจนว่า "เป็นใคร" (WHO)

Extreme Close Up

ภาพระยะใกล้มาก เป็นการนำเสนอรายละเอียดที่ชัดเจน
และสื่ออารมณ์ให้ผู้ชมให้รู้ว่า "รู้สึกอย่างไร" (HOW)

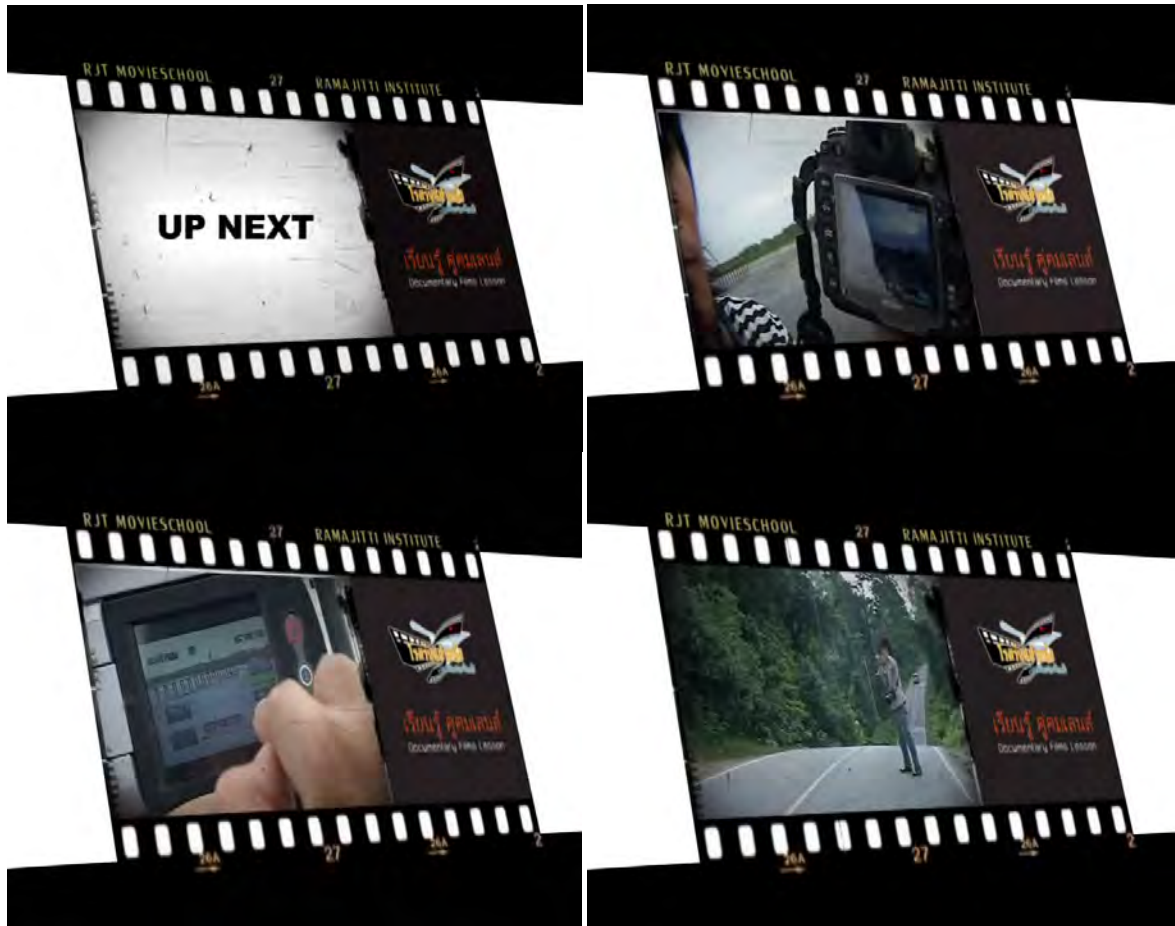
สื่อการสอนออนไลน์เรียนรู้คู่ชมเลนส์ ตอนที่ ๒

เรียนรู้คู่ชมเลนส์ ตอนที่ ๓

เนื้อหาแนะนำเสนอเกี่ยวกับสิ่งที่ควรตระหนักในการถ่ายทำขณะลงพื้นที่จริง อาทิ ภาพบรรยากาศในพื้นที่ กิจกรรมของคนในชุมชนที่สามารถถ่ายทอดเรื่องราวของวิถีชีวิต และเนื้อหาแนะนำเสนอเกี่ยวกับสมดุลงานสีที่มีผลต่อความรู้สึกของภาพ กฎของการถ่ายภาพ เช่น กฎสามส่วน การจัดเส้นขอบฟ้าและเส้นนำสายตา และอื่นๆ

สื่อการสอนออนไลน์เรียนรู้คู่มือสอนสื่ ตอนที่ ๓

ผลงานสารคดีของยุววิจัย

**ผลงานสารคดีของยุววิจัย
ที่เข้าร่วมงานมหกรรมโรงเรียนทำหนัง**

ภาคผนวก

เอกสารแนบที่ ๑ บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สถาบันรามจิตติ
RAMAJITTI INSTITUTE

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ
การจัดการเรียนรู้และการผลิตสื่อสารคดีทางวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาเยาวชน
ระหว่าง

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามและสถาบันรามจิตติ

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มีภารกิจด้านการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างองค์ความรู้ บริการทางวิชาการแก่สังคมประสานความร่วมมือและช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างมหาวิทยาลัย ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน

สถาบันรามจิตติและคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมและการสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรม จึงเห็นถึงความจำเป็นในการร่วมขยายผลโครงการโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรมเพื่อเสริมสร้างศักยภาพเด็กและเยาวชนภายใต้ “ยุทธศาสตร์สี่สร้างวัฒนธรรม” เป็นเครื่องมือสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กและเยาวชนในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการดำเนินงานวิจัยควบคู่กับการผลิตสื่อสารคดีทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างองค์ความรู้ทางวิชาการแก่สังคมเป็นทุนในการสร้างภูมิคุ้มกัน ความมั่นคงทางสังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่นต่อไปในระยะยาว

ในการนี้ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามและสถาบันรามจิตติโดยผู้บริหารระดับสูงของทั้งสอง ได้มีข้อตกลงที่จะร่วมมือกันดังนี้

๑. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามและสถาบันรามจิตติจะร่วมมือกัน ประสาน ส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดโครงการ/งาน/กิจกรรม เพื่อพัฒนาการวิจัยและการผลิตหนังสือสารคดีของเยาวชนในมิติประวัติศาสตร์ และ วัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรม

๒. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามและสถาบันรามจิตติจะร่วมมือกันจัดเวทีนำเสนอ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พัฒนาศักยภาพของบุคลากรของมหาวิทยาลัย ครูพี่เลี้ยงตลอดจนเยาวชนในมิติการผลิตหนังสือสารคดี ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรม

๓. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามและสถาบันรามจิตติจะร่วมมือกันตั้งคณะกรรมการ เพื่อวางแผนทางประสานการดำเนินงาน ทั้งนี้คณะกรรมการจะมีการประชุมร่วมกันเป็นระยะเพื่อทบทวน แก้ไข เปลี่ยนแปลง ข้อตกลงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ โดยความเห็นชอบของทั้งสองฝ่าย

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือนี้ได้ทำขึ้นสองฉบับมีข้อความตรงกันเพื่อให้หน่วยงานที่ร่วมลงนามถือไว้ โดยได้ตกลงร่วมกันเพื่อให้เกิดความร่วมมือนับตั้งแต่วันที่ลงนาม เป็นต้นไป

(รศ.ดร.สมเจตน์ ภูศรี)
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

(ดร.ประสพสุข ฤทธิเดช)
หัวหน้าหน่วยงานโครงการยุววิจัยโรงเรียนทำหนัง

(ดร.อมรวิรัช นาครทรรพ)
ผู้อำนวยการสถาบันรามจิตติ

(ผศ.ดร.สุรวาท ทองบุ)
คณบดีคณะครุศาสตร์

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือภาคกลางและตะวันตก

สถาบันรามจิตติ
RAMAJITTI INSTITUTE

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ
การจัดการเรียนรู้และการผลิตสื่อสารคดีทางวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาเยาวชน
ระหว่าง
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดลและสถาบันรามจิตติ

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดลมีภารกิจด้านการวิจัยและพัฒนาด้านภาษา วัฒนธรรมและกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อสร้างองค์ความรู้บริการทางวิชาการแก่สังคม ประสานความร่วมมือและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ระหว่างมหาวิทยาลัย ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรอื่น ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน

สถาบันรามจิตติและสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย ตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมระดับท้องถิ่นและการสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรมจึงเห็นถึงความจำเป็นในการร่วมขยายผลโครงการโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างศักยภาพเด็กและเยาวชนภายใต้ “ยุทธศาสตร์สื่อสร้างวัฒนธรรม” เป็นเครื่องมือสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กและเยาวชนในเขตพื้นที่ภาคกลาง เพื่อเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับการดำเนินงานวิจัยและพัฒนาการผลิตสื่อสารคดีทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างองค์ความรู้ทางวิชาการแก่สังคม เป็นทุนในสร้างภูมิคุ้มกันความมั่นคงทางสังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่นต่อไปในระยะยาว

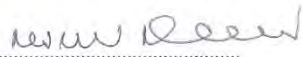
ในการนี้ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซียและสถาบันรามจิตติโดยผู้บริหารระดับสูงของทั้งสองฝ่ายได้มีข้อตกลงที่จะร่วมมือกัน ดังนี้

๑. สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดลและสถาบันรามจิตติ จะร่วมมือกันประสานส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดโครงการ/ งาน/ กิจกรรม เพื่อพัฒนาการวิจัยของเยาวชนและการผลิตหนังสือสารคดีในมิติประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรม

๒. สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดลและสถาบันรามจิตติ จะร่วมมือกันจัดเวทีนำเสนอเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของบุคลากรของสถาบัน ครูพี่เลี้ยงตลอดจนเยาวชนในมิติประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรม

๓. สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดลและสถาบันรามจิตติ จะร่วมมือกันตั้งคณะกรรมการเพื่อวางแผนทางประสานการดำเนินงานโครงการ ทั้งนี้คณะกรรมการจะมีการประชุมร่วมกันเป็นระยะเพื่อทบทวนแก้ไข เปลี่ยนแปลง ข้อตกลงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ โดยความเห็นชอบของทั้งสองฝ่าย

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือนี้ได้ทำขึ้นสองฉบับมีข้อความตรงกันเพื่อให้หน่วยงานที่ร่วมลงนามถือไว้ โดยได้ตกลงร่วมกันเพื่อให้เกิดความร่วมมือนับตั้งแต่วันที่ลงนาม เป็นต้นไป

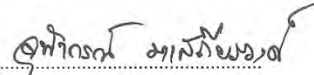

(รองศาสตราจารย์ดวงพร คำณวนวัฒน์)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย

มหาวิทยาลัยมหิดล

๑๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๓

(ดร.จุฬารัตน์ มาเสถียรวงศ์)

รองผู้อำนวยการสถาบันรามจิตติ

๑๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๓

เอกสารแนบที่ ๒ ใบสมัครและเอกสารประกอบการชี้แจงโครงการ

สถาบันรามจิตติ
RAMAJITTI INSTITUTE

ใบสมัครเข้าร่วมโครงการโรงเรียนทำหนัง โครงการ ๒

โรงเรียน.....

หมู่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

รายชื่อสมาชิก

๑.).....[หัวหน้ากลุ่ม] – [หมายเลขติดต่อ].....

๒.).....[รองหัวหน้ากลุ่ม] – [หมายเลขติดต่อ].....

๓.).....

๔.).....

๕.).....

ครูที่ปรึกษากลุ่ม

๑.).....[หมายเลขติดต่อ].....

๒.).....[หมายเลขติดต่อ].....

หัวข้อหนังสคริตีที่อยากทำและแรงบันดาลใจในการทำหัวข้อนี้

.....
.....
.....
.....
.....

ประเด็นหลัก(Theme) ที่จะนำเสนอเกี่ยวกับหนังสคริตีเรื่องี่อยากทำ

.....
.....
.....

โครงเรื่องของหนังสารคดี (เขียนเล่าเรื่อง/ฉากที่สำคัญ ฯลฯ)

ภาพตัวอย่าง	รายละเอียด

ภาพตัวอย่าง	รายละเอียด

เอกสารแนบที่ ๓ แบบพิจารณาข้อเสนอโครงการโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม

เกณฑ์พิจารณาข้อเสนอโครงการโรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรม

โรงเรียน.....

โครงการ .....

เกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอ โครงการโรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรม	การนำเสนอข้อเสนอสคริปต์หนังสือคดีตามระดับ ความสมบูรณ์ ถูกต้อง และความชัดเจนในการนำเสนอ		
	เขียนอธิบายได้ เป็นรูปธรรม ชัดเจน เหมาะสม (๒ คะแนน)	อธิบายได้ แต่ ยังไม่ชัดเจน เท่าที่ควร พอใช้ (๑ คะแนน)	ไม่ได้อธิบาย /ไม่ชัดเจน ต้อง ปรับปรุง (๐ คะแนน)
๑. หัวเรื่องสารคดีที่อยากทำเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นใน จังหวัดลำปาง มีความเหมาะสม (พิจารณาโดยรวมทั้งในแง่ความ น่าสนใจ ความชัดเจน และความเป็นไปได้ในการผลิตสารคดี)			
๒. กลุ่มยูววิจัยนำเสนอสคริปต์หนังสือคดีมีเนื้อหา เรื่องราว ขึ้นต้นดึงดูดใจให้ติดตาม (ขึ้นต้นเร้าใจ)			
๓. กลุ่มยูววิจัยเสนอสคริปต์หนังสือคดีมีเนื้อหาที่น่าสนใจ มีความ ต่อเนื่องในการลำดับเรื่องราว (ส่วนกลางสั้นไหล)			
๔. กลุ่มยูววิจัยเสนอสคริปต์หนังสือคดีมีเนื้อหาที่น่าสนใจ มีข้อคิด สะท้อนตั้งคำถามถึงเรื่องราวประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่ศึกษา (จบ ท้ายให้แง่คิด)			
๕. กลุ่มยูววิจัยสามารถเลือกภาพนิ่ง/ภาพวิดีโอที่มีความ เหมาะสมสอดคล้องกับบทบรรยาย			
๖. กลุ่มยูววิจัยเขียนวัตถุประสงค์ในการนำเสนอสารคดียูววิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นได้อย่างชัดเจน			
๗. แนวทาง/วิธีการที่จะไปถ่ายทำสารคดี มีการวางแผนอย่างเป็น ขั้นตอน มีวิธีการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับระยะเวลาทำสาร คดี			
๘. กลุ่มยูววิจัยมีการทบทวนความรู้หรือข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ที่เกี่ยวข้องที่เชื่อมโยงมาสู่หัวเรื่องสารคดีที่ต้องการทำ			
๙. กลุ่มยูววิจัยระบุถึงบทบาทของ ครูที่ปรึกษาในโครงการอย่าง ชัดเจน สะท้อนการเปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ ที่สุดในกระบวนการผลิตหนังสือคดี			
๑๐. ข้อเสนอโครงการมีรายละเอียดประวัติหรือข้อมูลของกลุ่มยูว วิจัย ครูที่ปรึกษา ผู้ประสานงาน ผู้อำนวยการโรงเรียนและ รายละเอียดอื่นๆ ครบถ้วน ตามที่ระบุไว้ในแบบเสนอสารคดี			

ความคิดเห็นของทีมสารคดีสถาบันรามจิตติ

.....

ชื่อ.....

เอกสารแนบที่ ๔ หลักสูตรโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม

เอกสารแนบที่ ๕ เอกสารประกอบการอบรมการทำหนังสือคดีประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

PowerPoint โรงเรียนทำหนังสือสารคดีวัฒนธรรม

Slide ๑

Slide ๒

Slide ๓

ทำไมต้องทำหนังสือสารคดี

“ภาพหนึ่งภาพสามารถแทนคำพูดได้เป็นพัน ๆ คำ” เป็นสิ่งที่ทำให้เรารับรู้ถึงพลังของภาพ หรือที่เรียกกันกว่า “ภาษาภาพ”

กระบวนการทางสารคดีนี้มาเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ชั้นหนึ่งที่จะใช้ในการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

สร้างวิจัยให้มีชีวิต

.....

Slide ๔

เรื่องต้องรู้คู่หนังสือสารคดี

สร้างหนังสือบนฐานวิจัย เดินได้ด้วยคำถาม เรียนรู้กระบวนการการผลิตหนังสือสารคดี

ฝึกการตั้งคำถามที่ดีจะนำไปสู่สารคดีที่มีคุณภาพ

โครงเรื่องดี แผนที่นำทาง ฝึกการวางโครงเรื่อง การวางแผนการเก็บข้อมูล วางแผนการทำงาน

ฝึกสัมภาษณ์ เชี่ยวชาญสังเกต ฝึกฝนเทคนิคการสัมภาษณ์ การตั้งคำถาม การสังเกต การจดบันทึก(ด้วยภาพ)

เริ่มเขียน เขียน คิดเป็นภาพ เรียนรู้เทคนิค ฝึกการเขียนบทสารคดี

เทคนิคการเล่าเรื่องด้วยภาพ

สะพานกลล่องท่องยุทธจักร เรียนรู้เทคนิคกระบวนการ

การถ่ายทำสารคดีในพื้นที่ทำงาน

เล่าเนื้อ เนื้อหา เรียนรู้เทคนิคการตัดต่อ

หนังดี ต้องมีโชว์ เวทีนำเสนอ ประกวดหนังสือสารคดี

Slide ๕

หนังสือสารคดี , Documentary, Non – Fiction คือ

สารคดี คือการนำเอาข้อมูลหรือข้อเท็จจริงมานำเสนอโดยผ่านกระบวนการสร้างสรรค์

นักสารคดียังต้องเป็นผู้ที่ตั้งคำถามหรือประเด็นที่คนอื่น ๆ ไม่เคยรู้หรือไม่เคยสังเกต

“ความมหัศจรรย์ของมนุษย์ น่าสนใจกว่าสถานที่เสมอ”

มิติของสารคดีทั้ง 3 ด้านคือ ด้านกว้าง ด้านยาว ด้านลึก

ให้สารคดีเป็น

มากกว่าการ “เล่าเรื่อง” แต่จะเป็นการ “เล่าอารมณ์”

Slide ๖

จากยูววิจัยสู่หนังสือสารคดี

ทำหนังสือสารคดีต้องมีใครบ้าง

ฝ่ายข้อมูล

ผู้เขียนบทสารคดี

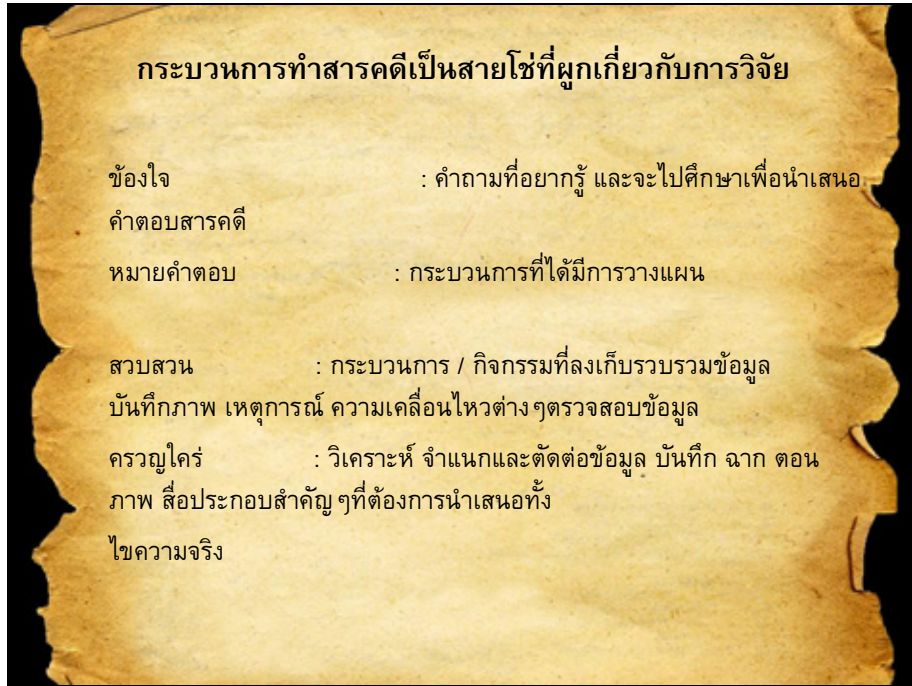
ช่างภาพ

ผู้บรรยาย หรือ พิธีกร

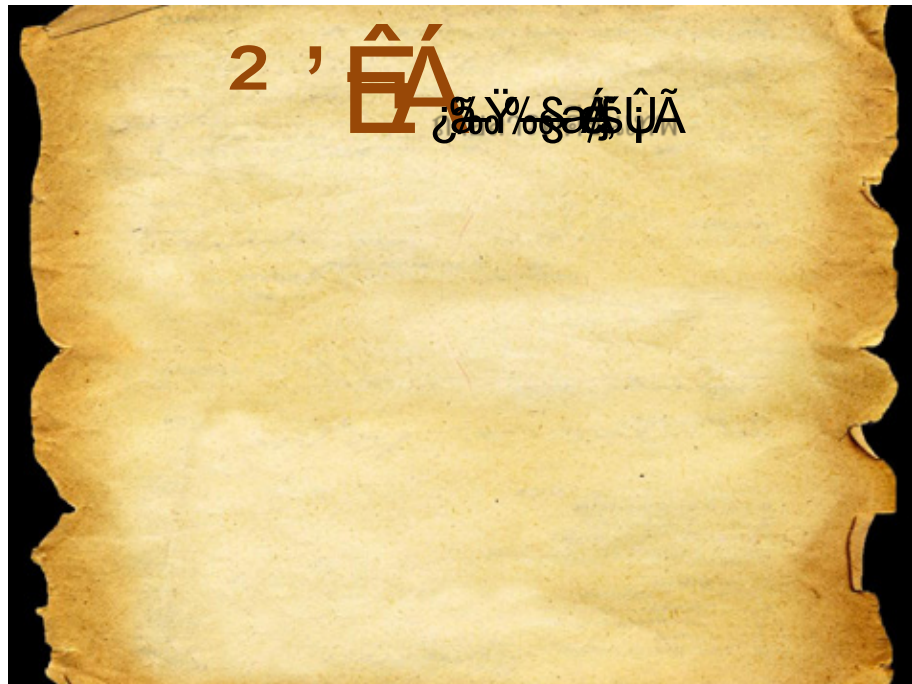
ผู้ลำดับภาพหรือทีมงานตัดต่อ

Slide ๗

Slide ๘

Slide ၉

Slide ၁၀

Slide ๑๑

การวางโครงเรื่อง เขียนบท และวางแผนการถ่ายทำ
“คิดเป็นภาพ”

ใช้การสื่อความที่ทรงพลังด้วย “ภาษาภาพ” สื่อนามธรรมด้วยรูปธรรม

“หาจุดขายของสารคดีของเราให้เจอแล้วนำเสนอกับคนดูให้ชัดเจน”
“จินตนาการ สำคัญกว่าความรู้ แต่อย่าที่กักเอาเองหากเราไม่รู้”

Slide ๑๒

× ~~สื่อนามธรรม~~

'~~สื่อนามธรรม~~ : ~~สื่อนามธรรม~~ >%A T%~~สื่อนามธรรม~~ >-~~สื่อนามธรรม~~

~~สื่อนามธรรม~~, -è ~~สื่อนามธรรม~~ ~~สื่อนามธรรม~~ °«Y%~~สื่อนามธรรม~~ ~~สื่อนามธรรม~~

~~สื่อนามธรรม~~ ' ~~สื่อนามธรรม~~ ù" B: ~~สื่อนามธรรม~~ -~~สื่อนามธรรม~~ ~~สื่อนามธรรม~~ ~~สื่อนามธรรม~~ ~~สื่อนามธรรม~~ %o

Slide ၁၈

Slide ၁၉

Slide ୧୯

ଝି' %ଝି' ଝି' - è ଝି' ° «ଝି' ଝି' ° «ଝି' %ଝି' ଝି' ».

Slide ୧୯

ଝି' %ଝି' ଝି' ଝି' » ଝି' : ଝି' -ଝି' ଝି' ଝି' ଝି' ଝି' ଝି' %ଝି'

ଝି' » ଝି' ଝି' ଝି' %ଝି' ଝି' ଝି' ଝି' ଝି' ଝି' %ଝି'

Slide ๑๗

§' %๑๒' §' Ù' ใ้: ใ้ ใ้๑' %๑-๑๒, E

๑' %๑๒, ใ้, ใ้๑' «-%๑

' ใ้, <' > f ใ้๑' «-%๑

Slide ๑๘

ตัวอย่างแผนผังการคิดเป็นภาพ

<u>คิด</u>	→	<u>เป็น</u>	→	<u>ภาพ</u>
(นามธรรม)				(รูปธรรม)
(แนวคิดใหญ่)				(เหตุการณ์)
ประวัติศาสตร์ไทใหญ่				พ็อนนาก พ็อนโต

<u>คิด</u>	<u>ภาพ</u>
ประวัติศาสตร์ไทใหญ่	อัตลักษณ์ วัฒนธรรม
อัตลักษณ์ วัฒนธรรม	หมู่บ้านไทใหญ่
หมู่บ้านไทใหญ่	พ็อนนาก พ็อนโต
พ็อนนาก พ็อนโต	การสอน การสืบทอดในหมู่บ้าน

Slide ๑๙

การวางเค้าโครงเรื่อง และขั้นตอนการเขียนบทสารคดี

ข้อมูลหรือเรื่องราวที่ทำการศึกษามา อาจได้จากข้อมูลในหนังสือ การค้นคว้า หรือการพบปะพูดคุยกับผู้ให้ข้อมูลที่การสัมภาษณ์ในเรื่องราวที่เราศึกษาวิจัย

จากการเดินทางไปศึกษาสำรวจในพื้นที่จริง การพูดคุยกับแหล่งข้อมูลในท้องถิ่น

จากการนำข้อมูลที่ศึกษามาแปรรูป พัฒนาแนวคิดใหม่ให้เกิดประเด็นที่น่าสนใจขึ้น

Slide ๒๐

กิจกรรมฝึกวางโครงเรื่อง

ให้สมมติว่าเรามีเนื้อเรื่องสำคัญในการทำเป็นบทสารคดีอยู่ ๕ เรื่อง ให้เราลองเรียงลำดับเหตุการณ์ในหนังสือสารคดีของเราจาก ๑ - ๕ ดังตัวอย่างเรื่อง

๑

ประวัติความเป็นมาของชุมชน

๒

สภาพวิถีชีวิตชุมชนไทใหญ่ในปัจจุบัน

๓

การฟื้นคืนประวัติศาสตร์ของชุมชนไทใหญ่

๔

กิจกรรมของเด็กและเยาวชน

๕

คำพูด ความคิดเห็น คามรู้สึก

Slide ๒๑

เมื่อเราได้วางโครงเรื่องคร่าว ๆ ไว้แล้วก็มาถึงขั้นตอนการจัดเรียงใหม่โดยมีหลักคิดอยู่ว่า

ประโยคแรกหรือเนื้อเรื่องแรกต้องดึงดูดผู้ชมได้มากที่สุด
เนื้อเรื่องสัมพันธ์สอดคล้อง และไม่จำเป็นต้องเรียงตามลำดับเวลาที่เกิดขึ้น
มีบทสรุปที่กินใจ

Slide ๒๒

12 กระบวนท่า เคล็ดวิชาเขียนบท

คิดให้ลึก	อย่าคิดแทนคนอื่น
รู้สึกให้มาก	ยื่นหยัดชื่อตรง
ฝากแรงบันดาลใจ	ลุ่มหลงให้สุดใจ
ทำทนายคนดู	เรียบง่ายไม่ผิด
รู้ค่ารายละเอียด	ติดตาม ตรึงใจ
ละเมียดกับชีวิต	ไม่มีคำว่าคอย

Slide ๒๓

การเขียนบทสารคดี

บทสารคดี (Script) แบบไม่เป็นทางการ

บทสารคดี “บ้านป่าเหมี้ยง”

ดนตรีพื้นบ้านขึ้น
 บรรยากาศเช้าในวันที่มีชีวิตชีวาว่าทุกวันโดยเฉพาะเด็ก ๆ ในกลุ่ม “ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นบ้านป่าเหมี้ยง
 ขวัญกับเพื่อน ๆ และคุณครู กำลังเตรียมตัวกันอย่างขะมักเขม้นเพราะวันนี้เราจะย้ายห้องเรียนไปหมู่บ้านป่า
 เหมี้ยงบนดอยสูงกันละ
 (ตัดเป็นภาพการเดินทาง)
 แดดกำลังสบาย เหล่าพ่อ ๆ ผู้ใหญ่บ้าน อบต ปราชญ์ชุมชน ก็พร้อมกันที่โรงเรียนบ้านป่าเหมี้ยง นั่งคุย
 สนทนา ให้เด็ก ๆ ซักถามเรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับบ้านป่าเหมี้ยง และวิถีชีวิตพื้นบ้านของผู้คนในอดีตอย่าง
 เต็มใจ
 (ภาพวงสนทนา)
 เด็ก ๆ ยิ่งคุยยิ่งสนุก ยิ่งซักถามก็ยิ่งสงสัยใคร่รู้ไปเรื่อย ๆ เหล่าพ่อ ๆ ก็พลอยมีความสุขที่ได้เล่าเรื่องราวต่าง ๆ
 ไปด้วย
 (บทสัมภาษณ์ครูเกี่ยวกับการเรียนรู้นอกห้องเรียน) Fade out)

Slide ๒๔

บทสารคดี (Script) แบบทางการ

บทสารคดี “ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น บ้านป่าเหมี้ยง”

หน้าที่	ภาพ	บทบรรยาย
		บรรยากาศเช้าในวันที่มีชีวิตชีวาว่าทุกวันโดยเฉพาะเด็ก ๆ ในกลุ่ม “ประวัติศาสตร์ ท้องถิ่นบ้านป่าเหมี้ยง” น้อง...กับเพื่อน ๆ โรงเรียนเมืองปาน อ.แจ้ซ้อน จ. ลำปาง กำลังเตรียมตัวกันอย่างขะมักเขม้นเพราะวันนี้เราจะย้าย “ห้องเรียนประวัติศาสตร์ “ ไปหมู่บ้านป่าเหมี้ยงบนดอยสูงกันละ
		แดดกำลังสบาย เหล่าพ่อ ๆ ผู้ใหญ่บ้าน ปราชญ์ชุมชน ก็พร้อมกันที่ โรงเรียนบ้านป่า เหมี้ยง ตั้งวงพูดคุยสนทนาอย่างเป็นกันเอง ให้เด็ก ๆ ซักถามเรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับบ้านป่าเหมี้ยง และวิถีชีวิตพื้นบ้านของผู้คนในอดีต อย่างเต็มใจ
 (fade out)		เด็ก ๆ ยิ่งคุยยิ่งสนุก ยิ่งซักถามก็ยิ่งสงสัยใคร่รู้ไปเรื่อย ๆ เหล่าพ่อ ๆ ก็พลอยมีความสุข ที่ได้เล่าเรื่องราวต่าง ๆ ไปด้วย

Slide ๒๕

การจัดการข้อมูลภาพ

ตัวอย่างการคิวภาพสารคดี

ลำดับ	ภาพ	สถานที่ / เวลา		หมายเหตุ
๑.	หมู่บ้านแม่กำปองยามเช้า	บนดอยสะแกต ๕.๓๐ น. วัดแม่กำปอง ๖.๐๐ น.	/ /	พ่อผู้ใหญ่นัดหมายกันที่วัดตอนเช้า
๒.	ชาวบ้านมาทำบุญที่วัด	วัดแม่กำปอง ๖.๐๐ น.	/	
๓.	ชาวบ้านเก็บใบเหมียง	ในหมู่บ้านแม่กำปอง ๑๐.๐๐ น.		
๔.	สัมภาษณ์พ่อพรหมมินทร์ (ผู้ใหญ่บ้าน บ้านแม่กำปอง)	บ้านพ่อผู้ใหญ่ ๑๕.๐๐ น.		มีถือ ๐๘๑-๗๔๕๖๕xx
๕.	งานเลี้ยงต้อนรับนักท่องเที่ยว	โรงเรียนในหมู่บ้าน ๑๕.๐๐ น.		

Slide ๒๖

เทคนิคการถ่ายทำ : รู้จักกล้อง มุมมอง เทคนิค

(ถ่ายอย่างไรให้ง่ายต่อการตัดต่อ)

ในขณะที่ถ่ายภาพ รักษากล้องให้หนึ่งเสมอเท่าที่เราจะสามารถทำได้
พึงรักษาแนวระนาบของภาพกับระดับเส้นขอบฟ้า

รักษาช่วงการบันทึกภาพในเวลาที่เหมาะสม
จัดองค์ประกอบภาพให้สื่อความหมายและสวยงาม

- การรักษาที่ว่างด้านหน้าของวัตถุ หรือบุคคลที่ถ่ายทำในระยะเวลาที่เหมาะสม
- การรู้จักเปลี่ยนมุมมองบ้างจะช่วยให้เราสามารถทำให้ภาพเหตุการณ์ดูน่าสนใจขึ้น

Slide ๒๗

เทคนิคการถ่ายภาพเพื่อเล่าเรื่องราว

การถ่ายมุมกว้างเพื่อสื่อให้เห็นสถานที่ว่าเป็นที่ไหน
: Long Shot / Zoom / Pan

ถ่ายให้สื่อถึง "ใคร" : Close up / Tilt

การสื่อภาพให้เห็นช่วงเวลา

ถ่ายภาพเพื่อเล่าเหตุการณ์ อะไร หรืออย่างไร

Slide ๒๘

ตากล้องต้องรู้

(จริงๆก็ควรรู้อันทุกคน)

การเคลื่อนไหวกล้อง

- Pan
- Tilt (Tilting)
- Dolly
- Trucking or Tracking
- Crane Shot
- Hand – held - camera

Scene Sizes ขนาดภาพ

- Extreme Long Shot
- Long Shot (LS)
- Medium Shot(MS)
- Close up Shot (CU)
- Extra Close Up

การเคลื่อนไหวเลนส์

- Zoom in
- Zoom out
- Shift Focus

Slide ๒๙

Slide ๓๐

1. ให้ภายในกลุ่มหาหัวข้อเรื่องที่จะทำสารคดีสั้นโดยมีเหตุผลที่น่าทำ
2. แต่ละคนเขียน storyboard ของตนเองตามตัวอย่างด้านล่าง
3. ให้แต่ละคนภายในกลุ่มกำกับภาพและถ่ายทำด้วยตนเองคนละ 1 shot
4. ภายในแต่ละ shot จะต้องมีความหมายให้คนได้คิด อาจจะมีคำบรรยายเสียงดนตรีประกอบหรือพิธีกรได้
5. ใช้เทคนิคที่ได้เรียนมา เช่น ขนาดภาพ Long shot , medium shot , close up ร่วมกับ การเคลื่อนกล้อง zoom ,tilt ,pan มาประกอบเพื่อให้สื่อความหมายในแต่ละ shot
6. เมื่อแต่ละคนเขียน story board เสร็จแล้วให้นำมาร้อยเรียงเป็นเรื่องเดียวกันมีส่วนนำเรื่อง เนื้อเรื่อง และสรุปเรื่อง ได้อย่างน่าสนใจ

Slide ๓๑

ฉากที่ 1
สื่อความ ต้องการนำเรื่องให้ผู้ชมได้ทราบประวัติคร่าวๆ ของผู้ให้สัมภาษณ์
เทคนิค จากห้องทำมาให้เห็นพิธีกร
ขนาดภาพ
คำบรรยาย "ตอนนี้เราก็คืออยู่ที่บ้านของคุณลุงมงคล ผู้ที่อุทิศตนเพื่อสืบสานงานศิลป์ให้สิ่งสื่อไปถึงต่างแดน"
ดนตรี จังหวะมันต้องถอน (ปอยฝ้าย)
ผู้กำกับ ด.ช. เคน ทีละดูด

Slide ๓๒

การตัดต่อ (Editing)

อุปกรณ์ที่จำเป็นในการตัดต่อ

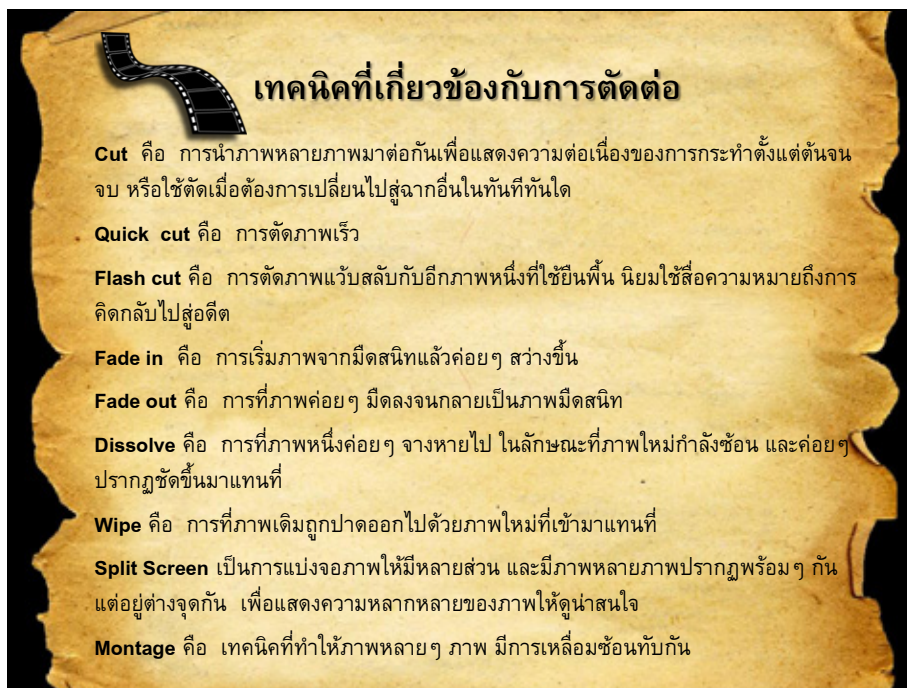
Firewire card (IEEE)

Slide ๓๓

Slide ๓๔

Slide ๓๕

เสียงประกอบสำหรับหนังสือการ์ตูน

ข้อมูล + อารมณ์ = ความทรงจำที่ติดแน่นทนนาน

เสียงพูด (Dialogue) และ เสียงบรรยาย (Narration)

เสียงดนตรี หรือ ดนตรีประกอบ (Music)

เสียงประกอบ (Sound Effect)

ดนตรีประกอบนั้นต้องให้ความสำคัญมากกว่าการแคเอาเพลงอะไรก็ได้ที่เราชอบเปิดคลอไปเฉยๆ การเลือกเสียงหรือดนตรีประกอบที่มีพลังนั้นต้องเกิดจากการ “ฟัง” ที่หลากหลาย และมีจินตนาการที่มากพอทำให้เราสามารถเลือกใช้เพลงประกอบได้อย่างเหมาะสมเพื่อประกอบและเพิ่ม “พลัง” ให้กับหนังสือการ์ตูนของเรา

Slide ๓๖

องค์ประกอบอื่นๆในสารคดี

Graphic

ข้อความ

รูปภาพ

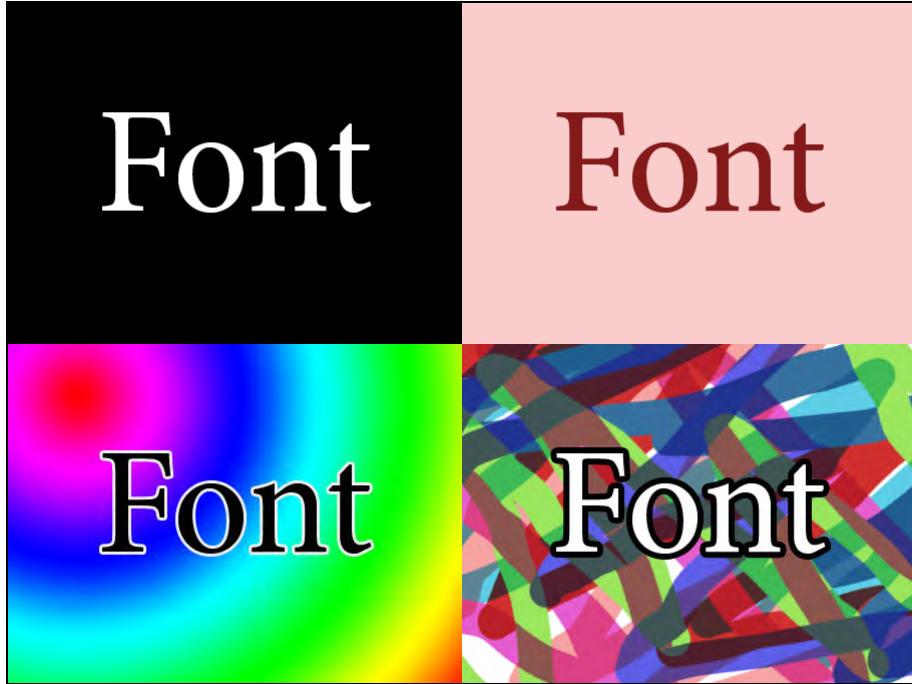
รูปร่าง รูปทรงต่าง ๆ

ฟังคำนี้อยู่เสมอว่าการเพิ่มเติม Graphic ต่าง ๆ ลงไปในตัวหนังสือนั้นควรมีความเหมาะสมและมีความหมายเพื่อการสื่อสารเพราะนอกจากจะไม่เกิดประโยชน์ในการสื่อความแล้วยังจะสร้างความสับสนให้คนอื่นอีกด้วย

Slide ๓๗

Slide ๓๘

Slide ๓๙

ตั้งคำถามจากรื่องราวที่อยากนำเสนอ

“บูเกะยะลอล”

- “บูเกะยะลอล” คืออะไร มีความสัมพันธ์กับ “ยะลา” อย่างไร
 ในเมืองยะลา ยังมีทายาทเก่าเมืองเก่าอยู่จริงหรือ เขาคนนั้นเป็นใคร
 วิถีชีวิตของคนในสมัยก่อนเป็นอย่างไร
 จากอดีตถึงปัจจุบันมีอะไรที่เปลี่ยนแปลงไปบ้าง

(เล่าความรู้สึก แง่คิดของเราต่อประวัติศาสตร์ และเรื่องราวที่ค้นพบ)
 (เราอยากฝากข้อคิดหรือคำถามอะไรให้คุณ)

Slide ๔๐

“บูเกะยะลอล” ฉากที่

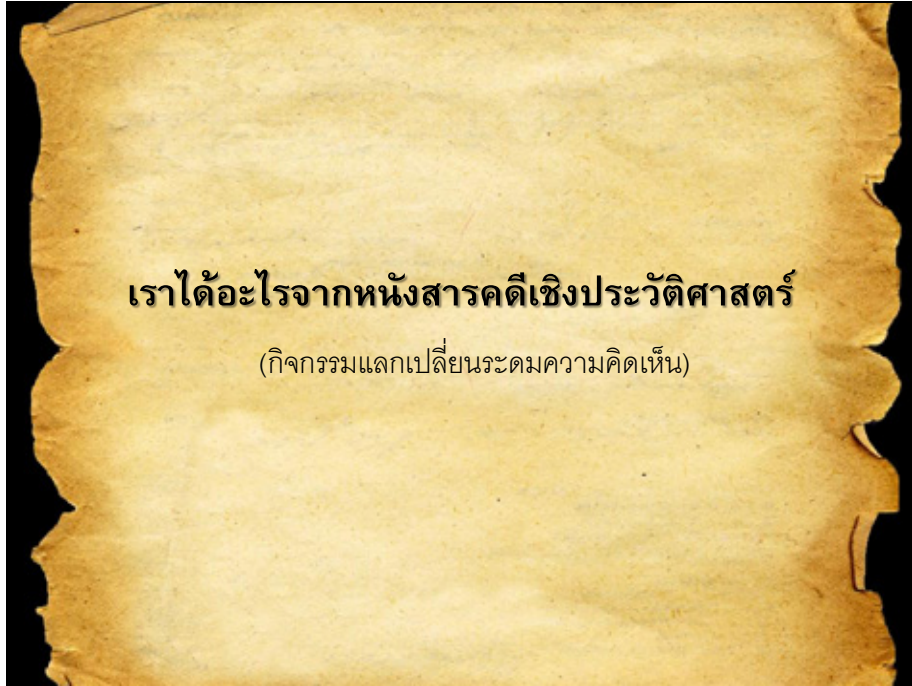
- “บูเกะยะลอล” คืออะไร มีความสัมพันธ์กับ “ยะลา” อย่างไร

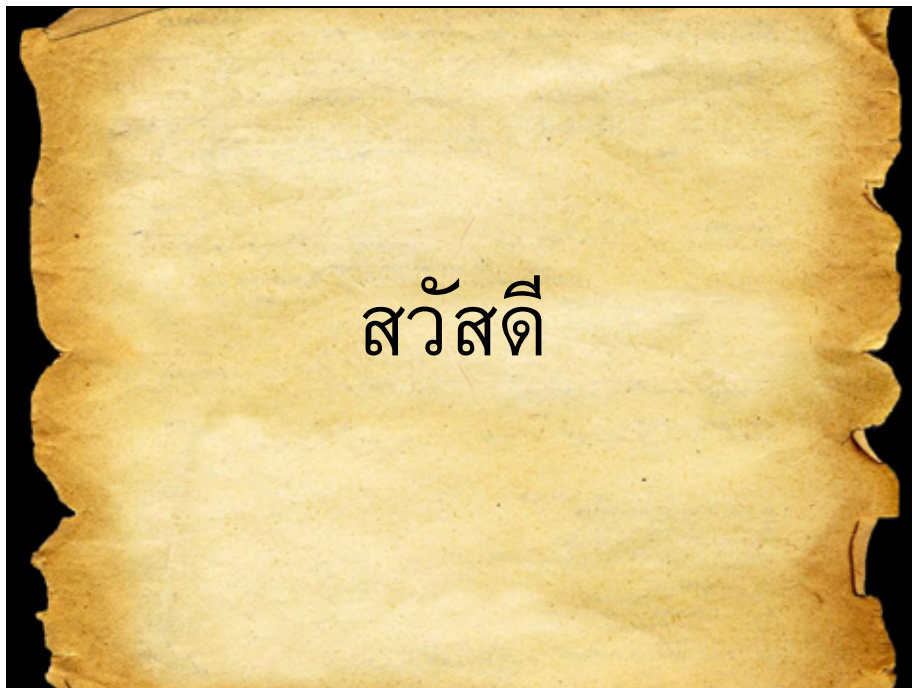
(ภาพสมมติ)

เพลง

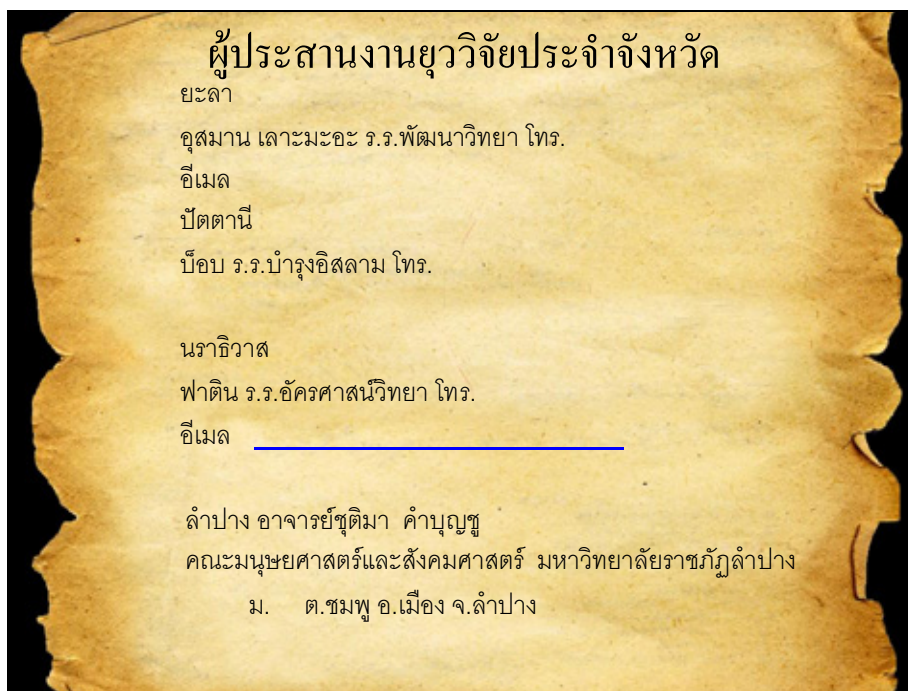
Slide ๔๑

Slide ๔๒

Slide ๔๓

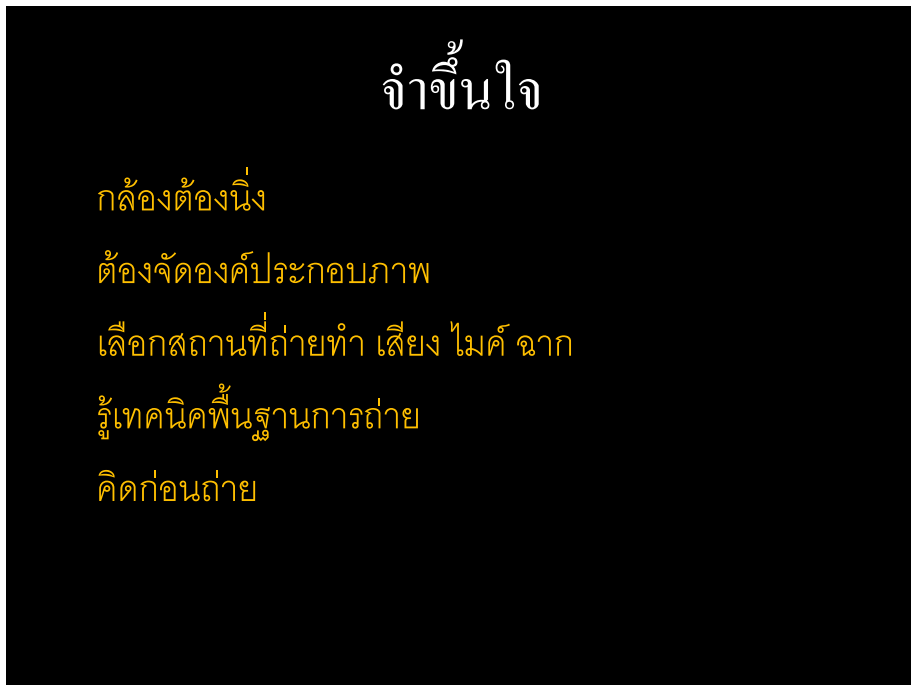

PowerPoint เทคนิคควรรู้สำหรับการถ่ายภาพสารคดี

Slide ๑

Slide ๒

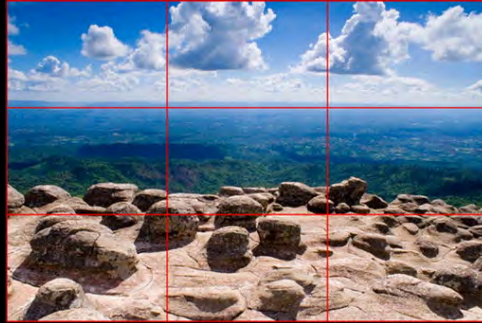

Slide ๓

๑. กว้างต้องนิ่ง

ในขณะที่ถ่ายพื้รักษากว้างให้นิ่งที่สุดเท่าที่จะทำได้
อาจจะใช้ขาตั้งกล้องช่วยให้การถ่ายด้วย

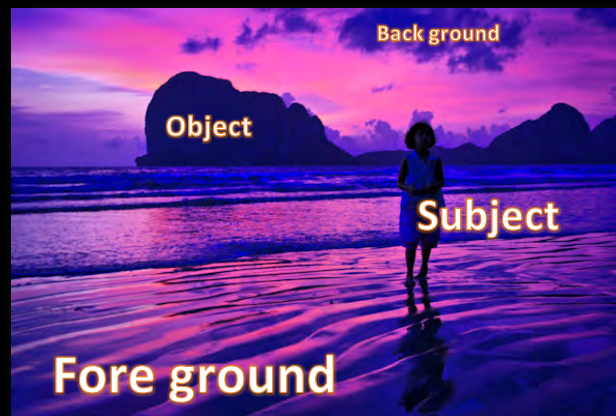
รักษาระดับเส้นขอบฟ้าอยู่เสมอ อย่าให้เอียง

Slide ๔

๒. จัดองค์ประกอบภาพ

การจัดวางวัตถุหรือบุคคลลงไปกรอบสี่เหลี่ยม โดยมุ่งจุดสนใจ
ขอผู้ชมไปยังวัตถุหรือบุคคลนั้นๆ

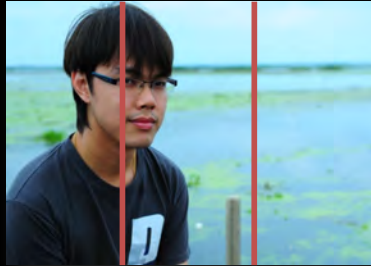

Slide ๕

จัดองค์ประกอบภาพ

กฎสามส่วน

เราจะแบ่งช่องออกเป็นสามส่วนเท่าๆ กันทั้งแนวตั้ง แนวนอน เพื่อวางแบบในส่วนริมซ้ายหรือขวา ขึ้นอยู่กับแบบหันหน้าไปทางใด

Slide ๖

จัดองค์ประกอบภาพ

กฎสามส่วน เน้นความสวยของฟ้าให้สองส่วน พื้นดินหนึ่งส่วน

Slide ๗

จัดองค์ประกอบภาพ

กฎสามส่วน เน้นความสวยด้านล่างให้สองส่วน ท้องฟ้าหนึ่งส่วน

Slide ๘

จัดองค์ประกอบภาพ

จุดตัด ๙ ช่อง วางแบบลงที่จุดตัด เพื่อดึงความสนใจ

Slide ๘

จัดองค์ประกอบภาพ

จุดตัด ๙ ช่อง

Slide ๑๐

๑.เลือกสถานที่

ถ่ายสัมภาษณ์ หน้าต้องไม่มีด ไม่ย้อนแสง

ฉากหลังควรเกี่ยวข้องกับผู้ที่สัมภาษณ์ และไม่รกหูรกตา
ไม่มีสิ่งอื่นมาดึงจุดความสนใจของผู้พูด

ต้องไม่มีเสียงรบกวน หาสถานที่สงบถ่ายสัมภาษณ์
(หากมีเสียงรบกวนขณะสัมภาษณ์ ขอท่านสัมภาษณ์ซ้ำอีกครั้ง)

ใช้ไม้ค้ำจากกล้องไปสัมภาษณ์ เพื่อคุณภาพที่ดีกว่า

Slide ๑๑

ตัวอย่างการสัมภาษณ์

Slide ๑๒

๔.เทคนิคพื้นฐานการถ่าย

ขนาดภาพ (Scene Sizes)

การเคลื่อนไหวกล้อง

การเคลื่อนไหวเลนส์

Slide ๑๓

เทคนิคพื้นฐานการถ่าย

ขนาดภาพ (Scene Sizes)

- Extreme Long Shot
- Long Shot (LS)**
- Medium Shot (MS)**
- Close up Shot (CU)**
- Extra Close Up

Slide ๑๔

เทคนิคพื้นฐานการถ่าย

ขนาดภาพ (Scene Sizes)

Long Shot (LS) ภาพกว้างมาก มักเป็นสถานที่ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
ทำให้รู้ว่าสถานที่แห่งนั้นคือ “ที่ไหน” (Where)

Slide ๑๕

เทคนิคพื้นฐานการถ่าย

ขนาดภาพ (Scene Sizes)

Medium Shot (MS) ภาพขนาดไม่กว้างมาก เห็นฝูงชนเดินไปมา ทำโน่นทำนี่ ทำให้รู้ว่ากำลังทำอะไรกันอยู่ **“ทำอะไร” (What)**

Slide ๑๖

เทคนิคพื้นฐานการถ่าย

ขนาดภาพ (Scene Sizes)

Close up Shot (CU) ภาพขนาดแคบ เห็นรูปร่างหน้าตา เห็นรายละเอียดสิ่งที่ทำ เช่น อากัปกิริยาและอารมณ์ตัวละคร **“ใคร” (Who)**

Slide ๑๗

เทคนิคพื้นฐานการถ่าย

ขนาดภาพ (Scene Sizes)

Extream Close up Shot (ECU) ภาพขนาดแคบมาก เห็นสีหน้าแววตา เห็นรายละเอียด
 สิ่งที่ทำให้เห็นอารมณ์ตัวละครชัดเจน ลวดลายของชุดมโนรา “อย่างไร” (How)

Slide ๑๘

เทคนิคพื้นฐานการถ่าย

การเคลื่อนไหวกล้อง

Slide ๑๙

เทคนิคพื้นฐานการถ่าย

การเคลื่อนไหวกล้อง

เป็นการเคลื่อนไหวกล้องจากจุดศูนย์กลาง จากจุด A ไปจุด B ตามแนว “นอน” โดยที่จุด A และ B ต้องมีวัตถุหรือบุคคลที่ต้องการสื่อ

www.POPPO-RANKING.NET

Slide ๒๐

เทคนิคพื้นฐานการถ่าย

การเคลื่อนไหวกล้อง

เป็นการเคลื่อนไหวกล้องจากจุดศูนย์กลาง จากจุด A ไปจุด B ตามแนว “ตั้ง” โดยที่จุด A และ B ต้องมีวัตถุหรือบุคคลที่ต้องการสื่อ

Slide ๒๑

เทคนิคพื้นฐานการถ่าย

การเคลื่อนเลนส์

Zoom in

Zoom out

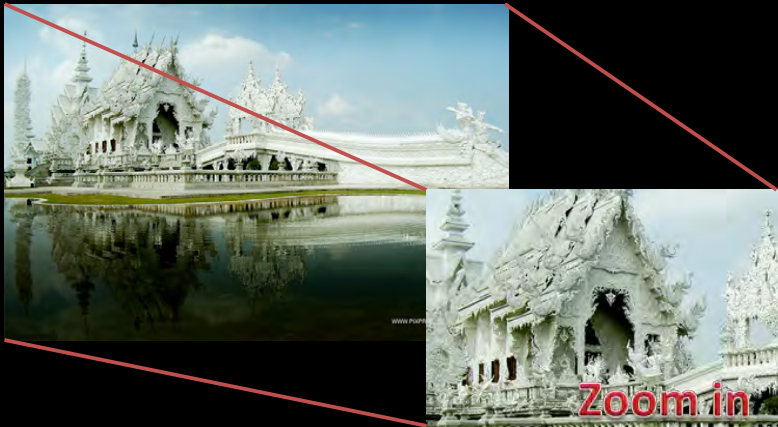
Shift Focus

Slide ๒๒

เทคนิคพื้นฐานการถ่าย

การเคลื่อนไหวเลนส์

เป็นการเคลื่อนไหวเลนส์ของกล้อง เพื่อเปลี่ยนขนาดภาพ
จาก กว้าง เป็น แคบ โดยที่ต้องมีจุดหมายของการ **Zoom in**

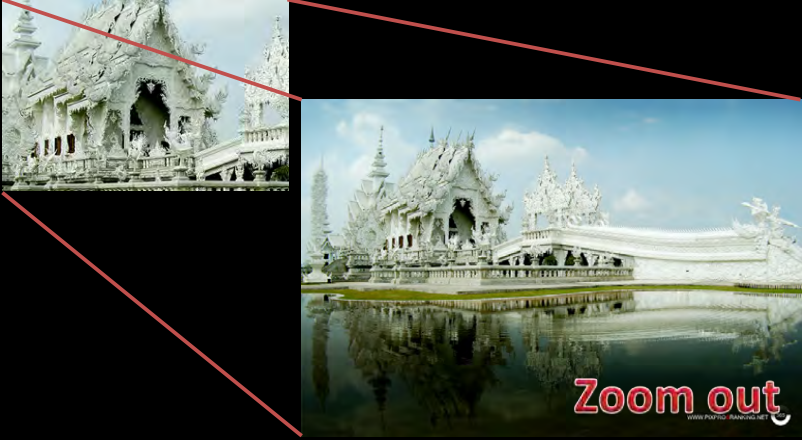

Slide ๒๓

เทคนิคพื้นฐานการถ่าย

การเคลื่อนไหวเลนส์

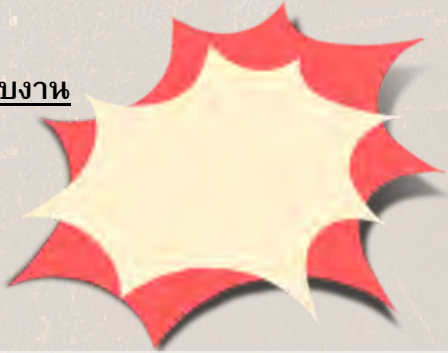
เป็นการเคลื่อนไหวเลนส์ของกล้อง เพื่อเปลี่ยนขนาดภาพ
จาก แคบ เป็น กว้าง โดยที่ต้องมีจุดหมายของการ **Zoom out**

Slide ๒๔

๕.คิดเป็นภาพ

จากบทสารคดี ตัวหนังสือ รูปภาพนิ่งภาพเคลื่อนไหว
คิดก่อน ดูมุมกล้อง ช้อมถ่ายจนคิดว่า **“สื่อได้ตรงที่ตั้งใจ”**

คำชี้แจง

1. ให้ภายในกลุ่มหาหัวข้อเรื่องที่จะทำสารคดีสั้นโดยมีเหตุผลที่น่าทำ
2. แต่ละคนเขียน storyboard ของตนเองตามตัวอย่างด้านล่าง
3. ให้แต่ละคนภายในกลุ่มกำกับภาพและถ่ายทำด้วยตนเองคนละ ๑ shot
4. ภายในแต่ละ shot จะต้องมีความหมายให้คนได้คิด อาจจะมีคำบรรยาย เสียงดนตรีประกอบหรือพิธีกรได้
5. ใช้เทคนิคที่ได้เรียนมา เช่น ขนาดภาพ Long shot , medium shot , close up ร่วมกับการเคลื่อนกล้อง zoom , tilt , pan มาประกอบเพื่อให้สื่อความหมายในแต่ละ shot
6. เมื่อแต่ละคนเขียน story board เสร็จแล้วให้นำมาร้อยเรียงเป็นเรื่องเดียวกันมี ส่วนหน้าเรื่อง เนื้อเรื่อง และสรุปเรื่อง ได้อย่างน่าสนใจ

ตัวอย่าง

ฉากที่ ๑

สื่อความ : ต้องการนำเรื่องให้ผู้ชมได้ทราบประวัติคร่าวๆ ของผู้ให้สัมภาษณ์

เทคนิค : Tilt down จากท้องฟ้ามาให้เห็นพิธีกร

ขนาดภาพ : Medium shot

คำบรรยาย : “ตอนนี้เราก็คืออยู่ที่บ้านของคุณลุงมงคล ผู้ที่อุทิศตนเพื่อสืบสานงานศิลป์ให้เลื่องลือไปถึงต่างแดน”

ดนตรี : จังหวะมันต้องถอน (ปอยฟ้า)

ผู้กำกับ : ด.ช. เคน ทีละจุด

เอกสารแนบที่ ๖ กำหนดการอบรมโรงเรียนทำหนังสือคดีวัฒนธรรมภาคต่าง ๆ

กำหนดการอบรมโรงเรียนทำหนังสือเขตภาคเหนือ

กำหนดการ การอบรมกระบวนการผลิตสารคดี
 โครงการโรงเรียนทำหนังสือสารคดีวัฒนธรรม ปีที่ ๒ เขตภาคเหนือ
วันศุกร์ที่ ๒๙-๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๓ เวลา ๙.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.
 ณ ห้องประชุมบัวตอง มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

วันศุกร์ที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๕๓

๙.๓๐ น.	ลงทะเบียน
๙.๐๐ - ๙.๓๐ น.	อาจารย์ชุตินา คำบุญชู หัวหน้าโครงการยูวีวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จังหวัดลำปาง กล่าวต้อนรับและนำกระบวนการอบรมผลิตสารคดี ครั้งที่ ๑ โครงการโรงเรียนทำหนังสือสารคดีวัฒนธรรม ปีที่ ๒ เขตภาคเหนือ
๙.๓๐ - ๑๐.๐๐ น.	กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ และชี้แจงกำหนดการอบรมกระบวนการผลิตสารคดีครั้งที่ ๑ โรงเรียนทำหนังสือสารคดีวัฒนธรรม ปีที่ ๒ เขตภาคเหนือ โดยนายกิตติคุณ กิตติอมรกุล และนายธนาวัฒน์ วายจูด
๑๐.๐๐ - ๑๐.๓๐ น.	การฝึกปฏิบัติการ(work shop) เรื่อง “เทคนิคการถ่ายทำ การลงพื้นที่เก็บข้อมูล และการสัมภาษณ์”
๑๐.๓๐ - ๑๐.๔๕ น.	รวมกลุ่มแบ่งหัวข้อลงพื้นที่ซ้อม ถ่ายทำ สัมภาษณ์
๑๐.๔๕ - ๑๒.๐๐ น.	แบ่งกลุ่มลงพื้นที่สัมภาษณ์ ถ่ายทำจริง (รอบห้องประชุม)
๑๒.๐๐ - ๑๓.๐๐ น.	รับประทานอาหารกลางวันร่วมกัน
๑๓.๐๐ - ๑๓.๓๐ น.	กิจกรรมกลุ่ม “โชว์ผลงานช่วงเช้าแต่ละกลุ่ม” วิทยากรให้ข้อเสนอแนะ
๑๓.๓๐ - ๑๔.๐๐ น.	กิจกรรมปรับโครงสร้างเตรียมความพร้อมสู่การวางแผนลงพื้นที่ โดยนายสรชัย หนองตรุด และนายธนาวัฒน์ วายจูด
๑๓.๓๐ - ๑๔.๓๐ น.	กิจกรรมกลุ่ม “วางแผนเก็บข้อมูลและถ่ายทำ” วิทยากรเข้าประจำทุกกลุ่ม
๑๔.๓๐ - ๑๔.๔๕ น.	พักรับประทานของว่าง
๑๔.๔๕ - ๑๖.๐๐ น.	นำเสนอโครงร่างสคริปท์ และแผนการเก็บข้อมูลของแต่ละกลุ่ม
๑๖.๐๐ น.	สรุปการอบรม

วันเสาร์ที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๓

- ๘.๓๐ – ๙.๐๐ น. ลงทะเบียน
- ๙.๐๐ – ๑๐.๐๐ น. **(work shop) เรื่อง “เทคนิคการตัดต่อ” ช่วงที่ ๑**
โดย นายสรชัย หนองตรุด นายธนาวัฒน์ วยาจุต
- ๑๐.๐๐ – ๑๐.๑๕ น. พักรับประทานอาหารว่าง
- ๑๐.๐๐ – ๑๒.๐๐ น. แบ่งกลุ่ม **work shop** เทคนิคเฉพาะด้าน
กลุ่มที่ ๑ เทคนิคการตัดต่อ โดย วิทยากรทีมตัดต่อ
กลุ่มที่ ๒ เทคนิคการถ่ายภาพ โดย วิทยากรทีมถ่ายภาพ
กลุ่มที่ ๓ เทคนิคการเขียนสคริปต์และอัดเสียงบรรยาย โดย วิทยากรทีม สคริปต์
และบทบรรยาย
- ๑๒.๐๐ – ๑๒.๓๐ น. รับประทานอาหารกลางวันเป็นกลุ่ม (ส่งตัวแทนกลุ่มมารับอาหารกลางวัน)
- ๑๒.๓๐ – ๑๔.๐๐ น. **(work shop) เรื่อง “เทคนิคการตัดต่อ” ช่วงที่ ๒**
โดย นายสรชัย หนองตรุด นายธนาวัฒน์ วยาจุต
- ๑๔.๓๐ – ๑๕.๐๐ น. นำเสนอ **TEASER** หนึ่ง (ตัวอย่างหนึ่งของแต่ละโรงเรียน)
โดยนายเกินศักดิ์ ศรีสวย และคณะ
- ๑๕.๐๐ – ๑๕.๓๐ น. แบ่งกลุ่มพบพี่เลี้ยงประจำกลุ่มติดตามงานความคืบหน้า
- ๑๕.๓๐ – ๑๖.๐๐ น. สรุปการอบรมโครงการโรงเรียนทำหนังสือสารคดี
โดยดร.จุฬารักษ์ มาเสถียรวงศ์ รองผู้อำนวยการสถาบันรามจิตติ
- ๑๖.๐๐ น. เดินทางกลับบ้านโดยสวัสดิภาพ

* การแต่งกายนักเรียนใส่ชุดประจำโรงเรียน

* คุณครูพี่เลี้ยงเข้าร่วมกระบวนการอบรมพร้อมกับผู้เรียนทุกชั้นตอน

กำหนดการอบรมโรงเรียนทำหนังสือเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กำหนดการ การอบรมกระบวนการผลิตสารคดี ครั้งที่ ๑
 โครงการโรงเรียนทำหนังสือสารคดีวัฒนธรรม ปีที่ ๒ เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
วันอังคารที่ ๙ พฤศจิกายน – วันพุธที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ เวลา ๙.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.
 ณ ห้องประชุม มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

วันอังคารที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๓

๙.๓๐ น.	ลงทะเบียน
๙.๐๐ น.	แนะนำกระบวนการอบรมผลิตสารคดี ครั้งที่ ๑ โครงการโรงเรียนทำหนังสือสารคดีวัฒนธรรม ปีที่ ๒ เขตภาคอีสาน โดย นายคัมภีร์ วชิรเชื่อนพันธ์
๙.๑๐ – ๙.๓๐ น.	อาจารย์ ดร.ประสพสุข ฤทธิเดช หัวหน้าโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม กล่าวต้อนรับ
๙.๓๐ – ๑๐.๐๐ น.	กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ และชี้แจงกำหนดการอบรมกระบวนการผลิตสารคดี ครั้งที่ ๑ โรงเรียนทำหนังสือสารคดีวัฒนธรรม ปีที่ ๒ เขตภาคอีสาน โดยนายธนาวัฒน์ วายจุต และนายเก็นศักดิ์ ศรีสวຍ
๑๐.๐๐ – ๑๑.๓๐ น.	<u>(work shop) “การลงพื้นที่เก็บข้อมูล และการตั้งคำถาม”</u> โดย ดร.จุฬากรณี มาเสถียรวงศ์ นายสรรัชย์ หนองตรุด และนายเก็นศักดิ์ ศรีสวຍ
๑๑.๓๐ – ๑๑.๔๕ น.	พักรับประทานอาหารว่าง
๑๑.๔๕ – ๑๒.๐๐ น.	กิจกรรมการตั้งคำถามเตรียมความพร้อมสู่การวางแผนลงพื้นที่ โดยนายสรรัชย์ หนองตรุด และนายธนาวัฒน์ วายจุต
๑๒.๐๐ – ๑๓.๐๐ น.	รับประทานอาหารกลางวันร่วมกัน
๑๓.๐๐ – ๑๔.๐๐ น.	(work shop) เรื่อง “กระบวนการและเทคนิคการถ่ายทำ การลงพื้นที่ภาคสนาม” โดย นายธนาวัฒน์ วายจุต นายจิรศักดิ์ อุดหนุน และนายสรรัชย์ หนองตรุด
๑๔.๐๐ – ๑๖.๐๐ น.	แบ่งกลุ่มลงพื้นที่ถ่ายทำจริง (๑ กลุ่ม ๑ เรื่องเล่า)
๑๖.๐๐ – ๑๖.๓๐ น.	สรุปการอบรม นัดหมายกิจกรรมช่วงเย็น
๑๗.๓๐ น.	รับประทานอาหารเย็นร่วมกัน
๑๘.๓๐ – ๒๐.๓๐ น.	ฉายผลงาน “ปล่อยของ ลองโซว์” (ให้ข้อเสนอแนะการถ่ายทำโดยวิทยากร)
๒๐.๓๐ น.	นัดหมายกิจกรรมวันพรุ่งนี้ (สวดมนต์ เข้านอน)

วันพุธที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๓

- ๘.๓๐ น. ลงทะเบียน
- ๙.๐๐ – ๙.๓๐ น. กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ และชี้แจงกำหนดการอบรมกระบวนการผลิตสารคดี ครั้งที่ ๑ โรงเรียนทำหนังสือสารคดีวัฒนธรรม ปีที่ ๒ เขตภาคอีสาน
โดยนายนายธนาวัฒน์ วายจุต และนายเกินศักดิ์ ศรีสวຍ
- ๙.๓๐ – ๑๑.๐๐ น. การฝึกปฏิบัติการ (work shop) เรื่อง “เทคนิคการตัดต่อ การเลือกดนตรีประกอบ การใส่เอฟเฟกต์” โดย นายสรรัชย์ หนองตรุด
นายธนาวัฒน์ วายจุต และนายจิรศักดิ์ อุดหนุน
- ๑๑.๐๐ – ๑๑.๑๕ น. พักรับประทานอาหารว่าง
- ๑๑.๑๕ – ๑๒.๐๐ น. กิจกรรมปรับโครงสร้างเตรียมความพร้อมสู่การวางแผนลงพื้นที่
โดย นายสรรัชย์ หนองตรุด และนายธนาวัฒน์ วายจุต
- ๑๒.๐๐ – ๑๓.๐๐ น. รับประทานอาหารกลางวันร่วมกัน
- ๑๓.๐๐ – ๑๓.๓๐ น. การวางแผนการเก็บข้อมูล และถ่ายทำ โดย นายสรรัชย์ หนองตรุด
- ๑๓.๓๐ – ๑๔.๓๐ น. กิจกรรมกลุ่ม “วางแผนเก็บข้อมูลและถ่ายทำ” วิทยากรเข้าประจำทุกกลุ่ม
- ๑๔.๓๐ – ๑๕.๓๐ น. นำเสนอโครงสร้าง และแผนการเก็บข้อมูลของแต่ละกลุ่ม
- ๑๕.๓๐ – ๑๖.๐๐ น. สรุปการอบรม
- ๑๖.๐๐ น. เดินทางกลับบ้านโดยสวัสดิภาพ

* การแต่งกายนักเรียนใส่ชุดพละประจำโรงเรียน (วันที่ ๑) และกางเกงขายาวรองเท้าผ้าใบ (วันที่ ๒)

* คุณครูที่เลี้ยงเข้าร่วมกระบวนการอบรมพร้อมกับผู้เรียนทุกชั้นตอน

กำหนดการอบรมโรงเรียนทำหนังเขตภาคกลางและตะวันตก

กำหนดการ การอบรมกระบวนการผลิตสารคดี ครั้งที่ ๑
 โครงการโรงเรียนทำหนังสารคดีวัฒนธรรม ปีที่ ๒ เขตภาคกลาง
วันเสาร์ที่ ๒๒ มกราคม – วันอาทิตย์ที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๕๔
 ณ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา

วันเสาร์ที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๕๔

- ๙.๓๐ – ๙.๐๐ น. ลงทะเบียน
- ๙.๐๐ น. แนะนำกระบวนการอบรมผลิตสารคดี
ครั้งที่ ๑ โครงการโรงเรียนทำหนังสารคดีวัฒนธรรม ปีที่ ๒ เขตภาคกลาง
โดย นายเก็นศักดิ์ ศรีสวย
- ๙.๑๐ – ๙.๓๐ น. รองศาสตราจารย์ดวงพร คำคุณวัฒน์ ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย กล่าว
ต้อนรับคณะครูและนักเรียนที่เข้าร่วมอบรม
- ๙.๓๐ – ๑๐.๐๐ น. กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ “เร้าพลังกลุ่ม โรงเรียนทำหนังภาคกลาง”
โดยนายคู่บุญ ศกุนตนา และคณะ
- ๑๐.๓๐ – ๑๑.๓๐ น. **(work shop) “เทคนิคเก็บภาพอย่างไรให้หนังสารคดีสวยไม่แพ้มือโปร”**
โดย นายธนาวัฒน์ วายจุต และนายจิรศักดิ์ อุดหนุน
- ๑๑.๓๐ – ๑๑.๔๕ น. พักรับประทานอาหารว่าง
- ๑๑.๔๕ – ๑๒.๓๐ น. **(work shop) “กลยุทธ์การเขียนสคริปท์หนังสารคดีอย่างเขียน”**
โดย ดร.จุฬารัตน์ มาเสถียรวงศ์ และนายสรรัชต์ หนองตรุด
- ๑๒.๓๐ – ๑๓.๐๐ น. พักรับประทานอาหารกลางวันเป็นกลุ่ม (ส่งตัวแทนกลุ่มมารับอาหารกลางวัน)
- ๑๓.๐๐ – ๑๓.๓๐ น. กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ “แบ่งกลุ่มโรงเรียนทำหนังทะยานสู่ Hollywood”
โดยนายคู่บุญ ศกุนตนา และคณะ
- ๑๓.๓๐ – ๑๔.๓๐ น. **(work shop) “เทคนิคการคิดเป็นภาพ”**
โดย นายสรรัชต์ หนองตรุด
- ๑๔.๓๐ – ๑๖.๐๐ น. **(work shop) “ผู้กำกับมือใหม่ one-man/ one-short”** แบ่งกลุ่มลงพื้นที่ถ่ายทำจริง (๑
กลุ่ม ๑ เรื่อง) โดย นายสรรัชต์ หนองตรุดและนายเก็นศักดิ์ ศรีสวย
- ๑๖.๓๐ น. นัดหมายกิจกรรมช่วงเย็น โดย นายเก็นศักดิ์ ศรีสวย
- ๑๗.๐๐ – ๑๗.๓๐ น. รับประทานอาหารเย็นเป็นกลุ่ม (ส่งตัวแทนกลุ่มมารับอาหารเย็น)
- ๑๗.๓๐ – ๑๘.๐๐ น. กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ โดยนายคู่บุญ ศกุนตนา และคณะ
- ๑๘.๐๐ – ๒๐.๓๐ น. **ฉายผลงานสารคดี ๑ กลุ่ม ๑ เรื่อง**
(ให้ข้อเสนอแนะการถ่ายทำโดยผู้กำกับ พิธีกรโทรทัศน์ และนักสารคดีชื่อดัง)

- ๒๐.๓๐ – ๒๐.๔๕ น.   สรุปกิจกรรม **one-man/ one-short** โดย นายสรราชย์ หนองตรุด
 ๒๐.๔๕ น.   นัดหมายกิจกรรมวันพรุ่งนี้ (แยกย้ายกันกลับที่พัก ณ บ้านผู้หว่าน สามพราน)
 โดย นายเกินศักดิ์ ศรีสวาย

อาทิตย์ที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๕๔

- ๖.๓๐ – ๗.๐๐ น.   โยคะรับอรุณ โดย วิทยากรผู้เชี่ยวชาญการเล่นโยคะมานานับ ๑๐ ปี
 ๗.๐๐ – ๘.๓๐ น.   กิจกรรมส่วนตัว รับประทานอาหารเช้า
 ๘.๓๐ น.   พร้อมเพรียงกัน ณ ห้องประชุมเอนกประสงค์
 ๘.๓๐ – ๙.๐๐ น.   กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ **“เร้าพลังกลุ่ม โรงเรียนทำหนังสือภาคกลาง”**
 โดยนายคู้บุญ ศกุนตนาท และคณะ
 ๙.๐๐ – ๑๐.๐๐ น.   **(work shop) เรื่อง “เทคนิคการตัดต่อเบื้องต้น”**
 โดย นายสรราชย์ หนองตรุด นายธนาวัฒน์ วยาจตุ
 ๑๐.๐๐ – ๑๐.๑๕ น.   พักรับประทานอาหารว่าง
 ๑๐.๐๐ – ๑๑.๓๐ น.   แบ่งกลุ่ม **work shop** เทคนิคเฉพาะด้าน
 กลุ่มที่ ๑ เทคนิคการตัดต่อ โดย วิทยากรทีมตัดต่อ
 กลุ่มที่ ๒ เทคนิคการถ่ายภาพ โดย วิทยากรทีมถ่ายภาพ
 กลุ่มที่ ๓ เทคนิคการเขียนสคริปท์และอัดเสียงบรรยาย โดย วิทยากรทีมสคริปท์
 ๑๑.๓๐ – ๑๒.๓๐ น.   รับประทานอาหารกลางวันเป็นกลุ่ม (ส่งตัวแทนกลุ่มมารับอาหารกลางวัน)
 ๑๒.๓๐ – ๑๔.๐๐ น.   นำเสนอ **TEASER** หนังสือ (ตัวอย่างหนึ่งของแต่ละโรงเรียน)
 โดยนายคู้บุญ ศกุนตนาท และคณะ
 ๑๔.๐๐ – ๑๕.๐๐ น.   แบ่งกลุ่มพบพี่เลี้ยงประจำกลุ่ม
 ๑๕.๐๐ – ๑๕.๓๐ น.   สรุปการอบรมและมอบทุนโครงการโรงเรียนทำหนังสือสารคดี
 โดย อาจารย์ ดร.อมรวิชัย นาคกรทรรพ ผู้อำนวยการสถาบันรามจิตติ
 ๑๕.๓๐ น.   เดินทางกลับบ้านโดยสวัสดิภาพ

* การแต่งกายนักเรียนใส่ชุดพลประจำโรงเรียน (วันที่ ๑) และกางเกงขายาวรองเท้าผ้าใบ (วันที่ ๒)

* คุณครูพี่เลี้ยงเข้าร่วมกระบวนการอบรมพร้อมกับผู้เรียนทุกชั้นตอน

เอกสารแนบที่ ๗ สื่อการสอนออนไลน์

เรียนรู้คู่คมเลนส์ ตอนที่ ๑

เนื้อหานำเสนอเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ที่ผ่านกระบวนการผลิตสื่อสารคดีหรือการเรียนรู้คู่คมเลนส์ โดยได้นำเสนอผลงานของกลุ่มยูววิจัยที่ผ่านประสบการณ์ผลิตสื่อสารคดีทางวัฒนธรรมในจังหวัดน่านของพื้นที่ภาคเหนือและสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

สื่อการสอนออนไลน์เรียนรู้คู่คมเลนส์ ตอนที่ ๑

เรียนรู้คู่คุณเลนส์ ตอนที่ ๒

เนื้อหานำเสนอเกี่ยวกับความรู้เบื้องต้นของกระบวนการถ่ายทำสารคดีโดยเฉพาะลักษณะการถ่ายภาพในรูปแบบต่างๆ อาทิ ภาพขนาดกว้างมาก ภาพขนาดกลาง ภาพระยะใกล้

<p>Scene Sizes : ขนาดภาพ</p> <p>ขนาดต่างๆ ของภาพ ที่จะต้องมีขนาดลดหลั่นกันไป เพื่อการสื่อความหมายด้วยภาษาภาพได้อย่างเหมาะสมและสั้นไหล</p>	
<p>(Extreme Long Shot)</p> <p>ภาพระยะไกล เป็นการกำหนดลักษณะภาพที่มีรับภาพกว้างมาก เป็นการนำเสนอภาพให้เห็น กิจกรรมหรือสถานที่โดยกว้าง</p>	<p>(Extreme Long Shot)</p> <p>ภาพระยะไกล เป็นการกำหนดลักษณะภาพที่มีรับภาพกว้างมาก เป็นการนำเสนอภาพให้เห็น กิจกรรมหรือสถานที่โดยกว้าง</p>
<p>Long Shot (LS)</p> <p>เป็นการถ่ายภาพในระยะไกลเช่นกันแต่ไม่เท่าแบบแรก สามารถเล่าเรื่องราวเพื่อให้ผู้ชมได้ทราบรายละเอียดที่ปรากฏในฉากว่าเป็น "ที่ใด" (WHERE)</p>	<p>Long Shot (LS)</p> <p>เป็นการถ่ายภาพในระยะไกลเช่นกันแต่ไม่เท่าแบบแรก สามารถเล่าเรื่องราวเพื่อให้ผู้ชมได้ทราบรายละเอียดที่ปรากฏในฉากว่าเป็น "ที่ใด" (WHERE)</p>
<p>Medium Shot (MS)</p> <p>เป็นการกำหนดภาพในขนาดปานกลาง แสดงให้เห็นว่ากำลัง "ทำอะไร" : (WHAT)</p>	<p>Medium Shot (MS)</p> <p>เป็นการกำหนดภาพในขนาดปานกลาง แสดงให้เห็นว่ากำลัง "ทำอะไร" : (WHAT)</p>

Close up Shot (CU)
 ภาพระยะใกล้ เป็นการกำหนดภาพที่เน้นสิ่งที่ถ่ายให้
 ผู้ชมได้เห็นรายละเอียดอย่างชัดเจนว่า "เป็นใคร" (WHO)

Extreme Close Up
 ภาพระยะใกล้มาก เป็นการนำเสนอรายละเอียดที่ชัดเจน
 และสื่ออารมณ์ให้ผู้ชมให้รู้ว่า "รู้สึกอย่างไร" (HOW)

LS : WHERE ?
 ที่ไหน

ECU : HOW ?
 รู้สึก...อย่างไร

MS : WHAT ?
 ทำอะไร

CU : WHO ?
 เขา...คือใคร

สื่อการสอนออนไลน์เรียนรู้คู่คุณเลนส์ ตอนที่ ๒

เรียนรู้คู่คมเลนส์ ตอนที่ ๓

เนื้อหาแนะนำเสนอเกี่ยวกับสิ่งที่ควรตระหนักในการถ่ายทำขณะลงพื้นที่จริง อาทิ ภาพบรรยากาศในพื้นที่ กิจกรรมของคนในชุมชนที่สามารถถ่ายทอดเรื่องราวของวิถีชีวิต และเนื้อหาที่น่าสนใจเกี่ยวกับสมดุลของสีที่มีผลต่อความรู้สึกของภาพ กฎของการถ่ายภาพ เช่น กฎสามส่วน การจัดเส้นขอบฟ้าและเส้นนำสายตา และอื่นๆ

สื่อการสอนออนไลน์เรียนรู้คู่คมเลนส์ ตอนที่ ๓

ที่ RJ ๐๑๐๔/๒๕๕๕

๓๐ มกราคม ๒๕๕๕

เรื่อง โครงการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้และเครือข่ายในพื้นที่ภาคใต้
ด้วยกระบวนการเรียนรู้ผ่านสื่อสารคดี : โรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม

เรียน อธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรม

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานฉบับสมบูรณ์ ของโครงการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนในจังหวัดชายแดน
ภาคใต้และเครือข่ายในพื้นที่ภาคใต้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ผ่านสื่อสารคดี : โรงเรียนทำหนัง
วัฒนธรรม จำนวน ๑๐ เล่ม

ซีดี-รวมข้อมูล ซีดี-รวมหนังสือสารคดีของยูวิจัย และซีดี-รวมหนังสือสารคดีที่เข้าร่วมประกวด
ในงานมหกรรมโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม จำนวน ๒ ชุด

ตามที่กรมส่งเสริมวัฒนธรรมได้ให้ทุนสนับสนุนในการดำเนินการวิจัยโครงการพัฒนาศักยภาพ
เด็กและเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้และเครือข่ายในพื้นที่ภาคใต้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ผ่าน
สื่อสารคดี : โรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม ตามสัญญาที่ ๑/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ขณะนี้ได้
ดำเนินการวิจัยตามโครงการเสร็จสิ้นตามแผนการดำเนินงานแล้ว จึงขอจัดส่งรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์
และ ขอเบิกเงินงวดที่ ๓ เป็นจำนวนเงิน ๖๘๙,๗๐๐ .๐๐ บาท (หกแสนแปดหมื่นเก้าพันเจ็ดร้อยบาทถ้วน)
ตามที่ได้รับอนุมัติโครงการ

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาและโปรดอนุมัติด้วย จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.อมรวิชัย นาคกรทรัพย์)

หัวหน้าโครงการ

โครงการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชน
ในจังหวัดชายแดนภาคใต้และเครือข่ายในพื้นที่ภาคใต้
ด้วยกระบวนการเรียนรู้ผ่านสื่อสารคดี :

โรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

จัดทำโดย

สถาบันรามจิตติ

คู่มือทำหนังสือสารคดีประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

สถาบันรามจิตติ
RAMAJITTI INSTITUTE

ทำไมต้องทำหนังสือสารคดี

ถ้าถามว่าใครไม่เคยดู “สารคดี” บ้าง คงมีคนยกมือเพียงคนเดียว คือคนที่ไม่รู้ว่าที่เคยดูนั้นเรียกว่าสารคดีเท่านั้นเอง ภาพยนตร์สารคดีเป็นสิ่งที่เราพบเห็นผ่านตาในโทรทัศน์อยู่บ่อยๆ ที่สารคดีเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายนี้เพราะเป็นสื่อที่นำเสนอให้ผู้ชมได้รับความรู้ ในรูปแบบที่น่าสนใจ สามารถเล่าผ่านภาพและเสียงให้ผู้ชมรู้สึกเพลิดเพลิน สามารถนำสาระความรู้ที่หนาเป็นปึกที่แค่คนอ่านเห็นก็ส่ายหน้ามาโลดแล่นเป็นภาพและเสียงบนหน้าจอให้ผู้ชมดูได้ไม่รู้เบื่อทั้งๆ ที่เนื้อหาปริมาณเท่ากันดังที่วาทกรรมอมตะได้กล่าวไว้ว่า

“ภาพหนึ่งภาพสามารถแทนคำพูดได้เป็นพัน ๆ คำ”

ในการผลิตสารคดีนั้นต้องอาศัยการสืบค้นและวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอเรื่องราวอย่างเป็นขั้นเป็นตอน จึงเป็นที่น่าสนใจว่าถ้านำกระบวนการทางสารคดีนี้มาเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ที่จะใช้ในการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจะช่วยเพิ่มพลังในการเรียนรู้ได้อย่างไร และในท้ายที่สุดของกระบวนการเรายังได้หนังสือสารคดีที่เป็นผลงานจากการศึกษาและเล่าเรื่องในมุมมองของเด็กๆเองอีกด้วย

การผลิตภาพยนตร์สารคดียังไม่มีหลักสูตรที่ตายตัว จึงสามารถปรับเปลี่ยนพลิกแพลงการนำเสนอได้หลากหลาย หนังสือเล่มนี้ไม่ได้เป็นตำราที่ถูกต้องตายตัว แต่เป็นการนำเสนอให้เห็นหลักและขั้นตอนในการทำงานในการผลิตภาพยนตร์สารคดีที่เก็บเกี่ยวจากประสบการณ์ทำงานในการผลิตภาพยนตร์สารคดีที่ผ่านมา ผ่านการพูดคุย รวบรวมข้อความจากบทความ หนังสือ และผู้รู้หลายๆท่าน ซึ่งจะเป็นการผนวกกับขั้นตอนและระเบียบวิธีวิจัยทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเพื่อค้นหาและย้อนรอยกลับไปสู่ออดีตเพื่อเข้าใจในความเป็นมาเป็นไป เห็นความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงหลากหลาย อันจะนำไปสู่การสัมผัสที่ซาบซึ้งในความงดงาม ของประวัติศาสตร์ เพื่อที่จะสร้างเป็นเส้นทางในการก้าวเดินไปสู่อนาคต

เรื่อง	หน้า
เรื่องนำรู้จักก่อนสร้างหนังสือคดี	5
- สารคดีประวัติศาสตร์ท้องถิ่น	6
- การคิดเป็นภาพ	9
เทคนิคสำหรับนักเขียนบทสารคดีและฝ่ายข้อมูล	10
- Professional Tip: นักเขียนบทสารคดี	13
- รูปแบบการเขียนบทสารคดี	16
เทคนิคการถ่ายทำสำหรับตากล้อง	18
- การสื่อความหมายด้วยภาษาของภาพ	18
- การเคลื่อนไหวของกล้อง	20
- การเคลื่อนไหวของเลนส์	22
- ระดับมุมมองกล้อง	23
- Professional Tip: นักเขียนบทสารคดี	24
เทคนิคสำหรับนักพากย์เสียง	28
เทคนิคสำหรับนักตัดต่อ	29
- เสียงประกอบสำหรับหนังสือคดี	32
- Graphic	33

เรื่องน่ารู้ก่อนสร้างหนังสารคดี

สารคดี คืออะไร?

สารคดี คือการนำเอาข้อมูลหรือข้อเท็จจริงมานำเสนอในสัดส่วนที่ลงตัวระหว่างเนื้อหากับวิธีการนำเสนอไม่ให้น่าเบื่อหรือขาดเนื้อหาเกินไป มีการตั้งคำถามในประเด็นที่ดึงความสนใจและนำเสนออย่างกลมกลืน เพื่อให้คนเกิดความ “สนใจ” และติดตามอย่าง “เพลินเพลิน”

สารคดีทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม คือการถ่ายทอดให้เห็นความงาม...แล้วความงามอยู่ตรงไหน? ความงามนั้นมี 2 แบบ คือจากรูปลักษณ์ภายนอกที่สัมผัสได้ด้วยตา คือ ลวดลาย สี สัน รูปร่าง เป็นตัวตกแต่ง และความงามที่แฝงอยู่ภายในอันจะสัมผัสได้ด้วยจิตใจ เหมือนตั้งเจดีย์โบราณนอกจากมีลวดลายอันวิจิตรงดงามแล้ว ศรัทธาของผู้สร้าง จริยวัตรอันงดงามของศาสนิกชน ยังจะสร้างให้เกิดความมหัศจรรย์ใจแก่ผู้พบเห็นได้ยิ่งกว่า ดังคำกล่าวที่ว่า

“ความมหัศจรรย์ของมนุษย์ น่าสนใจกว่าสถานที่เสมอ”

สารคดีทางประวัติศาสตร์นี้จะเป็นการรวมความงามทั้งสองอย่างเข้าด้วยกัน เพื่อถ่ายทอดความประทับใจ ความภาคภูมิใจ ความรู้สึกหวงแหนต่อสิ่งที่มีคุณค่านี้ให้แก่คนอื่นต่อๆ กันไป

ในการสร้างสารคดีที่สมบูรณ์นั้น จำเป็นต้องสร้าง “มิติ” ให้ผู้ชมได้สัมผัสความงามครบทุกด้าน ซึ่งสารคดีของเราต้องมีมิติ 3 ด้านคือ

ด้านกว้าง หมายถึงการเสนอเรื่องราวรอบด้านหรือประเด็นสำคัญที่ล้อมรอบตัวข้อมูลที่จะนำเสนอ

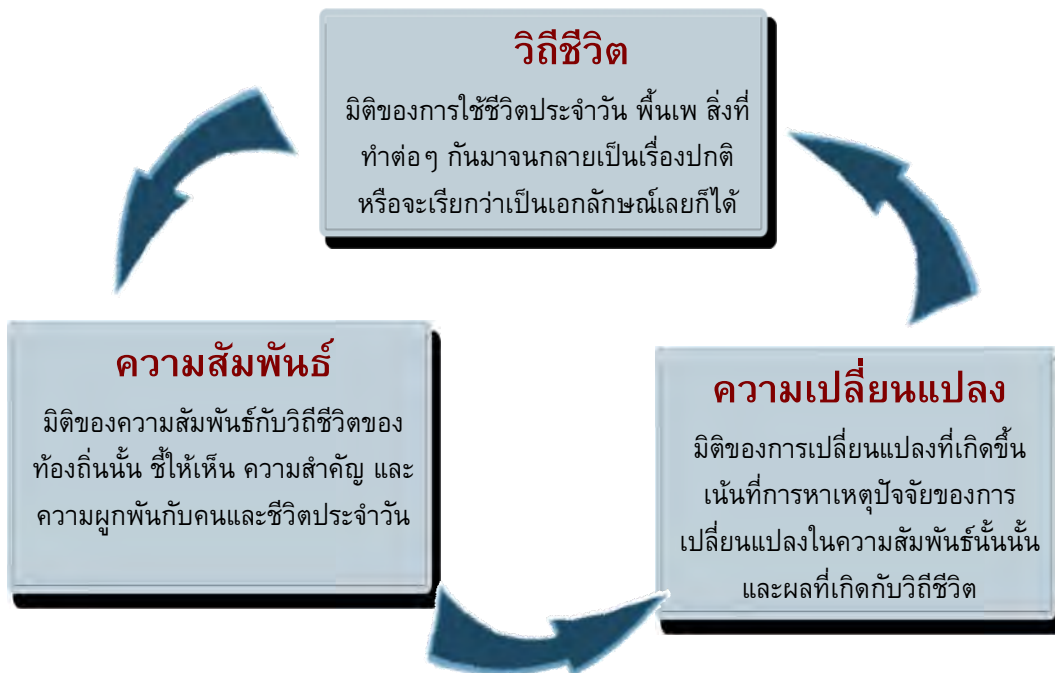
ด้านยาว หมายถึง การนำเสนอภาพที่ทำให้มองเห็นความเป็นมาที่ยาวไกลจากอดีตสู่ปัจจุบัน

ด้านลึก หมายถึงการนำเสนอเรื่องที่ลึกซึ้งลงไปในจิตวิญญาณของผู้คนที่มีความผูกพันอยู่กับสิ่งนั้นๆ ซึ่งก่อให้เกิดความรู้สึกด้านใดด้านหนึ่ง ซึ่งหลักคิดทั้ง 3 ด้านนี้ต้องเกาะไปกับแก่นเรื่องอันหมายถึงข้อคำถามหลัก หรือประเด็นหลักของเรื่อง หรือหัวข้อของงานวิจัย

สารคดีประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

สารคดีเชิงประวัติศาสตร์นั้นสามารถพบเห็นได้บ่อยๆ ทางโทรทัศน์ โดยเฉพาะประวัติศาสตร์ชาติไทยนั้น(ที่เต็มไปด้วยประวัติการรบกับพม่า) นั้นมักออกมาเป็นสารคดีเรื่องใหญ่ถล่มการ แต่การทำสารคดีนั้นไม่ได้จำเป็นต้องเป็นเรื่องใหญ่ระดับชาติเสมอไป ประวัติศาสตร์ระดับท้องถิ่นที่ใกล้ตัวกว่าก็ย่อมนำมาสร้างเป็นสารคดีที่ดีได้

สารคดีทางประวัติศาสตร์นั้นยังมีศัพท์เวิร์ดอยู่อีก 3 คำ นั่นคือ **วิถีชีวิต** **ความสัมพันธ์** และ **ความเปลี่ยนแปลง** สามคำนี้เรียกได้ว่าเป็นแกนในการทำสารคดีประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเลยก็ว่าได้

การทำหนังสือสารคดีนั้นแน่นอนว่าจะไม่สามารถเสร็จด้วยตัวคนเดียวได้ การทำสารคดีจึงต้องสร้างทีมงานที่รู้จักกันเหมือนชิ้นส่วนตัวต่อที่มารวมกันอย่างลงตัว มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ตามความสามารถของลูกทีมแต่ละคน ตามนี้

ช่างภาพ ผู้เก็บภาพเหตุการณ์ สถานที่ หรือ การสัมภาษณ์บุคคล สร้างสรรค์มุกกลิ้ง พิสดารดึงดูดผู้ชม

ผู้ลำดับภาพหรือทีมงานตัดต่อ เป็นผู้ลำดับ เรื่องราวด้วยภาพที่บันทึกมา เชี่ยวชาญการ ตัดต่อใส่เสียงเลือกฉากให้ตัวสารคดี

ผู้บรรยายหรือพิธีกร นักพากย์ผู้ใช้น้ำเสียง ชับกล่อมเรื่องราวให้ผู้ชมเข้าใจเนื้อหาของ สารคดี

ฝ่ายข้อมูล ถุกความรู้ของทีมที่จะช่วยเรื่อง การหาข้อมูลหรือรวบรวมข้อมูลทุกอย่างที่จะ ใช้ในการผลิตสารคดี

ผู้เขียนบทสารคดี เป็นผู้ที่กำหนดการดำเนิน เรื่องราวของสารคดีจากข้อมูลที่มี ซึ่งช่วยใน การวางแผนการถ่ายทำและดำเนินขั้นตอน การผลิต

อย่างไรก็ตาม ในการทำงานจริงอาจมีการช้อนบทบาทกันบ้างก็ไม่ใช่เป็นไร บางคนอาจเป็นตากล้องที่ดีได้พอๆ กับเป็นนักพากย์ นักเจาะข้อมูลด้วยก็อาจจะ เป็นนักตัดต่อมือฉมังได้เช่นกัน การสุมหัวช่วยกันหลายคนนั้นก็ไม่ได้ผิดกติกา ทั้งนี้การ แบ่งหน้าที่กันก็เพื่อแบ่งเบาความเหนื่อยตามความถนัดของแต่ละคนนั่นเอง

ในการทำสารคดีนั้น มีข้อควรจำอย่างหนึ่งว่า **“การตั้งคำถามที่ดีนั้น นำคั่นหามากกว่าเรื่องเล่า”** ซึ่งจะช่วยให้สารคดีเป็นมากกว่าการ “เล่าเรื่อง” แต่จะ เป็นการ “เล่าอารมณ์” ให้ประทับใจความรู้สึกของคนดูอีกด้วย ซึ่งถ้าจะให้เห็นภาพรวม ของการทำสารคดีก็คงเหมือนดังที่กลอนบทนี้ไว้...

- **ข้อใจ (กำหนดปัญหาการวิจัย)** : ตั้งคำถามที่อยากรู้และจะไปศึกษาเพื่อนำเสนอคำตอบสารคดี เมื่อไหร่ ที่ไหน อย่างไร กับใครบ้าง และทำไม
- **หมายคำตอบ (ตั้งสมมติฐาน)** : กระบวนการวางแผน **“โครงเรื่องสารคดี”** เพื่อจะวางแผนเก็บข้อมูลอะไร ใช้เครื่องมือแบบไหน หากความรู้ อย่างไร จากใครบ้าง ซึ่งขั้นตอนนี้สำคัญมากในการทำสารคดี
- **สอบสวน (เก็บข้อมูล)** : กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล บันทึกภาพ เหตุการณ์ ตรวจสอบข้อมูล เน้นประสบการณ์ที่ได้สัมผัสในพื้นที่และชุมชน และเรื่องราว เรื่องเล่าความทรงจำ จนถึงหลักฐานภาพถ่ายร่องรอยอดีตด้วย
- **ครวญใคร่(วิเคราะห์)** : วิเคราะห์ จำแนกและตัดต่อข้อมูล บันทึก ฉาก ตอน ภาพ เพื่อนำเสนอทั้ง **มิติกว้าง ยาว ลึก** ซึ่งต้องอาศัยทักษะการ คัดเลือก คัดกรอง เทคนิคการตัดต่อ เพื่อประกอบภาพต่างๆให้เป็นสารคดี
- **ไขความจริง (สรุปและนำเสนอ)** : นำเสนอผลการวิจัย เขียนเรื่องราว เล่า เรื่องด้วยภาพหรือหนังสือสารคดี

การคิดเป็นภาพ

หากคนทำเองสารคดีคิดไม่ออกว่าจะให้ภาพออกมาเป็นอย่างไร ก็คงยากที่จะถ่ายทำให้สำเร็จได้ เพราะการนำเสนอหนังสารคดีนั้นสื่อความด้วย “ภาษาภาพ” ให้คนดูเข้าใจข้อความโดยไม่ต้องมีคำอธิบายด้วยตัวอักษร หากสารคดีเต็มไปด้วยตัวอักษรแล้วก็คงไม่ต่างกับฉายหนังสือเล่มหนึ่งขึ้นจอโทรทัศน์ ซึ่งคงไม่ดีต่อผู้ชมที่เพื่อการอ่านหนังสือเป็นแน่

ที่นี้ มาดูกันว่าอย่างไรจึงเรียกว่าคิดเป็นภาพ เช่น ถ้าคำว่า “อิสระ” ถูกแปลงออกมา...เราจะนึกถึงภาพอะไร?...คิดสักสามวินาทีค่อยอ่านต่อ....ตอนนี้ถ้ามีภาพ “นก” เข้ามาในหัวแล้วละก็แสดงว่าต่อมการคิดเป็นภาพเริ่มทำงานแล้ว ทั้งนี้ก็แล้วแต่พลังจินตนาการและการเชื่อมโยงความหมายของแต่ละคนด้วย เช่น “ความกว้างใหญ่” อาจตีความได้ถึง “ทะเล” หรือ “ท้องฟ้า” ก็ไม่แปลก

ในสารคดีนั้นเราต้องหาภาพมาสื่อให้คนดูเข้าใจง่ายดูเห็นแล้วร้อง อ้อ ยังไงยังงั้น ดังเช่นที่ **คุณธีรภาพ โลหิตกุล** นักผลิตสารคดีชั้นครูเคยเปรียบเทียบการคิดเป็นภาพ คือ

“การนำนามธรรมมาสร้างสรรค์ให้เกิดรูปธรรม ดึงการเพ้นหาก่อนกรวดมาอธิบายพื้นพิภพ”

นั่นคือการเลือกหาตัวแทนที่มีพลังในการช่วยอธิบายเนื้อหาที่ยากจะเล่าหรืออธิบายได้หมด เหมือนเราหยิบก้อนหินขึ้นมาชั่งก่อนแล้วเราจะรู้ว่าที่ตรงนั้นเป็นอะไร เป็นทองคำ น้ำตก หรือ ถนนลาดยาง

เพื่อการค้นคว้าเชิงสารคดีแล้ว นักสารคดีต้องมองให้ออกว่าควรหยิบหินก้อนใดจึงจะสามารถอธิบายเรื่องที่ค้นคว้าอยู่ได้

การวางเค้าโครงเรื่อง และขั้นตอนการเขียนบทสารคดี

นักเขียนบทสารคดีนั้นก็เหมือนกับหอบังคับการบิน เป็นผู้กำหนดทิศทางของสารคดี งานสำคัญคือการวางแก่นเรื่อง (Theme) กำหนดโครงเรื่อง (Plot) เพื่อเป็นการวางเป้าหมายและแนวทางในการผลิต ทั้งนี้ทั้งนั้น ฝ่ายข้อมูลจะเข้ามามีบทบาทสำคัญในการช่วยผู้เขียนบทสนับสนุนด้านข้อมูล ซึ่งอาจได้มาจาก

1. ข้อมูลหรือเรื่องราวที่ทำการศึกษามา อาจได้จากข้อมูลในหนังสือ การค้นคว้า หรือการพบปะพูดคุยกับผู้ให้ข้อมูลที่มีการสัมภาษณ์ในเรื่องราวที่เราศึกษาวิจัย
2. จากการเดินทางไปศึกษาสำรวจในพื้นที่จริง การพูดคุยกับแหล่งข้อมูลในท้องถิ่น
3. จากการนำข้อมูลที่ศึกษามาแปรรูป พัฒนาแนวคิดใหม่ให้เกิดประเด็นที่น่าสนใจขึ้น

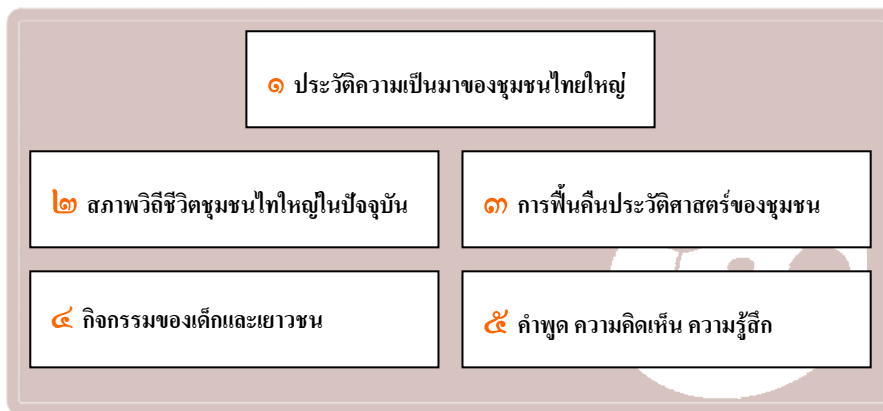
ข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลเองนั้นถือได้ว่าเป็น **ข้อมูลมือหนึ่ง** คือได้จากการพบเจอด้วยตัวเอง ได้สัมผัสของจริง เป็นข้อมูลที่จะช่วยให้สารคดีของเรานั้นมีพลัง สดใหม่ น่าสนใจยิ่งขึ้น ส่วนข้อมูลที่ได้มาจากหนังสือหรือคำบอกเล่าต่อๆ กันมานั้นถือเป็น **ข้อมูลมือสอง** ที่ความสดใหม่อาจจะไม่ดึงดูดเท่า การลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลด้วยตัวเองจึงจำเป็นอย่างยิ่งต่อการทำสารคดี

การกำหนดแก่นเรื่องนอกจากจะช่วยชี้ทิศทางในการผลิตตัวสารคดีแล้วยังช่วยในการกำหนดแนวทางหรือรูปแบบของเรื่องที่จะนำเสนอด้วย เช่นสารคดีทางประวัติศาสตร์นั้นสามารถนำเสนอได้ในรูปแบบการเล่าเรื่องราวย้อนรอย การเดินทางท่องเที่ยวผจญภัย หรือแม้กระทั่งการผลิตสารคดีเชิงละครก็สามารถทำได้

ที่นี่ เมื่อเราได้แก่นเรื่องชัดเจนแล้วก็เหมือนกับมีแสงจากประกายการนำทางไม่ให้หลง เรือก็จะเคลื่อนไปสู่ขั้นตอนการสร้างเรื่องราวกัน

มาตรฐานเด็กไทยย่อมจะคุ้นเคยกับการเขียนเรียงความในรูปแบบการเขียน “คำนำ” “เนื้อเรื่อง” และ”สรุป” ตามลำดับ แต่ในการนำเสนอสารคดี กฎเกณฑ์เหล่านี้มีอาจผูกมัดเราไว้ได้ บทสารคดีนั้นจะขึ้นต้นด้วยบทนำเพื่อปูความเข้าใจแก่ผู้ชมเสียก่อน หรือจะเริ่มด้วยส่วนสรุปเพื่อดึงความสนใจความตระหนักของคนดูก็ไม่เสียหาย หรือแม้แต่การนำมาด้วยเนื้อหาที่น่าสนใจที่สุดขึ้นมาก่อนก็ยังได้ หากจะเปรียบกับการนับเลข ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ การนับแบบสารคดีอาจนับเป็น ๕ ๔ ๓ ๒ ๑ หรือ ๓ ๔ ๕ ๒ ๑ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและกลเม็ดที่เด็ดในการนำเสนอให้นำเสนอใจของนักทำสารคดีเอง

ให้สมมติว่าเรามีเนื้อเรื่องสำคัญในการทำเป็นบทสารคดีอยู่ ๕ เรื่อง ให้เราลองเรียงลำดับเหตุ การณ์ในหนังสือสารคดีของเราจาก ๑ - ๕ ดังตัวอย่างเรื่อง “ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นชุมชนชาวไทใหญ่”

ถ้าเรื่องราวของเยาวชน (๔) เป็นตัวแก่นของเรื่องเราอาจนำมาขึ้นเป็นต้นเรื่องได้ แต่ถ้าอาหารจานหลักมาแต่เริ่มทั้งหมดคนดูก็คงอึดก่อนเป็นแน่ จึงต้องใช้การตัดแบ่งเป็นจายย่อย เอาจานหลักแสนอร่อยมาเรียกน้ำลายคนดูก่อนเสียส่วนหนึ่ง จากนั้นก็เรียกความอยากอาหารด้วยเครื่องเคียง รายละเอียดปลีกย่อย (๑) (๒) แล้วค่อยเสิร์ฟจานหลักที่รอคอย (๔) แล้วตบท้ายด้วยของหวาน (๓) (๕) ให้คนดูซึ่งจรร้องให้ไปกันเลยทีเดียว

เมื่อจัดข้อมูลเป็นหัวข้อได้แล้วก็สามารถจัดคิวออกแสดงได้ ลำดับการออกฉากของแต่ละหัวข้อนั้นเป็นการโชว์ฝีมือของนักเขียนบทเลยก็ว่าได้ เพราะแม้กระทั่งมุกตลกที่มีเรื่องเล่าเดียวกัน เนื้อหาเดียวกัน ถ้าเล่าผิดลำดับเพียงนิดเดียวความฮา ก็จะกลายเป็นความ “แบ่ก” ไปในบัดดล

ทีนี้ เราจะทำอย่างไรไม่ให้สารคดีของเรา “แบ่ก”? ภูมิคุ้มกันที่ดีที่สุดคือการเข้าใจเนื้อหาอย่างถ่องแท้และเข้าใจอารมณ์คนดู ซึ่งอาจอาศัยหลักคิดใหญ่ๆ ดังนี้

- **ประโยคแรกต้องดึงดูด** ดุจนุ่มบอกรักสาว หากไม่มีวาทีะอันโดนใจย่อมมีอาจกุมใจสาวน้อยไว้ได้... สารคดีก็เช่นกัน ถ้าอยากให้นักดูสนใจสารคดีของเรา ก็ต้องเริ่มให้โดนใจ iva วาทีะเด็ด ภาพดี ดนตรีเด่น เชื่อเชิญให้ติดตาม เนื้อหาที่จะนำเสนอ
- **มีความสอดคล้อง** เนื้อหาไม่โดดข้ามไปข้ามมาจนผู้ชมดูแล้วงง ดำเนินอย่างลื่นไหลต่อเนื่อง
- **สรุปได้กินใจ** สิ่งหนึ่งที่จะทำให้ผู้ชมเข้าใจสารคดีของเราอย่างลึกซึ้ง คือการสร้าง ความประทับใจให้ผู้ชมจดจำเรื่องราวข้อคิดที่เราฝากไว้ในหนังได้แม้หนังจะจบไปแล้วก็ตาม

อะไรทำให้บทหนังดี? คำถามนี้คงหาคำตอบได้ตามร้านค้าชั้นนำทั่วไป แต่บทหนังที่ยอดเยี่ยมไม่ธรรมดาแสดงออกถึงความเป็น “มืออาชีพ” นั้นจะเกิดขึ้นได้จากอะไรบ้าง? ขณะที่หนังดีมีอยู่หลายเรื่องแต่มีไม่มากที่ติดตามคนดูไปยาวนาน ฟังระลึกไว้เสมอว่าบทหนังที่ดีไม่ใช่เพียงแค่หน้าจอประกอบต่างๆมาจัดวางตามสูตรสำเร็จ แต่คือการทำที่เราสร้างมันด้วยความรู้สึกและความพยายามที่เหนือชั้น...ดังนี้

1. คิดให้ลึก

ความคิดที่คิดลึกมาก ต้องคิดทบทวนซ้ำแล้วซ้ำอีก กล้าเปิดทางให้กับความคิดใหม่ๆ ทำทลายความคิดเดิม เพื่อที่จะพบไอเดียที่เปี่ยมด้วยแรงบันดาลใจ ความสร้างสรรค์ ให้คนดูต้องอุทานเป็นเสียงเดียวกันว่า “มันล้ำลึกจริงๆ”

2. รู้ลึกให้มาก

การสร้างให้เกิดความรู้สึกร่วมของคนดู กล้าทำสารคดีให้คนดู “อิน” กับสารคดีจนต้องหัวเราะ ร้องไห้ หวาดกลัว เห็นใจ ซาบซึ้งไปกับเนื้อเรื่อง ยิ่งเข้าถึงใจคนดูมากเท่าไร ผู้ชมก็จะยิ่งจดจำไปนานเท่านั้น

3. ฝากแรงบันดาลใจ

การจะให้สารคดีไม่จบบลงเพียงแค่อะไรที่มีสาระ ต้องสามารถปลุกให้คนดูต่อ ยอดจากข้อความที่เราสื่อได้ด้วย ถ้าสารคดีของเราทำให้เกิดแรงบันดาลใจ หรือจุดประกายความคิดให้ผู้คนเปลี่ยนแปลงตัวเองหรือสังคมให้ดีขึ้น นั่นเท่ากับว่าใจของเราสามารถสื่อผ่านสารคดีไปถึงใจของผู้ชมได้แล้ว

4. ทำทลายคนดู

สารคดีไม่ได้วางคนดูเป็นผู้รับเท่านั้น แต่ต้องทำให้คนดูมีส่วนร่วมไปด้วยกัน โดยกระตุ้นให้คนดูคิดตามติดตามจนเข้าถึงแก่นของเรื่อง

5. รู้ค่ารายละเอียด

ทุกสิ่งที่อยู่ในสารคดีนั้นมีประโยชน์ต่อการสื่อสารกับคนดูเสมอ รายละเอียดเล็กๆ น้อยๆ ทั้งสีหน้าท่าทาง แม้กระทั่งรอยยิ้มบนหน้าจั่วล้วนมีส่วนช่วยให้คนดูสามารถสัมผัสถึงอารมณ์บรรยากาศของเรื่องได้เอง

6. ละเมียดกับชีวิต

นักเขียนบทสารคดีต้องรู้จักคนที่เรากำลังเขียนบทให้เป็นอย่างดีเพราะปลายปากกาของเราจะกำหนดบทบาทที่เขาจะโลดแล่นในหนัง ดังนั้นเราต้องลองวางตัวเองเป็นคนดูเพื่อให้เข้าใจทั้งสามฝ่ายว่า **“คนในเรื่อง”** อยากบอกอะไรกับ **“คนดู”** แล้ว **“คนเขียนบท”** จะวางองค์ประกอบอย่างไรให้ **“คนดู”** รู้สึก ตรงกับที่ **“คนในเรื่อง”** อยากให้รู้สึก

7. อย่าคิดแทนคนอื่น

ถึงแม้เราจะศึกษาข้อมูลทุกอย่างเป็นอย่างดีแต่เราไม่ใช่คนที่อยู่ร่วมทุกเหตุการณ์ อย่าลืมนึกว่าเราเห็นสิ่งต่างๆ จากมุมมองของเราเองเท่านั้น ดังนั้น เพื่อให้สารคดีของเราสมจริง นักเขียนบทต้องแยกแยะออกว่าสิ่งใดเป็น **“ข้อเท็จจริง”** และสิ่งใดเป็น **“ความคิดเห็น”** หากเรานำความคิดเห็นของเราไปเป็นข้อเท็จจริงแล้วเนื้อหาก็คงถูกบิดเบือนเอาได้

8. ยืนหยัดข้อตรง

สารคดีนั้นแสดงความจริงให้ประจักษ์ต่อผู้ชม ดังนั้นนักเขียนบทต้องยืนหยัดให้สารคดีของเราเป็นตัวแทนเล่าสิ่งที่เป็นความจริงที่เกิดขึ้นอย่างตรงไปตรงมาเพราะความจริงนี่เองที่เป็นหัวใจหลักของสารคดี

9. ลุ่มหลงให้สุดใจ

การจะทำสารคดีให้สำเร็จนั้น ต้องอาศัยพลัง “บ้า” จากใจคนทำ เราอาจเคยเห็นตากล้องลุนน้ำไปครึ่งตัวตื่นแต่ไถ่ยังไม่ขยับเพื่อไปเก็บภาพ นักตัดต่อที่นั่งตัดภาพอย่างไม่รู้เหน็ดเหนื่อย บทสารคดีที่ยอดเยี่ยมาก็มาจากความเอาใจใส่ของนักเขียนบทเช่นกัน ยิ่งเราหลงใหลในสารคดีเท่าไรเราก็จะสนุกกับงานได้ไม่รู้เหน็ดเหนื่อย

10. เรียบง่ายไม่ผิด

หนังบางเรื่องมีแนวคิดที่ลึกซึ้งแต่คนดูงง สารคดีนั้นต้องสื่อให้ถึงใจคนดู ดังนั้นจะให้คนดูงงคงไม่ดีแน่ บางครั้งจะเห็นว่าแค่เล่าเรื่องเรียบๆ ง่ายๆ กลับสามารถนำคนดูเข้าถึงแก่นเรื่องได้ดีกว่าเสียอีก สำหรับคนที่ชอบความโลดโผนก็ไม่ผิดเช่นกัน แต่อย่าลืมว่าที่สำคัญจริงๆ คือคนดูรู้เรื่องเท่านั้นเอง

11. ติดตามตั้งใจ

สารคดีที่ดีมีคุณค่าอยู่เหนือกาลเวลา นักเขียนบทไม่ใช่เพียงเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แต่ต้องตีความให้ลึกถึงแก่น สร้างการขับเคลื่อนของกลไกในใจผู้ชม ให้แม้แต่ลูกหลานของเราในสิบปีข้างหน้ายังสามารถเข้าใจข้อความที่เราส่งต่อได้

12. ไม่มีคำว่าคอย

หากมีว่แต่ “คอย” ก็จะได้ลงมือทำ หลายคนคอยโอกาส คอยเวลา คอยสาระพัดปัจจัยที่จะทำสารคดี ลองเปลี่ยนใหม่...หากมีคำว่า “คอย” ให้ลุกขึ้นแล้วเดินออกไป “หากมีคนนำก็ย่อมมีคนตาม” ถ้าเราเริ่ม ก็ย่อมจะมีคนร่วมทางด้วย เพียงเราเชื่อมั่นในความสามารถของตน ไม่คอยโอกาส แต่แสวงหาโอกาส หากมีปัญหา อย่าคอยให้มันผ่านไป ให้ลงมือแก้ นักสารคดีนั้นจะไม่อยู่นิ่ง ต้องกระตือรือร้นได้ตลอดเวลาสารคดีก็จะมีชีวิตชีวาตามไปด้วย

มาถึงตอนนี้ เราก็เตรียมโครงบทสารคดีเรียบร้อยแล้ว แต่สารคดีที่มีเพียงโครงก็ เหมือนกับปลาทุที่มีแต่ก้าง ขั้นตอนต่อไปนี้เราจะเติมเต็มเนื้อ(หา) ให้ปลาทุตัวนี้อ้วน ท้วนพร้อมรับประทานกัน การเติมให้โครงนี้สมบูรณ์นั้นรวมไว้ด้วยการเขียน รายละเอียด ทั้งบทพูด ลำดับภาพ และเสียงประกอบ ดังขงเบ้งมีเคยออกรบโดยไม่ วางแผน การทำสารคดีโดยวางแผนไว้ก่อนจะช่วยให้เพื่อนร่วมงานคนอื่นๆ ทำงาน ง่ายเป็นไปตามลำดับที่วางแผนไว้ไม่ออกนอกกลุ่มนอกทาง อันจะเป็นภาระหนักใน ภายหลัง ซึ่งสิ่งี่ควรมีในบทสารคดีมีดังนี้

ตัวบอกเวลา – บอกลำดับภาพว่าภาพไหนมาก่อน ระยะเวลาที่วินาที กี่นาที

คำบรรยายภาพ - บอกรายละเอียดของภาพและรายละเอียดมุมมองว่าจะมี ภาพอะไรบ้าง เช่น ภาพภาพคุณยายกำลังเดินเข้ามาจาก ในครัว จากนั้นซูมอินไปที่หน้าคุณยาย

ภาพตัวอย่าง - ตัวอย่างภาพตามคำบรรยาย ตัดมาแค่ภาพที่เห็นแล้วเข้าใจบท บรรยายก็พอ (ถ้ามีจะดีมาก)

บทพากย์ – ตอนที่ภาพนี้กำลังขึ้น คนพากย์จะพูดว่าอะไรบ้าง ถ้าเป็นคนใน ภาพพูดเองก็บอกไว้ว่าเขาพูดเกี่ยวกับอะไรบ้าง

รายละเอียดปลีกย่อย – ดนตรีประกอบ บอกเพลงอะไร อารมณ์เพลงเป็นแบบไหน ขึ้นชื่อแนะนำตัวคน แนะนำสถานที่แบบไหน

ตัวอย่างบทสารคดี

นาทีที่	ภาพตัวอย่าง	รายละเอียด
0.00 – 0.30		คำบรรยายภาพ ทิลท์ดาวนซ์ช้าๆ แล้วซูมเข้าไปที่สีหน้าของเด็กที่กำลังนั่งครุ่นคิด จับสีหน้าจริงจังกดจอกับหน้ากระดาษ
		บทพากย์ นักเรียนกำลังจดจ่อกับการเขียนสคริปต์หนังสือสารคดี แม้จะหัวไม่คอยแล่นแต่ก็ตั้งใจไม่ย่อท้อ....
		รายละเอียดปลีกย่อย เพลง – ดนตรีเบาๆ ช้าๆ

บทสารคดีที่ยอดเยี่ยมนั้น เพียงอ่านแล้วหลับตาก็มองจะเห็นภาพสารคดี ลอยขึ้นมาเป็นฉากๆ อย่างไรก็ตาม จะใช้รูปแบบตามตัวอย่างหรือจะเขียนตามที่เรานัดก็ได้ สิ่งสำคัญคือต้องให้เพื่อนร่วมทีมดูแล้วเข้าใจ อ่านแล้วสามารถเห็นภาพ ให้ลูกทีมรู้ว่าต้องเตรียมอะไรบ้าง ต้องใช้อะไรบ้าง ยิ่งวางแผนละเอียดก็ยิ่งทำงานง่ายและคล่องตัว เพราะจะไม่ตกหล่นสิ่งที่ขาดไป การทำสารคดีก็จะสนุกยิ่งขึ้น

ประโยชน์อีกอย่างหนึ่งของการทำบทสารคดีละเอียดๆ คือสามารถวางตารางแผนการถ่ายทำได้เป็นลำดับๆ รู้ว่าจะเก็บภาพไหนก่อน จะสัมภาษณ์ใครก่อน เช่น นัดเก็บข้อมูลกับผู้ใหญ่บ้านตอนเช้า เสร็จแล้วก็เที่ยงพอดีจะได้เก็บภาพพระอาทิตย์ตรงหัวต่อได้เลย

เทคนิคการถ่ายทำ : รู้จักกล้อง มุมมอง เทคนิค - สำหรับตากล้อง

ภาพยนตร์เป็นการสื่อความหมายด้วย “ภาษาภาพ” และ “ภาษาเสียง” รวมกันหัวใจของ “ศิลปะภาพยนตร์” จึงต้องใช้

“ภาพต้องเป็นหัวหน้าและมีเสียงเป็นตัวสนับสนุน”

ด้วยเหตุนี้ **“ภาพ”** ต้องสามารถสื่อความหมายได้ด้วยตนเองเสียก่อน **“เสียงประกอบ”** จึงจะมีบทบาทเป็นตัวช่วยเสริมให้การสื่อความหมายด้วยภาพสมบูรณ์ขึ้น

สำหรับตากล้องแล้ว การมองให้ออกว่าภาพใดควรถ่ายนั้นจะช่วยให้ได้ภาพที่ใช้งานได้โดยไม่เปลืองม้วนเทปและประหยัดแรงคนตัดต่อ การฝึกฝนของตากล้องจึงต้องเริ่มที่การสื่อภาษาด้วยภาพให้เชี่ยวชาญ ซึ่งต้องการเทคนิค ทักษะ และการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ

การสื่อความหมายด้วย “ภาษาของภาพ”

คนทั่วโลกมีหลายร้อยภาษา แต่เราก็สามารถดูสารคดีของ National Geographic ได้รู้เรื่องแม้ไม่มีคำบรรยายไทย ทั้งนี้ก็เพราะการสื่อความด้วยภาพนั้นเป็นหนึ่งเดียว ดังนั้นเราจึงสามารถสื่อความหมายผ่านความงามของภาพได้ดูจุโคลง กวีอันไพเราะที่สามารถซาบซึ้งได้โดยคนทั้งโลก ซึ่งการจะไปให้ถึงขั้นนั้นได้ก็ต้องเริ่มจากการเล่นภาพพื้นฐานกันก่อน ดังต่อไปนี้

1. การต่อเนื่องของภาพ (Pictorial Continuity)

การต่อเนื่องของภาพ ช่วยให้ผู้ชมเข้าใจลำดับของเหตุการณ์ของเรื่องราวเปรียบเหมือนไวยากรณ์หลักของภาษาภาพ เพราะถ้าภาพเดินผิดลำดับก็จะทำให้ผู้ชมเกิดการสับสน เข้าใจคลาดเคลื่อนไปจากจุดที่ต้องการ

การเข้าใจวิธีการต่อเนื่องของภาพ ต้องเข้าใจหลักการ 2 ข้อเสียก่อน คือ

1.1 Scene Sizes คือ ขนาดของภาพ ต้องมีขนาดลดหลั่นกันไป คือ

Extreme Long Shot

ภาพระยะไกลมาก ลักษณะภาพมีมุมรับภาพกว้างมาก เห็นเหตุการณ์อยู่ลิบๆ ครอบคลุมแต่ได้รายละเอียดน้อยมาก เช่น ภาพ ทิวทัศน์ต่างๆ

Long Shot (LS)

ภาพระยะไกลเป็นการถ่ายภาพในระยะไกลแต่ไม่เท่ากับแบบแรก พอจะเล่าเรื่องราวเพื่อให้ผู้ชมได้ทราบรายละเอียดที่ปรากฏอยู่ในฉากได้ เช่น ภาพเหตุการณ์ที่สี่แยก

Medium Shot (MS)

ภาพระยะปานกลาง เห็นเหตุการณ์แคบเข้ามา เช่น ในห้องเรียน

Close up Shot (CU)

ภาพระยะใกล้ เป็นการเน้นสิ่งที่ถ่ายให้ผู้ชมได้เห็นรายละเอียดอย่างชัดเจน เช่น การถ่ายสัมภาษณ์

Extra Close Up

ภาพระยะใกล้มาก จนเห็นสีหน้าแววตา รุขุมขนชัดเจน

1.2 Screen Direction and Continuity Line Screen Direction คือ การรักษาทิศทางของเป้าหมายในภาพเอาไว้ให้เป็นทิศทางเดิมไม่ว่าจะเปลี่ยนมุมกล้องหรือขนาดของภาพไปอย่างไรก็ตาม Continuity Line คือ เส้นสมมุติที่ลากผ่านเพื่อจำกัดบริเวณที่จะตั้งกล้องสำหรับถ่ายมุมต่าง ๆ ไม่ให้เกินเส้น Continuity Line ที่วางไว้ หรือไม่เกินกว่า 180 องศา

- การเชื่อมต่อตำแหน่งของตัวแสดงภายในฉาก (Matching The Position)
- การเชื่อมต่อทิศทางการเคลื่อนไหวของตัวแสดง (Matching the Movement)
- การเชื่อมต่อทิศทางการมองของตัวแสดง (Matching the look)

2. การเคลื่อนไหวของกล้องและเลนส์ (Camera and Lens Movement)

การเคลื่อนไหวนี้สัมพันธ์กับสองสิ่งคือ **Subject** หรือเป้าหมายที่ต้องการถ่าย กับตัวกล้อง ซึ่งจะเกิดขึ้น 2 ลักษณะ คือ

1. **Subject Movement** คือ กล้องอยู่กับที่ แต่ Subject เคลื่อนไหว
2. **Camera Movement** คือ Subject อยู่กับที่ แล้วกล้องเคลื่อนไหว หรือกล้องเคลื่อนไปตาม Subject ที่กำลังเคลื่อนไหว

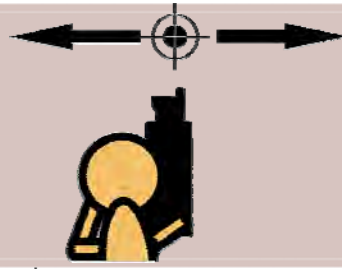
การกำหนดการเคลื่อนไหวที่เกิดจากการทำงานของกล้องถ่ายโทรทัศน์ นับได้ว่าเป็นการ เปลี่ยนแปลงตำแหน่งของกล้องไปพร้อมกับการบันทึกภาพ และจะมีผลทำให้ภาพเปลี่ยนแปลงลักษณะภาพ รูปแบบ และเนื้อหาของการนำเสนอภาพไปด้วย

การเคลื่อนไหวของกล้อง

ทุกภาษามีการเสริมความสวยงามด้วยโคลงกลอน ภาษากภาพก็เช่นกันจะเกิดความงามได้ก็ต้องอาศัยการเคลื่อนไหว ให้ผู้ชมเกิดบทบาทร่วมที่สมจริง โดยมีหลักการขั้นพื้นฐานที่นำมาใช้ในการถ่ายภาพ 3 ประการ คือ

1.) การเคลื่อนไหวของกล้อง

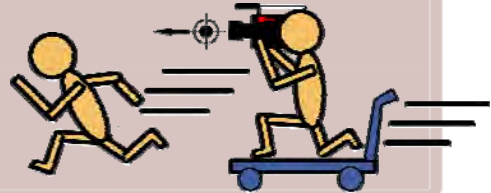
แพน (Pan) เป็นวิธีการเคลื่อนที่กล้อง
ถ่ายในลักษณะการส่ายกล้องเคลื่อนที่
ไปในแนวนอนหรือแนวราบ

ทิลท์ (Tilting) เป็นการเคลื่อนไหว
กล้องคล้ายกับการแพนแต่เป็นการ
แพนโดยวิธีการเคลื่อนกล้องในแนวตั้ง

ดอลลี่ (Dolly) เป็นวิธีการเคลื่อนไหว
กล้องในรูปแบบการตั้งอยู่บนพาหนะที่
มีล้อซึ่งเคลื่อนไปมาบนพื้น หรือเลื่อน
ไปตามรางให้ภาพเคลื่อนไหวอย่างลื่น
ไหล

แทร็คกิ้ง (Tracking) เป็นการ
เคลื่อนไหวของกล้องในทิศทางคล้าย
สิ่งที่ถ่าย ให้ภาพเคลื่อนไหวเหมือน
เคลื่อนที่ไปด้วยกัน

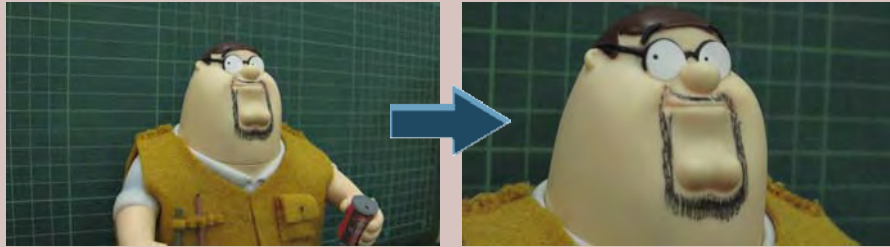
เครนช็อต (Crane Shot) คือการนำ
กล้องขึ้นติดตั้งบนที่สูง และเคลื่อนที่
จากมุมต่ำไปมุมสูงมากๆ หรือเปลี่ยน
ระยะจากความสูงมากให้ต่ำลงมา

2.) การเคลื่อนไหวของเลนส์

เป็นการบันทึกภาพโดยไม่ต้องเคลื่อนไหวกล้องหรือเปลี่ยนตำแหน่งการตั้งกล้อง แต่ใช้การเปลี่ยนแปลงขนาดของภาพอย่างต่อเนื่องสร้างการเคลื่อนไหวขึ้นในภาพ

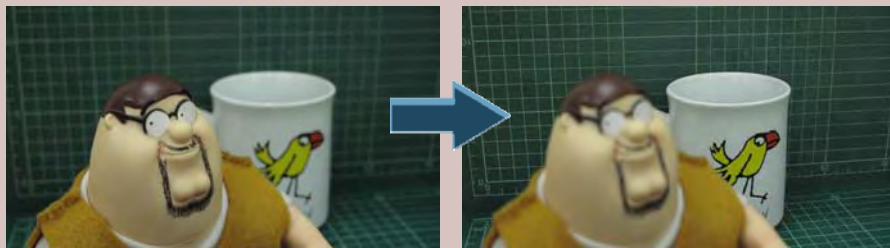
- **Zoom in** คือ การดึงภาพจากไกลเข้ามาใกล้ ผู้ชมจะรู้สึกว่สิ่งที่ถ่ายถูกดึงเข้ามาใกล้ตัว

- **Zoom out** คือ การถอยภาพจากไกลออกไปเป็นภาพไกล จะรู้สึกว่สิ่งที่ถ่ายถูกดึงออกไกลตัว

- **Shift Focus** คือ การสร้างความเคลื่อนไหวด้วยการเปลี่ยนตำแหน่งความชัดของภาพ

3.) ระดับมุมมอง

การกำหนดมุมมองเพื่อการถ่ายภาพจะมีผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของผู้ชมต่างกันไป ดังนี้

มุมมองในระดับสายตานก (Bird's eye view)

ลักษณะ : ตั้งกล้องในตำแหน่งเหนือศีรษะของสิ่งที่ถ่าย

ความรู้สึกที่ให้ : ความรู้สึกสิ้นหวัง
ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ รวมทั้ง
ตกอยู่ภายใต้อำนาจการควบคุมของผู้ที่อยู่เหนือกว่า

มุมมองระดับสูง (High Angle)

ลักษณะ : กล้องจะอยู่ในระดับสูงกว่าสิ่งที่ถ่าย ภาพจึงตกลงมาทำให้มองเห็นเหตุการณ์ทั่วถึง

ความรู้สึกที่ให้ : ทำให้สิ่งที่ถ่ายมองดูเล็กลง ทำให้รู้สึกต่ำต้อย

มุมมองระดับสายตา (Eye Level)

ลักษณะ : ตั้งกล้องในระดับเดียวกับสายตาของผู้ชม

ความรู้สึกที่ให้ : ทำให้ผู้ชมรู้สึกเหมือนอยู่ในเหตุการณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเอง

มุมกล้องระดับต่ำ (Low Angle)

ลักษณะ : ตั้งกล้องในระดับต่ำกว่าสิ่งที่ถ่าย ภาพจะเงยกล้องขึ้น

ความรู้สึกที่ให้ : จะให้ความรู้สึกกว่าสิ่งที่ถ่ายนั้นมีอำนาจ มีค่า ยิ่งใหญ่น่าเกรงขาม แสดงถึงความสง่างามและชัยชนะ

Professional Tips – ดากล้อง

ความแตกต่างระหว่างดากล้องสมัครเล่นกับดากล้องมืออาชีพนั้นก็เหมือนกับนักเรียนนครธรรมกับช่างเย็บผ้ามือเอกเย็บผ้ากันเปื้อนด้วยจักรเครื่องเดียวกัน ผ้าแบบเดียวกัน ทั้งสองคนอาจได้ผ้ากันเปื้อนมาใช้ แต่ระดับความ “เนี้ยบ” ของงานนี้ล่ะ ที่เป็นตัวบอกความแตกต่าง เช่นเดียวกับดากล้อง นอกจากจะต้องมีมุมกล้องที่สี่อารมณ์ได้ชัดเจนแจ่มแจ๋วและภาพที่คมชัดแล้ว ถ้าอยากได้ภาพที่ “เนี้ยบ” ระดับมืออาชีพ ยังมีเรื่องเล็กน้อยที่ไม่ควรมองข้ามอีก ดังนี้

1. ในขณะที่ถ่ายภาพรักษากล้องให้หนึ่งเสมอเท่าที่เราจะสามารถทำได้

การรักษากล้องให้หนึ่งในขณะที่ถ่ายทำจะช่วยให้ผู้ชมมีความสบายตาระหว่างรับชม การใช้เทคนิคมุมกล้องก็ต้องระวังไม่ให้เกิดภาพที่รบกวนสายตาและของเหลวในกอกหู เพราะผู้ชมจะไม่ตั้งใจดูสารคดีที่ให้ภาพเวียนหัวแน่ๆ ดังนั้นทุกครั้งที่ทำกรถ่ายทำต้องพก **ขาตั้งกล้อง (Tripot)** ไว้เสมอเพื่อให้ได้ภาพที่นิ่งที่สุด

แต่ถ้าต้องการสร้างภาพที่ให้อารมณ์ตื่นเต้น เร้าใจ ตกใจ เหมือนอยู่ในสถานการณ์จริงด้วยการถือกล้องด้วยมือแล้วล่ะก็สามารถ Create ได้ตามความคิดสร้างสรรค์ส่วนตัว ทั้งนี้ระวังเพียงอย่างเดียวคืออย่าให้คนดูมีนเสียดก่อน

2. พึ่งรักษาแนวระนาบของภาพกับระดับเส้นขอบฟ้า

บางครั้งเราจะเห็นว่าภาพถ่ายออกมาเอียงจนคนดูต้องเอียงคอตาม เพื่อให้ไม่ให้คุณดูเคล็ดเราจึงต้องยึดเส้นระนาบเป็นหลักให้คุณดูคอตึงจากกับแกนโลกดูสารคดีของเราอย่างสบายตาสบายใจ ที่พบอยู่บ่อยๆ อีกข้อหนึ่ง คือการถ่ายภาพคนในแนวตั้งพอเอามาขึ้นจอก็จะกลายเป็นภาพนอนไป อย่าลืมว่า “กล้องวิดีโอไม่ใช่กล้องถ่ายภาพนิ่ง” ถ้าไม่สามารถหามุมภาพสวยๆ ด้วยแนวนอนได้ก็อาจต้องให้คนดูนอนขนานกับพื้นโลกรับชมกันไป ทั้งนี้ถ้าเราต้องการที่จะสร้างสรรค์มุมมองที่แปลกใหม่ น่าสนใจอันนี้ก็ไม่ว่ากัน

3. รักษาช่วงการบันทึกภาพในเวลาที่เหมาะสม

การถ่ายวิดีโอไม่เหมือนภาพนิ่งเราต้องกำหนดระยะเวลาในการบันทึกเหตุการณ์ เพราะคนดูไม่สามารถตั้งใจดูกับเรื่องเดิมมานานๆ จนจบก่อนรู้สึกเบื่อได้ เราจึงต้องรักษาเวลาแต่ละหัวข้อให้กระชับได้ใจความที่สุด เช่น การนำเสนอพิธีกรรม ถ้าเราถ่ายตั้งแต่ต้นจนจบแล้วยัดลงไปในสารคดีของเราแล้วล่ะก็คงไม่มีเวลาเหลือให้ใส่เนื้อหาอย่างอื่นแน่ การทำให้ผู้ชมเข้าใจรายละเอียดของเรื่องนั้นไม่จำเป็นต้องอาศัยภาพทุกขั้นตอน เราสามารถใส่ภาพขั้นตอนสำคัญ แล้วใช้คำบรรยายแทนส่วนที่ย่อยได้

4. จัดองค์ประกอบภาพให้สื่อความหมายและสวยงาม

การจัดองค์ประกอบของภาพเป็นเทคนิคสำคัญอย่างหนึ่งของตากล้องมืออาชีพ ซึ่งจะเป็นตัวที่วัดความสวยงามของรูปที่ถ่ายเลยก็ว่าได้ ซึ่งการจัดองค์ประกอบภาพนี้มีหลักการอยู่ดังนี้

- การถ่ายสัมภาษณ์บุคคล ถ้าถ่ายแบบหน้าตรงคนดูอาจจะนึกว่าเป็นรูปติดบัตรประชาชน หากถ่ายมุมด้านข้างควรเว้นด้านหน้าของบุคคลกับกรอบภาพตามทิวสายตาของคนในภาพมองไป จะทำให้ภาพดูไม่อึดอัด สบายตาคนดู

- การเปลี่ยนมุมกล้องบ้างจะช่วยดึงให้ผู้ชมเหตุการณ์สนใจยิ่งขึ้น สามารถเห็นรายละเอียดของเหตุการณ์มากขึ้น เช่น ขณะที่เราถ่ายรูปการเดินทางบนรถ ถ้าเราถ่ายมุมเดียวผู้ชมจะรับรู้เพียงว่าในขบวนนั้นมีอะไรบ้าง ขบวนเคลื่อนไปทางไหน แต่จะไม่รู้เลยว่า ในหมู่คนที่มาดูนั้นกำลังหัวเราะชอบใจขบวนเหล่านั้นหากเราไม่สลับภาพไปให้ชม

การเปลี่ยนมุมกล้องมีข้อควรคำนึงอยู่คือ ขนาดของเหตุการณ์ต้องไม่ใกล้เคียงกันจนเกินไปจนดูแล้วรู้สึกภาพซ้ำกัน เช่น ขณะที่กำลัง Close up ที่หน้าเด็กน้อยก็ควรจะต้องด้วยภาพมุมกว้าง หรือ Long shot แทน

5. เทคนิคการถ่ายภาพเพื่อเล่าเรื่องราว

ที่สุดของการเล่าเรื่องราวผ่านสารคดีคือการใช้ภาพสื่อความหมาย หลังจากที่เราคิดโครงเรื่องกันจนหัวฟูแล้วก็มาถึงปัญหาที่ว่า ทำอย่างไรภาพถึงจะ -สื่อ- ได้ตามที่เรากำลังต้องการ

1. ถ่ายให้สื่อถึง “สถานที่”

พูดถึงสถานที่ที่ไม่ใช่ของเล็ก ๆ น้อย ๆ แน่ ๆ จึงต้องใช้การถ่ายภาพมุมกว้างเพื่อแสดงให้เห็นสถานที่เห็นโดยรอบ ซึ่งอาจผนวกเข้ากับเทคนิคการ Zoom out หรือการ Pan กล้องเพื่อให้เห็นมุมมองและเหตุการณ์ครบถ้วนยิ่งขึ้น การถ่ายภาพแบบนี้สมควรใช้ขาตั้งกล้องอย่างยิ่ง

2. ถ่ายให้สื่อถึง “ใคร”

การจะสื่อถึงใครคนหนึ่งสามารถสื่อได้หลายอย่าง ถ้าต้องการจะสื่อถึงอารมณ์ความรู้สึก ก็ใช้ Zoom in ไปจ่อที่หน้าของคนนั้น เก็บรายละเอียดจากสีหน้า และแววตา(ซึ่งเป็นหน้าต่างของดวงใจ)ที่เขาแสดงออกขณะนั้น แต่ถ้าจะเก็บอริยาบถการเคลื่อนไหว ก็ Zoom in เข้าไปพอที่จะเห็นส่วนที่เคลื่อนไหว รู้ว่าทำอะไรอยู่

3. ถ่ายให้สื่อ “ช่วงเวลา”

แต่ละช่วงเวลานั้นมีเอกลักษณ์ของมันเองอยู่ เช่น พระอาทิตย์ขึ้นกับพระอาทิตย์ตกมีภาพใกล้เคียงกัน แต่ถ้าใส่เสียงไ้ขึ้นเข้าไปด้วยจะสามารถสื่อได้ทันทีว่าเป็นตอนเช้า ภาพกลางคืน ถ้ามีดไปหมดก็ไม่สามารถบอกได้ว่าเกิดอะไรขึ้น จึงต้องมีดวงจันทร์หรือแสงไฟช่วยสักหน่อยก็ชัดเจนว่ากลางคืนทั้งนี้ภาพที่นำมาใส่ก็ควรจะสอดคล้องกับเนื้อหาด้วย เช่น ถ่ายสารคดีที่ดอยสุเทพก็ไม่ควรนำภาพพระอาทิตย์ตกที่สุโขทัยมาใส่

4. ถ่ายให้สื่อ “เหตุการณ์ อะไร อย่างไร”

การเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องนานๆ ดังที่รู้กันว่าคนดูจะเบื่อทันทีถ้าไม่มีอะไรกระตุ้น การนำเสนอจุดสำคัญของเหตุการณ์อย่างกระชับแต่ครบถ้วนด้วยเนื้อหานั้นสามารถเกิดได้จากการคัดฉากสำคัญ การสลับภาพและการบรรยายเสริม

เทคนิคนั้นก็เหมือนกับกระป๋องสีน้ำที่จะละเลงลงพื้นผ้าที่เรียกว่าสารคดี การจะได้ภาพที่สวยงามนั้นต้องอาศัยการผสมสีที่ลงตัว การใช้สีเยอะใช้ว่าภาพจะสวย หากใส่สีมากเกินไปภาพก็จะกลายเป็นเลอะเทอะแทน เช่นเดียวกับสารคดี ที่ไม่ใช่เพียงสักแต่จะใช้เทคนิคที่รู้อย่างไรจุดหมาย ต้องเข้าใจว่าตอนไหนควรใช้ตอนไหนไม่ควรใช้จึงจะได้ภาพสารคดีที่มีคุณภาพระดับ “เนียน”

ตากล้องมืออาชีพคือผู้ที่เก็บรายละเอียดได้ “เนียน” กว่าตากล้องทั่วไป แต่ในหมู่มืออาชีพคนที่แตกฉานในเทคนิค เข้าใจคนดูอย่างถ่องแท้ จึงจะนับเป็นมืออาชีพในหมู่มืออาชีพด้วยกัน

เทคนิคสำหรับนักพากย์เสียง

นักพากย์หนังสารคดีนั้น ไม่ใช่แค่ร้องเสียงทองที่กำลังจะเข้าเวทีประกวด หรือขึ้นเวทีคอนเสิร์ต ดังนั้น สิ่งจำเป็นสำหรับนักพากย์หนังสารคดีนั้นไม่ใช่ลูกคอแก้วชั้น แต่มีข้อควรระวังดังนี้

1. การออกเสียง

การพากย์บทจะเป็นไปตามสคริปที่นักเขียนบทให้มา จึงหมดปัญหาเรื่องการลืมบท แต่ที่ต้องระวังคือการออกเสียงให้ชัดเจน ในฐานะเป็นคนไทยก็ควรออกเสียงภาษาไทยให้ถูกต้อง เช่น เสียง -ร เสียง-ล ที่มักมีปัญหา รวมทั้งบางช่วงที่ต้องออกเสียงภาษาอังกฤษก็ควรออกเสียงให้ตรงตามหลักเช่นกัน ทั้งนี้รวมถึงการออกเสียงชื่อย่อชื่อย่คำ ไม่พูดเร็ว หรือพูดซ้ำจนคนดูงง

2. จังหวะและอารมณ์ของเสียง

การออกเสียงให้เข้ากับสถานการณ์ก็เป็นส่วนเพิ่มสีสันให้สารคดีทางหนึ่ง ในฉากที่ต้องการเร้าอารมณ์คนดู เสียงของคนพากย์นี่เองจะเป็นสิ่งกระตุ้นความสนใจของคนดู ซึ่งนักพากย์สามารถคุมโทนอารมณ์ของคนดูได้อีกแรงหนึ่ง

3. คุณภาพของเสียง

นอกจากจะอาศัยความชัดของคนพากย์แล้ว ยังต้องพึ่งอุปกรณ์และสถานที่ที่เหมาะสมในการอัดเสียงด้วย ควรใช้ไมโครโฟนอัดเสียงทุกครั้ง และควรบันทึกในที่เงียบที่สุด ถ้าเป็นห้องอัดเสียงเลยจะดีมาก มิเช่นนั้น อาจจะมีเสียงที่ไม่พึงประสงค์แทรกเข้ามาทำให้คุณภาพเสียงลดลงได้

ความสำเร็จของนักพากย์หนังสารคดีนั้นอยู่ที่ผู้ชมได้รับข้อมูลถูกต้องชัดเจน ไม่ตกหล่น ในทุกข้อคำนึงนี้เพื่อวัตถุประสงค์เดียวคือให้คนดูได้รับครบถ้วนเข้าถึงคุณค่าของสารคดีของเราได้อย่างแท้จริง

ในที่สุดก็มาถึงขั้นตอนสุดท้ายก่อนที่สารคดีจะคลอออกมาเป็นร่างสมบูรณ์ นักสารคดี นักสารคดีทั้งหลายก็คงเหน็ดเหนื่อยกับงานภาคสนามมานานแล้ว ต่อไปนี้จะเป็นงานในร่มบ้าง (ถ้าเปิดแอร์จะยิ่งเย็นสบาย) แต่งานนี้ก็เหนื่อยไม่แพ้กันเลยทีเดียว สารคดีจะออกมาหน้าตาหล่อเหลาสวยงามแค่ไหนอยู่ที่ฝีมือนักตัดต่อแล้ว

สิ่งจำเป็นสำหรับการตัดต่อ

นักตัดต่อที่ไม่มีเครื่องมือตัดต่อก็เหมือนหมอผ่าตัดไม่มีมีด ก่อนนักตัดต่อจะเริ่มงานได้ต้องเตรียมทั้ง “อุปกรณ์” และ “ใจ” ให้พร้อมสรรพเสียก่อน มาดูกันเลยว่าดีกว่าว่าต้องเตรียมอะไรกันบ้าง

1. เครื่องคอมพิวเตอร์

สมัยนี้คอมพิวเตอร์สามารถทำได้ทุกอย่าง แต่เชื่อว่าคอมพิวเตอร์จะสามารถตัดต่อได้ เริ่มจากตรวจสอบสเปคเครื่องกันก่อน คอมพิวเตอร์ที่ตัดต่อได้นั้นต้องมีสมรรถนะที่ “แรง” พอสมควร เพราะการตัดต่อนั้นต้องใช้การประมวลผลที่ฉับไวและต้องตัดต่อติดต่อกันนาน จึงต้องเช็คความพร้อมเครื่อง ไม่ให้การตัดต่อเป็นงานที่หนักเกินตัวจนเครื่องเสียหาย ในปัจจุบัน(พ.ศ. 2553) สเปคเครื่องที่แนะนำไม่น่าจะต่ำกว่า CPU Celeron D 3xx 2.4@3.2GHz หรือ Pentium 3 ขึ้นไป RAM DDR400 512MB การ์ดจอ VGA 64MB ฮาร์ดดิสก์ 80GB และ โปรแกรมสำหรับตัดต่อ ซึ่งสเปคทั้งสี่นี้ขึ้นอยู่กับตัวโปรแกรมที่ใช้และคุณภาพของภาพที่ถ่ายมาด้วย

2. การ์ดตัดต่อ

การจะถ่ายข้อมูลจากกล้องวีดีโอลงเครื่องคอมพิวเตอร์นั้นต้องใช้การ์ดสำหรับต่อสายข้อมูลเข้าด้วยกัน หรือ Firewire card แน่นอนว่าแผง Main Board ของเครื่องต้องรองรับเจ้าการ์ดนี้ด้วย

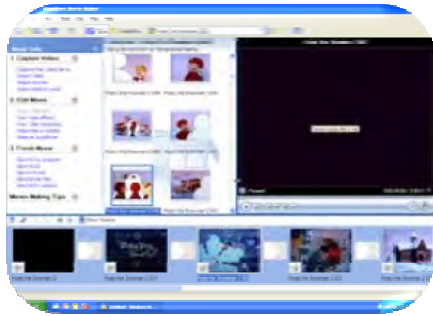
สายข้อมูล – ไม่เหมือนสาย USB

การ์ด Firewire

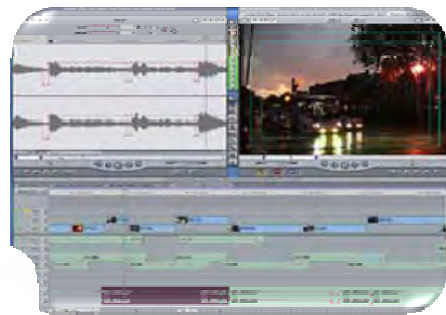
โปรแกรมสำหรับตัดต่อ

ในระบบปฏิบัติการหน้าต่าง (Windows) นั้นจะแถมโปรแกรมตัดต่อขั้นพื้นฐานมาด้วยอยู่แล้ว นั่นคือโปรแกรม Window Movie Maker ซึ่งสามารถใส่ลูกเล่นได้บ้างและใช้งานง่าย(มาก)

ภาพตัวอย่าง – โปรแกรม Movie Maker

ภาพตัวอย่าง – Final Cut Pro

สำหรับตัวโปรแกรมตัดต่อนั้นนักตัดต่อสามารถเลือกได้ตามใจชอบ ตามแต่ความ “เหมาะสมมือ” และสเป็คเครื่อง เพราะอย่างไรซะ เทคนิคพื้นฐานในการตัดต่อนั้นสามารถทำได้ทุกโปรแกรมอยู่แล้ว ถ้าเราใช้โปรแกรมที่เรานัดและพอดีกับความแรงเครื่องคอมพิวเตอร์ สามารถประมวลผลได้เร็ว ก็จะมีดีต่อเครื่อง ต่อคน ต่องานและลดปัญหาโลกร้อนด้วย

การจะให้ผู้ชมดูสารคดีอย่างไรให้ลื่นไหลนั้นก็ต้องอาศัยการดำเนินเรื่องที่ไหลลื่น ภาพแต่ละภาพที่เก็บไว้เพื่อเตรียมที่จะตัดต่อ ก็เหมือนกับชิ้นส่วนจิ๊กซอว์ชิ้นเล็กๆ ของสารคดีที่รอเรานำมาตัดมาต่อให้กลายเป็น ภาพใหญ่ที่สวยงาม

ก่อนจะเป็นมือตัดต่อชั้นเซียนได้นั้นต้องเริ่มจากการเรียนรู้เทคนิคพื้นฐานของการตัดต่อเสียก่อน

เทคนิคตัดต่อขั้นพื้นฐาน

กลุ่มที่ทำให้ความรู้สึกเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว

- **Cut** คือ การนำภาพมาต่อกันเพื่อแสดงความต่อเนื่องของการกระทำตั้งแต่ต้นจนจบ หรือใช้ตัดเมื่อต้องการเปลี่ยนไปสู่ฉากอื่นในทันทีทันใด
- **Quick cut** คือ การตัดภาพเร็ว
- **Flash cut** คือ การตัดภาพแวบสลับกับอีกภาพหนึ่งที่ไฉนพื้น นิยมใช้สื่อความหมายถึงการคิดกลับไปสู่อดีต

กลุ่มที่ทำให้ความรู้สึกเปลี่ยนแปลงช้า ๆ

- **Fade in** คือ การเริ่มภาพจากมืดสนิทแล้วค่อยๆ สว่างขึ้น
- **Fade out** คือ การที่ภาพค่อยๆ มืดลงจนกลายเป็นภาพมืดสนิท
- **Dissolve** คือ การที่ภาพหนึ่งค่อยๆ จางหายไป ในลักษณะที่ภาพใหม่กำลังซ้อน และค่อยๆ ปรากฏชัดขึ้นมาแทนที่
- **Wipe** คือ การที่ภาพเดิมถูกปาดออกไปด้วยภาพใหม่ที่เข้ามาแทนที่

กลุ่มที่ใช้แสดงภาพหลายภาพ

- **Split Screen** เป็นการแบ่งจอภาพให้มีหลายส่วน และมีภาพหลายภาพปรากฏพร้อมๆ กัน แต่อยู่ต่างจุดกัน เพื่อแสดงหลายเหตุการณ์พร้อมกัน
- **Montage** คือ เทคนิคที่ทำให้ภาพหลายๆ ภาพ มีการเหลื่อมซ้อนทับกัน

การตัดต่อเป็นอีกวิธีหนึ่งในการควบคุมอารมณ์ของสารคดี การใช้การตัดอย่างรวดเร็วจึงช่วยบอกให้คนดูรู้ว่าเนื้อหาที่กำลังตื่นเต้น ในขณะที่การใช้การเปลี่ยนฉากช้าๆ ก็จะช่วยให้คนดูรู้สึกสบายตา ในโปรแกรมตัดต่อส่วนมากจะมีรูปแบบการเปลี่ยนฉาก (Transition) ให้อีกมากมายซึ่งก็แล้วแต่ผู้ใช้จะเลือกนำมาใช้ให้ตรงกับเนื้อหาขณะนั้น

เสียงประกอบสำหรับหนังสือ

ดนตรีนั้นคือชีวิต มีจังหวะคอยลิขิตให้ชีวิตก้าวไป...ตรงตามเพลงนั้นว่า สารคดีที่ไม่เสียงเพลงก็ราวกับสารคดีนั้นไร้ชีวิตก็มีปาน ในภาพยนตร์ที่เราประทับใจ นั้น แม้ไม่เห็นภาพเพียงเสนาะเสียงดนตรีประกอบก็รู้แล้วว่าหนังเรื่องใด (อาจรู้ว่า ฉากไหนเลยด้วยซ้ำ) สารคดีก็เช่นกัน การใช้เสียงดนตรีประกอบนั้น จะทำให้ผู้ชม เคลิบเคลิ้มไปกับสารคดีของเรา “อิน” ไปกับอารมณ์ที่เราต้องการ เป็นการสร้างเอกลักษณ์ให้จดจำสารคดีนี้ไปจนแก่เฒ่าเลยทีเดียว

อย่างไรก็ตาม ดนตรีประกอบไม่ใช่เสียงเพียงอย่างเดียวที่อยู่ในสารคดี เรา สามารถแยกเสียงที่ใช้ในหนังสือได้ถึง 3 ประเภท นักตัดต่อชั้นเซียนต้องจัดสรรที่ อยู่ให้เสียงทั้งสามประเภทนี้ให้ลงตัวที่สุดเพื่อป้องกันมิให้ยุทธภพสารคดีต้องปั่นป่วน

1. เสียงพูด (Dialogue) และ เสียงบรรยาย (Narration)

คือเสียงที่ใช้บอกเล่าเนื้อหาของหนัง มักจะเป็นเสียงพูดหรือเสียงบรรยายซึ่ง ต้องเอาใจใส่มากเป็นพิเศษเพราะถ้าผู้ชมไม่ได้ยินเนื้อหาที่เรานำเสนอแล้ว สารคดีก็จบกัน การอัดเสียงบรรยายจึงต้องเน้นความชัดเจนของเสียงไป จนถึงการใช้ไมโครโฟนที่ชัดถ้อยชัดคำของผู้บรรยาย อุปกรณ์ที่แนะนำคือ Microphone บันทึกเสียง

2. ดนตรีประกอบ (Background Music)

บางครั้งเพียงภาพกับเสียงก็ทำให้คนดูขนลุกได้เหมือนกับเวลาดูหนังผี แต่ ฟังเสียงเพลงก็รู้แล้วว่าผีจะออกมา(แล้วก็ออกมาจริง ๆ) พูดถึง Background ก็รู้ว่ามันต้องอยู่ข้างหลังสุด เหมือนการเลือกวิวถ่ายภาพ เสียงนี้ก็เช่นกัน เทียบกันแล้วเสียงนี้ต้องเป็นเสียงที่เบาที่สุดเพื่อไม่ให้รบกวนเสียงบรรยาย อันเป็นสาระหลัก ความสำคัญของเสียงนี้คือ สามารถใช้สื่ออารมณ์ได้อย่างดี เช่น ต้องการให้ตื่นเต้น ก็จะใช้ดนตรีจังหวะเร็ว หรือใช้ดนตรีจังหวะช้าเพื่อ ผ่อนความรู้สึก มักจะใช้เพลงที่ไม่มีเนื้อร้อง เพราะไม่ทำให้สับสนกับเสียง บรรยายในหนัง

3. เสียงประกอบ (Sound Effect)

เสียงที่ปรากฏอยู่ในหนังที่เป็นตัวประกอบกับภาพเหตุการณ์ที่น่าเสนอให้สมบูรณ์ เช่น เสียงไก๊ขัน นกร้อง เสียงปิดประตู ป๊อก ป๊อก ครืด...

ทั้งเสียงบรรยายและดนตรีประกอบต่างก็มีส่วนช่วยให้ผู้ชมจดจำภาพและเหตุการณ์ควบคู่กันไป การเลือกเสียงนั้นต้องให้ความสำคัญที่อารมณ์ที่ผู้ชมควรรับรู้ มีดัดต่อชั้นเขียนนั้นต้องเข้าใจอารมณ์ของเสียงดนตรีจนถึงแก่น รู้ว่าเพลงไหนเพลงเศร้า เพลงไหนเพลงตื่นเต้นโดยไม่ต้องอาศัยเนื้อร้อง นักตัดต่อที่บรรลุถึงจุดสูงสุดของเสียงนั้นเพียงได้ยินเสียงเพลงก็สามารถเลือกภาพที่เหมาะสมได้ ทั้งนี้การจะได้พลังนั้นมาต้องอาศัยการ “ฟัง” ที่หลากหลาย และมีจินตนาการมากพอ

นักตัดต่อที่มีความรู้ด้านโปรแกรมกราฟฟิก เช่น Flash หรือ Photoshop นั้นจะมีข้อได้เปรียบเพิ่มขึ้นอีกชั้นหนึ่ง เพราะสามารถแทรกภาพนิ่ง ตัวอักษร หรือ ลวดลายต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มความสวยงามหรือช่วยสื่อเนื้อหาก็ตาม ในสารคดีที่เนื้อหาดีภาพสวยเท่ากัน สารคดีที่มีลูกเล่นเยาะกว่าย่อมจะดึงดูดผู้ชมได้ดีกว่า

อย่างไรก็ตามการเพิ่มเติม Graphic ต่างๆลงไปในตัวหนังนั้นอาจเป็นการรบกวนภาพหรือเนื้อหาของสารคดีได้เช่นกัน การใส่ Graphic นั้นเป็นเพียงตัวช่วยเสริมเท่านั้น นักตัดต่อชั้นเขียนย่อมจะรู้ว่าเพื่อให้สารคดีสื่อตรงเป้าหมายที่สุดแล้วควรใส่หรือไม่ควรใส่อย่างไร

การทำสารคดีนั้นต้องใช้กระบวนการทางความคิดอยู่ตลอดเวลาตั้งแต่เริ่มจนกระทั่งการขึ้นตอนสุดท้าย ถึงจะพูดถึงเทคนิคมาเสียทั้งเล่มแล้ว แต่ **“หัวใจ”** ของการทำงานนั้นอยู่ที่กระบวนการระหว่างทางจากจุดเริ่มต้นถึงปลายทางผลลัพธ์เสียมากกว่า คนที่ลองสัมผัสกับสารคดีแล้วจะรู้ว่าการทำสารคดีที่ดีนั้น อยู่ที่คนทำ **“สนุก”** กับสารคดีนั้น สารคดีที่จะทำให้คนดูสนุกได้เริ่มจากทีมงานที่ทำสารคดีอย่างสนุกสนาน ลงว่าคนทำสนุกแล้ว ไม่ว่าจะความคิดสร้างสรรค์ แรงบันดาลใจ ความ **“เนียบ”** นั้นก็จะพรุ้งพรูออกมาโดยไม่รู้ตัว และเหนือสิ่งอื่นใดคือ นักสารคดี ก็จะมีความสุขกับการทำหนัง

Sony Camcorder Hand Book

“กว่าจะเป็นสารคดี” ชีรภาพ โลहितกุล

เอกสารประกอบคำบรรยาย วิชา การเขียนบทโดยนำมาจากบทความเรื่อง
“หนัง” เขียนโดย สุรัชย์ ทิพย์ เพื่อลงพิมพ์ในวารสารถ่ายภาพชื่อ “ตากล้อง camera
man” ปี ๒๕๒๘

จันทร์ฉาย เตมียาการ. การผลิตรายการโทรทัศน์. ภาควิชาเทคโนโลยีทาง
การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ,2523.

ทิพวรรณ จันดาทอง .รายการทีวีดีๆ มีให้เด็กดู)แล้ว .(บทความหน้ารู้ FCC Scoop
[On-line serial]. 2547. แหล่งที่มา:

http://www.fcc.or.th/webboard_scoop/00090.html

ปรียานาฏ หงษ์จินดา .การวิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหารายการสารคดีทาง
โทรทัศน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม.วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต
สาขาวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ,
.2537

อรนุช เลิศจรยารักษ์. หลักการเขียนบทโทรทัศน์. คณะวารสารศาสตร์และ
สื่อสารมวลชน .มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ,2544.

สถาบันรามจิตติ
RAMAJITTI INSTITUTE

131/6 ซ.แจ้งวัฒนะ 13 ก. แจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10210

โทรศัพท์ 02-573-9533-4 โทรสาร 02-982-8385

email : ramajitti@yahoo.com ramajitti-doc.hi5.com